
Gita - sandhi-vigraha

గీతా సన్ధివిగ్రహ

Document Information

Text title : bhagavadgItA sandhivigrahasahitaM

File name : gitAsandhivigraha.itx

Category : gItA, giitaa, bhagavadgItA

Location : doc_giitaa

Author : -

Transliterated by : Sunder Hattangadi

Proofread by : Sunder Hattangadi

Translated by : -

Latest update : September 6, 2024

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

September 6, 2024

sanskritdocuments.org

గీతా సన్ధివిగ్రహ

౧

అథ ప్రథమోఽధ్యాయః । అర్జునవిషాదయోగః ।
అథ ప్రథమః అధ్యాయః । అర్జున-విషాద యోగః ।

ధృతరాష్ట్ర ఉవాచ ।
ధృతరాష్ట్రః ఉవాచ ।

ధర్మక్షేత్రే కురుక్షేత్రే సమవేతా యుయుత్సవః ।
మామకాః పాణ్డవాశ్చైవ కిమకుర్వత సజ్జాయ ॥ ౧-౧॥

ధర్మ-క్షేత్రే కురు-క్షేత్రే సమవేతాః యుయుత్సవః ।
మామకాః పాణ్డవాః చ ఏవ కిమ్ అకుర్వత సజ్జాయ ॥ ౧-౧॥

సజ్జాయ ఉవాచ ।
సజ్జాయః ఉవాచ ।

దృష్ట్వా తు పాణ్డవానీకం వ్యూఢం దుర్యోధనస్తదా ।
ఆచార్యముపసంగమ్య రాజా వచనమబ్రవీత్ ॥ ౧-౨॥

దృష్ట్వా తు పాణ్డవ-అనీకమ్ వ్యూఢమ్ దుర్యోధనః తదా ।
ఆచార్యమ్ ఉపసంగమ్య రాజా వచనమ్ అబ్రవీత్ ॥ ౧-౨॥

పశ్యైతాం పాణ్డుపుత్రాణామాచార్య మహతీం చమూమ్ ।
వ్యూఢాం ద్రుపదపుత్రేణ తవ శిష్యేణ ధీమతా ॥ ౧-౩॥

పశ్య ఏతామ్ పాణ్డు-పుత్రాణామ్ ఆచార్య మహతీమ్ చమూమ్ ।
వ్యూఢామ్ ద్రుపద-పుత్రేణ తవ శిష్యేణ ధీమతా ॥ ౧-౩॥

అత్ర శూరా మహేష్వాసా భీమార్జునసమా యుధి ।
యుయుధానో విరాటశ్చ ద్రుపదశ్చ మహారథః ॥ ౧-౪॥

అత్ర శూరాః మహా-ఇషు-ఆసాః భీమ-అర్జున-సమాః యుధి ।
యుయుధానః విరాటః చ ద్రుపదః చ మహారథః ॥ ౧-౪॥

ధృష్టకేతుశ్చేకితానః కాశిరాజశ్చ వీర్యవాన్ ।
 పురుజుత్కున్తిభోజశ్చ తైబ్యశ్చ నరపుంగవః ॥ ౧-౫॥
 ధృష్టకేతుః చేకితానః కాశిరాజః చ వీర్యవాన్ ।
 పురుజుత్ కున్తిభోజః చ తైబ్యః చ నరపుంగవః ॥ ౧-౫॥
 యుధామన్యుశ్చ విక్రాంత ఉత్తమౌజాశ్చ వీర్యవాన్ ।
 సౌభద్రో ద్రౌపదేయాశ్చ సర్వ ఏవ మహారథాః ॥ ౧-౬॥
 యుధామన్యుః చ విక్రాంతః ఉత్తమౌజాః చ వీర్యవాన్ ।
 సౌభద్రః ద్రౌపదేయాః చ సర్వే ఏవ మహారథాః ॥ ౧-౬॥
 అస్మాకం తు విశిష్టా యే తాన్నిబోధ ద్విజోత్తమ ।
 నాయకా మమ సైన్యస్య సంజ్ఞార్థం తాన్బ్రవీమి తే ॥ ౧-౭॥
 అస్మాకమ్ తు విశిష్టాః యే తాన్ నిబోధ ద్విజ-ఉత్తమ ।
 నాయకాః మమ సైన్యస్య సంజ్ఞార్థం తాన్ బ్రవీమి తే ॥ ౧-౭॥
 భవాన్భీష్మశ్చ కర్ణశ్చ కృపశ్చ సమితిజ్ఞాయః ।
 అశ్వత్థామా వికర్ణశ్చ సౌమదత్తిర్జయద్రథః ॥ ౧-౮॥
 భవాన్ భీష్మః చ కర్ణః చ కృపః చ సమితిజ్ఞాయః ।
 అశ్వత్థామా వికర్ణః చ సౌమదత్తిః తథా ఏవ చ ॥ ౧-౮॥
 అన్యే చ బహవః శూరా మదర్థే త్యక్తజీవితాః ।
 నానాశస్త్రప్రహరణాః సర్వే యుద్ధవిశారదాః ॥ ౧-౯॥
 అన్యే చ బహవః శూరాః మదర్థే త్యక్త-జీవితాః ।
 నానా-శస్త్ర-ప్రహరణాః సర్వే యుద్ధ-విశారదాః ॥ ౧-౯॥
 అపర్యాప్తం తదస్మాకం బలం భీష్మాభిరక్షితమ్ ।
 పర్యాప్తం త్విదమేతేషాం బలం భీమాభిరక్షితమ్ ॥ ౧-౧౦॥
 అపర్యాప్తమ్ తత్ అస్మాకమ్ బలమ్ భీష్మ-అభిరక్షితమ్ ।
 పర్యాప్తమ్ తు ఇదమ్ ఏతేషామ్ బలమ్ భీమ-అభిరక్షితమ్ ॥ ౧-౧౦॥
 అయనేషు చ సర్వేషు యథాభాగమవస్థితాః ।
 భీష్మమేవాభిరక్షన్తు భవన్తః సర్వ ఏవ హి ॥ ౧-౧౧॥

అయనేషు చ సర్వేషు యథా-భాగమ్ అవస్థితాః ।

భీష్మమ్ ఏవ అభిరక్షన్తు భవంతః సర్వే ఏవ హి ॥ ౧-౧౧॥

తస్య సజ్జనయన్తర్లం కురువృద్ధః పితామహాః ।

సింహనాదం వినద్యోఽయైః శఙ్ఖం దధౌ ప్రతాపవాన్ ॥ ౧-౧౨॥

తస్య సజ్జనయన్ హర్షమ్ కురు-వృద్ధః పితామహాః ।

సింహనాదమ్ వినద్య ఉఁచైః శఙ్ఖమ్ దధౌ ప్రతాపవాన్ ॥ ౧-౧౨॥

తతః శఙ్ఖాశ్చ భేర్యశ్చ పణవానకగోముఖాః ।

సహసైవాభ్యహన్యన్త స శబ్దస్తుములోఽభవత్ ॥ ౧-౧౩॥

తతః శఙ్ఖాః చ భేర్యః చ పణవ-ఆనక-గోముఖాః ।

సహసా ఏవ అభ్యహన్యన్త సః శబ్దః తుములః అభవత్ ॥ ౧-౧౩॥

తతః శ్వేత్వైర్హయైర్యుక్తే మహతి స్యన్దనే స్థితౌ ।

మాధవః పాణ్డవశ్చైవ దివ్యౌ శఙ్ఖౌ ప్రదధృతుః ॥ ౧-౧౪॥

తతః శ్వేతైః హయైః యుక్తే మహతి స్యన్దనే స్థితౌ ।

మాధవః పాణ్డవః చ ఏవ దివ్యౌ శఙ్ఖౌ ప్రదధృతుః ॥ ౧-౧౪॥

పాంచుజన్యం హృషీకేశో దేవదత్తం ధనన్జాయః ।

పాణ్డ్రం దధౌ మహాశఙ్ఖం భీమకర్మా వృకోదరః ॥ ౧-౧౫॥

పాంచుజన్యమ్ హృషీకేశః దేవదత్తమ్ ధనన్జాయః ।

పాణ్డ్రమ్ దధౌ మహా-శఙ్ఖమ్ భీమ-కర్మా వృక-ఉదరః ॥ ౧-౧౫॥

అనన్తవిజయం రాజా కున్తిపుత్రో యుధిష్ఠిరః ।

నకులః సహదేవశ్చ సుఘోషమణిపుష్పకౌ ॥ ౧-౧౬॥

అనన్తవిజయమ్ రాజా కున్తి-పుత్రః యుధిష్ఠిరః ।

నకులః సహదేవః చ సుఘోష-మణి-పుష్పకౌ ॥ ౧-౧౬॥

కాశ్యశ్చ పరమేష్వాసః శిఖణ్డీ చ మహారథః ।

ధృష్టద్యుమ్నో విరాటశ్చ సాత్యకిశ్చాపరాజితః ॥ ౧-౧౭॥

కాశ్యః చ పరమ-ఇష-ఆసః శిఖణ్డీ చ మహారథః ।

ధృష్టద్యుమ్నః విరాటః చ సాత్యకిః చ అపరాజితః ॥ ౧-౧౭॥

ద్రుపదో ద్రౌపదేయాశ్చ సర్వశః పృథివీపతే ।

సౌభద్రశ్చ మహాబాహుః శఙ్ఖాన్దద్భుః పృథక్పృథక్ ॥ ౧-౧౮॥

ద్రుపదః ద్రౌపదేయాః చ సర్వశః పృథివీ-పతే ।

సౌభద్రః చ మహా-బాహుః శఙ్ఖాన్ దద్భుః పృథక్ పృథక్ ॥ ౧-౧౮॥

స ఘోషో ధార్తరాష్ట్రాణాం హృదయాని వ్యదారయత్ ।

నభశ్చ పృథివీం చైవ తుములో వ్యనునాదయన్ ॥ ౧-౧౯॥

సః ఘోషః ధార్తరాష్ట్రాణామ్ హృదయాని వ్యదారయత్ ।

నభః చ పృథివీమ్ చ ఏవ తుములః అభ్యనునాదయన్ ॥ ౧-౧౯॥

అథ వ్యవస్థితాన్దృష్ట్యా ధార్తరాష్ట్రాన్ కపిధ్వజః ।

ప్రప్రత్యే శస్త్ర-సమ్పాతే ధనురుద్యమ్య పాణ్డవః ॥ ౧-౨౦॥

హృషీకేశం తదా వాక్యమిదమాహ మహీపతే ।

అథ వ్యవస్థితాన్ దృష్ట్యా ధార్తరాష్ట్రాన్ కపి-ధ్వజః ।

ప్రప్రత్యే శస్త్ర-సమ్పాతే ధనుః ఉద్యమ్య పాణ్డవః ॥ ౧-౨౦॥

హృషీకేశమ్ తదా వాక్యమ్ ఇదమ్ ఆహ మహీపతే ।

అర్జున ఉవాచ ।

అర్జునః ఉవాచ ।

సేనయోరుభయోర్మధ్యే రథం స్థాపయ మేఽచ్యుత ॥ ౧-౨౧॥

సేనయోః ఉభయోః మధ్యే రథమ్ స్థాపయ మే అచ్యుత ॥ ౧-౨౧॥

యావదేతాన్నిరీక్షేఽహం యోధుకామానవస్థితాన్ ।

తైర్మయా సహ యోధవ్యమస్మిన్ రణసముద్యమే ॥ ౧-౨౨॥ ॥

యావత్ ఏతాన్ నిరీక్షే అహమ్ యోధు-కామాన్ అవస్థితాన్ ।

తైః మయా సహ యోధవ్యమ్ అస్మిన్ రణ-సముద్యమే ॥ ౧-౨౨॥

యోతస్యమానానవేక్షేఽహం య ఏతేఽత్ర సమాగతాః ।

ధార్తరాష్ట్రస్య దుర్బుధ్ధేర్బుధ్ధే ప్రియచికిర్షవః ॥ ౧-౨౩॥ ॥

యోతస్యమానాన్ అవేక్షే అహమ్ యే ఏతే అత్ర సమాగతాః ।

ధార్తరాష్ట్రస్య దుర్బుధ్ధేః యుధ్ధే ప్రియ-చికిర్షవః ॥ ౧-౨౩॥

సంజాయ ఉవాచ ।

సంజాయః ఉవాచ ।

ఏవముక్తో హృషీకేశో గుడాకేశేన భారత ।

సేనయోరుభయోర్మధ్యే స్థాపయిత్వా రథోత్తమమ్ ॥ ౧-౨౪॥

భీష్మద్రోణప్రముఖతః సర్వేషాం చ మహీక్షితామ్ ।

ఉవాచ పార్థ పశ్యేతాన్సమవేతాన్కురూనితి ॥ ౧-౨౫॥

ఏవమ్ ఉక్తః హృషీకేశః గుడాకేశేన భారత ।

సేనయోః ఉభయోః మధ్యే స్థాపయిత్వా రథ-ఉత్తమమ్ ॥ ౧-౨౪॥

భీష్మ-ద్రోణ-ప్రముఖతః సర్వేషామ్ చ మహీ-క్షితామ్ ।

ఉవాచ పార్థ పశ్య ఏతాన్ సమవేతాన్ కురూన్ ఇతి ॥ ౧-౨౫॥

తత్రాపశ్యత్సితాన్పార్థః పితౄనథ పితామహాన్ ।

ఆచార్యాన్మాతులాన్భ్రాతృన్పుత్రాన్సఖీన్స్తథా ॥ ౧-౨౬॥

శ్వశురాన్సుహృదృచైవ సేనయోరుభయోరపి ।

తాన్సమీక్ష్య స కౌన్తేయః సర్వాన్బన్ధూనవస్థితాన్ ॥ ౧-౨౭॥

కృపయా పరయావిష్టో విషీదన్నిదమబ్రవీత్ ।

తత్ర అపశ్యత్ స్థితాన్ పార్థః పితౄన్ అథ పితామహాన్ ।

ఆచార్యాన్ మాతులాన్ భ్రాతృన్ పుత్రాన్ పౌత్రాన్ సఖీన్ తథా ॥ ౧-౨౬॥

శ్వశురాన్ సుహృదః చ ఏవ సేనయోః ఉభయోః అపి ।

తాన్ సమీక్ష్య సః కౌన్తేయః సర్వాన్ బన్ధూన్ అవస్థితాన్ ॥ ౧-౨౭॥

కృపయా పరయావిష్టః విషీదన్ ఇదమ్ అబ్రవీత్ ।

అర్జున ఉవాచ ।

అర్జునః ఉవాచ ।

దృష్టేషు సస్వజనం కృష్ణ యుయుత్సుం సముపస్థితమ్ ॥ ౧-౨౮॥

సీదన్తి మమ గాత్రాణి ముఖం చ పరిశుష్కతి ।

వేపథుశ్చ శరీరే మే రోమహర్షశ్చ జాయతే ॥ ౧-౨౯॥

దృష్ట్వా ఇమమ్ సస్వజనమ్ కృష్ణ యుయుత్సుమ్ సముపస్థితమ్ ॥ ౧-౨౮॥

సీదన్తి మమ గాత్రాణి ముఖమ్ చ పరిశుష్కతి ।

వేపథుః చ శరీరే మే రోమ-హర్షః చ జాయతే ॥ ౧-౨౯॥

గాణ్డీవం స్రంసతే హస్తాత్క్షయైవ పరిదహ్యతే ।

న చ శక్నోమ్యవస్థాతుం భ్రమతివ చ మే మనః ॥ ౧-౩౦॥

గాణ్డీవమ్ స్రంసతే హస్తాత్ త్వక్ చ ఏవ పరిదహ్యతే ।

న చ శక్నోమి అవస్థాతుమ్ భ్రమతి ఇవ చ మే మనః ॥ ౧-౩౦॥

నిమిత్తాని చ పశ్యామి విపరీతాని కేశవ ।

న చ శ్రేయోఽనుపశ్యామి హత్వా స్వజనమాహవే ॥ ౧-౩౧॥

నిమిత్తాని చ పశ్యామి విపరీతాని కేశవ ।

న చ శ్రేయః అనుపశ్యామి హత్వా స్వజనమ్ ఆహవే ॥ ౧-౩౧॥

న కాఙ్క్షే విజయం కృష్ణ న చ రాజ్యం సుఖాని చ ।

కిం నో రాజ్యేన గోవింద కిం భోగైరీవితేన వా ॥ ౧-౩౨॥

న కాఙ్క్షే విజయమ్ కృష్ణ న చ రాజ్యమ్ సుఖాని చ ।

కిమ్ నః రాజ్యేన గోవింద కిమ్ భోగైః జీవితేన వా ॥ ౧-౩౨॥

యేషామర్థే కాఙ్క్షితం నో రాజ్యం భోగాః సుఖాని చ ।

త ఇమేఽవస్థితా యుద్ధే ప్రాణాన్స్త్యక్త్వా ధనాని చ ॥ ౧-౩౩॥

ఆచార్యాః పితరః పుత్రాస్తథైవ చ పితామహాః ।

మాతులాః శ్వశురాః పౌత్రాః శ్యాలాః సమృద్ధినస్తథా ॥ ౧-౩౪॥

యేషామ్ అర్థే కాఙ్క్షితమ్ నః రాజ్యమ్ భోగాః సుఖాని చ ।

తే ఇమే అవస్థితాః యుద్ధే ప్రాణాన్ త్యక్త్వా ధనాని చ ॥ ౧-౩౩॥

ఆచార్యాః పితరః పుత్రాః తథా ఏవ చ పితామహాః ।

మాతులాః శ్వశురాః పౌత్రాః శ్యాలాః సమృద్ధినః తథా ॥ ౧-౩౪॥

ఏతాన్ హస్తమిచ్ఛామి ఘ్నతోఽపి మధుసూదన ।

అపి త్రైలోక్యరాజ్యస్య హేతోః కిం ను మహీకృతే ॥ ౧-౩౫॥

ఏతాన్ న హస్తమ్ ఇచ్ఛామి ఘ్నతః అపి మధుసూదన ।

అపి త్రైలోక్యరాజ్యస్య హేతోః కిమ్ ను మహీకృతే ॥ ౧-౩౫॥

నిహత్య ధార్తరాష్ట్రాన్ నః కా ప్రీతిః స్యాజ్జనార్దన ।

పాపమేవాశ్రయేదస్మాన్స్తైతానాతతాయినః ॥ ౧-౩౬॥

నిహత్య ధార్తరాష్ట్రాన్ నః కా ప్రీతిః స్యాత్ జనార్దన ।

పాపమ్ ఏవ ఆశ్రయేత్ అస్మాన్ హత్వా ఏతాన్ ఆతతాయినః ॥ ౧-౩౬ ॥

తస్మాన్నార్హా వయం హస్తుం ధార్తరాష్ట్రాన్స్వబాన్ధవాన్ ।
స్వజనం హి కథం హత్వా సుఖినః స్యామ మాధవ ॥ ౧-౩౭ ॥

తస్మాత్ న అర్హాః వయమ్ హస్తుమ్ ధార్తరాష్ట్రాన్ స్వబాన్ధవాన్ ।
స్వజనమ్ హి కథమ్ హత్వా సుఖినః స్యామ మాధవ ॥ ౧-౩౮ ॥

యద్యప్యేతే న పశ్యన్తి లోభోపహతచేతసః ।
కులక్షయకృతం దోషం మిత్రద్రోహే చ పాతకమ్ ॥ ౧-౩౯ ॥

కథం న జ్ఞేయమస్మాభిః పాపాదస్మాన్నివర్తితుమ్ ।
కులక్షయకృతం దోషం ప్రపశ్యద్భిర్జనార్దన ॥ ౧-౪౦ ॥

యది అపి ఏతే న పశ్యన్తి లోభ-ఉపహత-చేతసః ।
కుల-క్షయ-కృతమ్ దోషమ్ మిత్ర-ద్రోహే చ పాతకమ్ ॥ ౧-౪౧ ॥

కథమ్ న జ్ఞేయమ్ అస్మాభిః పాపాత్ అస్మాన్ నివర్తితుమ్ ।
కుల-క్షయ-కృతమ్ దోషమ్ ప్రపశ్యద్భిః జనార్దన ॥ ౧-౪౨ ॥

కులక్షయే ప్రణశ్యన్తి కులధర్మాః సనాతనాః ।
ధర్మే నష్టే కులం కృతస్సమధర్మోఽభిభవత్యుత ॥ ౧-౪౩ ॥

కుల-క్షయే ప్రణశ్యన్తి కుల-ధర్మాః సనాతనాః ।
ధర్మే నష్టే కులమ్ కృతస్సమ్ అధర్మః అభిభవతి ఉత ॥ ౧-౪౪ ॥

అధర్మాభిభవాత్కృష్ట ప్రదుష్యన్తి కులస్త్రియః ।
స్త్రీషు దుష్టాసు వార్జ్యేయ జాయతే వర్జసంకరః ॥ ౧-౪౫ ॥

అధర్మ-అభిభవాత్ కృష్ట ప్రదుష్యన్తి కుల-స్త్రియః ।
స్త్రీషు దుష్టాసు వార్జ్యేయ జాయతే వర్జ-సంకరః ॥ ౧-౪౬ ॥

సంకరో నరకాయైవ కులఘ్నానాం కులస్య చ ।
పతన్తి పితరో హ్యేషాం లుప్తపిణ్డోదకక్రియాః ॥ ౧-౪౭ ॥

సంకరః నరకాయ ఏవ కుల-ఘ్నానామ్ కులస్య చ ।
పతన్తి పితరః హి ఏషామ్ లుప్త-పిణ్డ-ఉదక-క్రియాః ॥ ౧-౪౮ ॥

దోషైరేతైః కులఘ్నానాం వర్జసంకరకారకైః ।
ఉత్సాద్యన్తే జాతిధర్మాః కులధర్మాశ్చ శాశ్వతాః ॥ ౧-౪౯ ॥

దోష్టైః ఏతైః కుల-ఘ్నానామ్ వర్జ-సజ్కుర-కారకైః ।

ఉత్సాద్యస్తే జాతి-ధర్మాః కుల-ధర్మాః చ శాశ్వతాః ॥ ౧-౪౩॥

ఉత్సన్నకులధర్మాణాం మనుష్యాణాం జనార్దన ।

సరకే నియతం వాసో భవతీత్యనుశుశ్రుమ ॥ ౧-౪౪॥

ఉత్సన్న-కుల-ధర్మాణామ్ మనుష్యాణామ్ జనార్దన ।

సరకే అనియతమ్ వాసః భవతి ఇతి అనుశుశ్రుమ ॥ ౧-౪౪॥

అహో బత మహత్పాపం కర్తుం వ్యవసితా వయమ్ ।

యద్రాజ్యసుఖలోభేన హస్తుం స్వజనముద్యతాః ॥ ౧-౪౫॥

అహో బత మహత్ పాపమ్ కర్తుమ్ వ్యవసితా వయమ్ ।

యత్ రాజ్య-సుఖ-లోభేన హస్తుమ్ స్వజనమ్ ఉద్యతాః ॥ ౧-౪౫॥

యది మామప్రతీకారమశస్త్రం శస్త్రపాణయః ।

ధార్తరాష్ట్రా రణే హన్యుస్తన్మే క్షేమతరం భవేత్ ॥ ౧-౪౬॥

యది మామ్ అప్రతీకారమ్ అశస్త్రమ్ శస్త్ర-పాణయః ।

ధార్తరాష్ట్రాః రణే హన్యుః తత్ మే క్షేమతరమ్ భవేత్ ॥ ౧-౪౬॥

సజ్జాయ ఉవాచ ।

సజ్జాయః ఉవాచ ।

ఏవముక్తావర్జనః సజ్ఞే రథోపస్థ ఉపావిశత్ ।

విసృజ్య సశరం చాపం శోకసంవిగ్నమానసః ॥ ౧-౪౭॥

ఏవమ్ ఉక్త్వా అర్జునః సజ్ఞే రథ-ఉపస్థే ఉపావిశత్ ।

విసృజ్య సశరమ్ చాపం శోక-సంవిగ్న-మానసః ॥ ౧-౪౭॥

ఓం తత్సదితి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు

బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే

అర్జునవిషాదయోగో నామ ప్రథమోఽధ్యాయః ॥ ౧॥

ఓం తత్ సత్ ఇతి శ్రీమత్ భగవత్ గీతాసు ఉపనిషత్సు

బ్రహ్మ-విద్యాయాం యోగ-శాస్త్రే శ్రీకృష్ణ-అర్జున-సంవాదే

అర్జున-విషాద-యోగః నామ ప్రథమః అధ్యాయః ॥ ౧॥

౨

అథ ద్వితీయోఽధ్యాయః । సాంఖ్యయోగః ।
అథ ద్వితీయః అధ్యాయః । సాంఖ్య-యోగః ।

సంజ్ఞాయ ఉవాచ ।

సంజ్ఞాయః ఉవాచ ।

తం తథా కృపయావిష్టమశ్రుపూర్ణాకులేక్షణమ్ ।
విషీదస్తమిదం వాక్యమువాచ మధుసూదనః ॥ ౨-౧॥

తమ్ తథా కృపయా ఆవిష్టమ్ అశ్రుపూర్ణ-ఆకుల-ఈక్షణమ్ ।
విషీదస్తమ్ ఇదమ్ వాక్యమ్ ఉవాచ మధుసూదనః ॥ ౨-౧॥

శ్రీభగవానువాచ ।

శ్రీభగవాన్ ఉవాచ ।

కుతస్తాస్వ కశ్మలమిదం విషమే సముపస్థితమ్ ।
అనార్యజుష్టమస్వర్గ్యమకీర్తికరమర్జున ॥ ౨-౨॥

కుతః త్వా కశ్మలమ్ ఇదమ్ విషమే సముపస్థితమ్ ।
అనార్య-జుష్టమ్ అస్వర్గ్యమ్ అకీర్తికరమ్ అర్జున ॥ ౨-౨॥

కైబ్యం మా స్మ గమః పార్థ నైతత్త్వయ్యుపపద్యతే ।
క్షుద్రం హృదయదౌర్బల్యం త్యక్త్వాత్తిష్ఠ పరస్తప ॥ ౨-౩॥

కైబ్యమ్ మా స్మ గమః పార్థ న ఏతత్ త్వయి ఉపపద్యతే ।
క్షుద్రమ్ హృదయ-దౌర్బల్యమ్ త్యక్త్వా ఉత్తిష్ఠ పరస్తప ॥ ౨-౩॥

అర్జున ఉవాచ ।

అర్జునః ఉవాచ ।

కథం భీష్మమహం సంజ్ఞే ద్రోణం చ మధుసూదన ।
ఇషుభిః ప్రతియోత్సామి పూజార్హావరిసూదన ॥ ౨-౪॥

కథమ్ భీష్మమ్ అహమ్ సంజ్ఞే ద్రోణమ్ చ మధుసూదన ।
ఇషుభిః ప్రతియోత్సామి పూజా-అర్హౌ అరి-సూదన ॥ ౨-౪॥

గురూనహత్వా హి మహానుభావాన్
శ్రేయో భోక్తుం భైక్ష్యమపిహ లోకే ।

హత్యార్థకామాంస్తు గురూనిహైవ
భుజ్జీయ భోగాన్ రుధిరప్రదిగ్ధాన్ ॥ ౨-౫॥

గురూన్ అహత్యా హి మహానుభావాన్
శ్రేయః భోక్తుమ్ భైక్ష్యమ్ అపి ఇహ లోకే ।
హత్యా అర్థ-కామాన్ తు గురూన్ ఇహ ఏవ
భుజ్జీయ భోగాన్ రుధిర-ప్రదిగ్ధాన్ ॥ ౨-౫॥

న చైతద్విద్యుః కతరన్నో గరీయో
యద్వా జయేమ యది వా నో జయేయుః ।
యానేవ హత్యా న జిజీవిషామ-
స్తేఽవస్థితాః ప్రముఖే ధార్తరాష్ట్రాః ॥ ౨-౬॥

న చ ఏతత్ విద్యుః కతరత్ నః గరీయః
యత్ వా జయేమ యది వా నః జయేయుః ।
యాన్ ఏవ హత్యా న జిజీవిషామః
తే అవస్థితాః ప్రముఖే ధార్తరాష్ట్రాః ॥ ౨-౬॥

కార్పణ్యదోషోపహతస్వభావః
పృచ్ఛామి త్వాం ధర్మసమ్మూఢచేతాః ।
యచ్ఛ్రేయః స్యాన్నిశ్చితం బ్రూహి తన్మే
శిష్యస్తేఽహం శాధి మాం త్వాం ప్రపన్నమ్ ॥ ౨-౭॥

కార్పణ్య-దోష-ఉపహత-స్వభావః
పృచ్ఛామి త్వామ్ ధర్మ-సమ్మూఢ-చేతాః ।
యత్ శ్రేయః స్యాత్ నిశ్చితమ్ బ్రూహి తత్ మే
శిష్యః తే అహమ్ శాధి మామ్ త్వామ్ ప్రపన్నమ్ ॥ ౨-౭॥

న హి ప్రపశ్యామి మమాపనుద్యాద్
యచ్ఛోకముచ్ఛోషణమిన్ద్రియాణామ్ ।
అవాప్య భూమావసపత్నమృద్ధం
రాజ్యం సురాణామపి చాధిపత్యమ్ ॥ ౨-౮॥

న హి ప్రపశ్యామి మమ అపనుద్యాత్
యత్ శోకమ్ ఉచ్ఛోషణమ్ ఇన్ద్రియాణామ్ ।
అవాప్య భూమౌ అసపత్నమ్ ఋద్ధమ్

రాజ్యమ్ సురాణామ్ అపి చ ఆధిపత్యమ్ || ౨-౮ ||

సజ్జాయ ఉవాచ |

సజ్జాయః ఉవాచ |

ఏవముక్త్వా హృషీకేశం గుడాకేశః పరస్తపః |

న యోత్యస్య ఇతి గోవిందముక్త్వా తూష్ణిం బభూవ హ || ౨-౯ ||

ఏవమ్ ఉక్త్వా హృషీకేశమ్ గుడాకేశః పరస్తపః |

న యోత్యేస్య ఇతి గోవిందమ్ ఉక్త్వా తూష్ణిమ్ బభూవ హ || ౨-౯ ||

తమువాచ హృషీకేశః ప్రహసన్నివ భారత |

సేనయోరుభయోర్మధ్యే విషీదస్తమిదం వచః || ౨-౧౦ ||

తమ్ ఉవాచ హృషీకేశః ప్రహసన్ ఇవ భారత |

సేనయోః ఉభయోః మధ్యే విషీదస్తమ్ ఇదమ్ వచః || ౨-౧౦ ||

శ్రీభగవానువాచ |

శ్రీభగవాన్ ఉవాచ |

అశోచ్యానన్వశోచస్త్యం ప్రజ్ఞావాదాంశ్చ భాషసే |

గతాసూనగతాసూంశ్చ నానుశోచంతి పణ్డితాః || ౨-౧౧ ||

అశోచ్యాన్ అన్వశోచః త్వమ్ ప్రజ్ఞా-వాదా చ భాషసే |

గతాసూన్ అగతాసూన్ చ న అనుశోచంతి పణ్డితాః || ౨-౧౧ ||

న త్వేవాహం జాతు నాసం న త్వం నేమే జనాధిపాః |

న వై న భవిష్యామః సర్వే వయమతః పరమ్ || ౨-౧౨ ||

న తు ఏవ అహమ్ జాతు న ఆసమ్ న త్వమ్ న ఇమే జనాధిపాః |

న చ ఏవ న భవిష్యామః సర్వే వయమ్ అతః పరమ్ || ౨-౧౨ ||

దేహినోఽస్మిన్యథా దేహా కౌమారం యౌవనం జరా |

తథా దేహస్తరప్రాప్తిర్ధీరస్తత్ర న ముహ్యతి || ౨-౧౩ ||

దేహినః అస్మిన్ యథా దేహా కౌమారమ్ యౌవనమ్ జరా |

తథా దేహస్తర-ప్రాప్తిః ధీరః తత్ర న ముహ్యతి || ౨-౧౩ ||

మాత్రాస్పృశాస్తు కౌస్తేయ శీతోష్ణసుఖదుఃఖదాః |

ఆగమాపాయినోఽనిత్యాస్తాన్తితిక్షస్వ భారత || ౨-౧౪ ||

మాత్రా-స్పర్శాః తు కౌన్తేయ శీత-ఉష్ణ-సుఖ-దుఃఖ-దాః ।
 ఆగమ అపాయినః అనిత్యాః । భారత తాన్ తితిక్షస్వ ॥ ౨-౧౪॥
 యం హి న వ్యథయన్త్యేతే పురుషం పురుషర్షభ ।
 సమదుఃఖసుఖం ధీరం సోఽమృతత్వాయ కల్పతే ॥ ౨-౧౫॥
 యమ్ హి న వ్యథయన్తి ఏతే పురుషమ్ పురుష-ఋషభ ।
 సమ-దుఃఖ-సుఖమ్ ధీరమ్ సః అమృతత్వాయ కల్పతే ॥ ౨-౧౬॥
 నాసతో విద్యతే భావో నాభావో విద్యతే సతః ।
 ఉభయోరపి దృష్టోఽస్తస్త్వనయోస్తత్త్వదర్శిభిః ॥ ౨-౧౭॥
 న అసతః విద్యతే భావః న అభావః విద్యతే సతః ।
 ఉభయోః అపి దృష్టః అస్తః తు అనయోః తత్త్వదర్శిభిః ॥ ౨-౧౮॥
 అవినాశి తు తద్విద్ధి యేన సర్వమిదం తతమ్ ।
 వినాశమవ్యయస్యాస్య న కశ్చిత్కర్తుమర్హతి ॥ ౨-౧౯॥
 అవినాశి తు తత్ విద్ధి యేన సర్వమ్ ఇదమ్ తతమ్ ।
 వినాశమ్ అవ్యయస్య అస్య న కశ్చిత్ కర్తుమ్ అర్హతి ॥ ౨-౨౦॥
 అస్తవన్త ఇమే దేహా నిత్యస్యాక్తాః శరీరిణః ।
 అనాశినోఽప్రమేయస్య తస్మాద్యుధ్యస్య భారత ॥ ౨-౨౧॥
 అస్తవన్తః ఇమే దేహాః నిత్యస్య ఉక్తాః శరీరిణః ।
 అనాశినః అప్రమేయస్య తస్మాత్ యుధ్యస్య భారత ॥ ౨-౨౨॥
 య ఏనం వేత్తి హన్తారం యశ్చైనం మన్యతే హతమ్ ।
 ఉభౌ తౌ న విజానీతో నాయం హన్తి న హన్యతే ॥ ౨-౨౩॥
 యః ఏనమ్ వేత్తి హన్తారమ్ యః చ ఏనమ్ మన్యతే హతమ్ ।
 ఉభౌ తౌ న విజానీతః న అయమ్ హన్తి న హన్యతే ॥ ౨-౨౪॥
 న జాయతే మ్రియతే వా కదాచిన్
 నాయం భూత్వా భవితా వా న భూయః ।
 అజో నిత్యః శాశ్వతోఽయం పురాణో
 న హన్యతే హన్యమానే శరీరే ॥ ౨-౨౫॥
 న జాయతే మ్రియతే వా కదాచిత్
 న అయమ్ భూత్వా అభవితా వా న భూయః ।

అజః నిత్యః శాశ్వతః అయమ్ పురాణః

న హన్యతే హన్యమానే శరీరే || ౨-౨౦||

వేదావినాశినం నిత్యం య ఏనమజమవ్యయమ్ ।

కథం స పురుషః పార్థ కం ఘాతయతి హన్తి కమ్ || ౨-౨౧||

వేద అవినాశినమ్ నిత్యమ్ యః ఏనమ్ అజమ్ అవ్యయమ్ ।

కథమ్ సః పురుషః పార్థ కమ్ ఘాతయతి హన్తి కమ్ || ౨-౨౧||

వాసాంసి జీర్ణాని యథా విహాయ

నవాని గృహ్లాతి నరోఽపరాణి ।

తథా శరీరాణి విహాయ జీర్ణా-

న్యన్యాని సంయాతి నవాని దేహీ || ౨-౨౨||

వాసాంసి జీర్ణాని యథా విహాయ

నవాని గృహ్లాతి నరః అపరాణి ।

తథా శరీరాణి విహాయ జీర్ణాని

అన్యాని సంయాతి నవాని దేహీ || ౨-౨౨||

నైనం ఛిన్దన్తి శస్త్రాణి నైనం దహతి పావకః ।

న చైనం క్లేదయన్త్యాపో న శోషయతి మారుతః || ౨-౨౩||

న ఏనమ్ ఛిన్దన్తి శస్త్రాణి న ఏనమ్ దహతి పావకః ।

న చ ఏనమ్ క్లేదయన్తి ఆపః న శోషయతి మారుతః || ౨-౨౩||

అచ్ఛేద్యోఽయమదాహ్యోఽయమక్లేద్యోఽశోష్య ఏవ చ ।

నిత్యః సర్వగతః స్థాణురచలోఽయం సనాతనః || ౨-౨౪||

అచ్ఛేద్యః అయమ్ అదాహ్యః అయమ్ అక్లేద్యః అశోష్యః ఏవ చ ।

నిత్యః సర్వగతః స్థాణుః అచలః అయమ్ సనాతనః || ౨-౨౪||

అవ్యక్తోఽయమచిన్తోఽయమవికార్యోఽయముచ్యతే ।

తస్మాదేవం విదిత్వైనం నానుశోచితుమర్హసి || ౨-౨౫||

అవ్యక్తః అయమ్ అచిన్త్యః అయమ్ అవికార్యః అయమ్ ఉచ్యతే ।

తస్మాత్ ఏవమ్ విదిత్వా ఏనమ్ న అనుశోచితుమ్ అర్హసి || ౨-౨౫||

అథ చైనం నిత్యజాతం నిత్యం వా మన్యనే మృతమ్ ।

తథాపి త్వం మహాబాహో చైనం శోచితుమర్హసి || ౨-౨౬||

అథ చ ఏనమ్ నిత్య-జాతమ్ నిత్యమ్ వా మన్యనే మృతమ్ ।
 తథా అపి త్వమ్ మహా-బాహూ న ఏనమ్ శోచితుమ్ అర్హసి ॥ ౨-౨౬ ॥
 జాతస్య హి ద్రువో మృత్యుర్ధ్రువం జన్మ మృతస్య చ ।
 తస్మాదపరిహార్యే౭ర్థే న త్వం శోచితుమర్హసి ॥ ౨-౨౭ ॥
 జాతస్య హి ద్రువః మృత్యుః ద్రువమ్ జన్మ మృతస్య చ ।
 తస్మాత్ అపరిహార్యే అర్థే న త్వమ్ శోచితుమ్ అర్హసి ॥ ౨-౨౮ ॥
 అవ్యక్తాదీని భూతాని వ్యక్తమధ్యాని భారత ।
 అవ్యక్తనిధనాన్యేవ తత్ర కా పరిదేవనా ॥ ౨-౨౯ ॥
 అవ్యక్త-ఆదీని భూతాని వ్యక్త-మధ్యాని భారత ।
 అవ్యక్త-నిధనాని ఏవ తత్ర కా పరిదేవనా ॥ ౨-౩౦ ॥
 ఆశ్చర్యవత్పశ్యతి కశ్చిదేన్-
 మాశ్చర్యవద్వదతి తథైవ చాన్యః ।
 ఆశ్చర్యవచ్చైవనమన్యః శృణోతి
 శ్రుత్వాప్యేనం వేద న చైవ కశ్చిత్ ॥ ౨-౩౧ ॥
 ఆశ్చర్యవత్ పశ్యతి కశ్చిత్ ఏనమ్
 ఆశ్చర్యవత్ వదతి తథా ఏవ చ అన్యః ।
 ఆశ్చర్యవత్ చ ఏనమ్ అన్యః శృణోతి
 శ్రుత్వా అపి ఏనమ్ వేద న చ ఏవ కశ్చిత్ ॥ ౨-౩౨ ॥
 దేహీ నిత్యమవధ్యో౭యం దేహీ సర్వస్య భారత ।
 తస్మాత్సర్వాణి భూతాని న త్వం శోచితుమర్హసి ॥ ౨-౩౩ ॥
 దేహీ నిత్యమ్ అవధ్యః అయమ్ దేహీ సర్వస్య భారత ।
 తస్మాత్ సర్వాణి భూతాని న త్వమ్ శోచితుమ్ అర్హసి ॥ ౨-౩౪ ॥
 స్వధర్మమపి చావేక్ష్య న వికమ్పితుమర్హసి ।
 ధర్మాద్ధి యుద్ధాచ్ఛ్రేయో౭న్యత్క్షత్రియస్య న విద్యతే ॥ ౨-౩౫ ॥
 స్వధర్మమ్ అపి చ అవేక్ష్య న వికమ్పితుమ్ అర్హసి ।
 ధర్మాత్ హి యుద్ధాత్ శ్రేయః అన్యత్ క్షత్రియస్య న విద్యతే ॥ ౨-౩౬ ॥
 యదృచ్ఛయా చోపపన్నం స్వర్గద్వారమపావృతమ్ ।
 సుఖినః క్షత్రియాః పార్థ లభన్తే యుద్ధమీదృశమ్ ॥ ౨-౩౭ ॥

యత్ ఋచ్చయా చ ఉపపన్నం స్వర్గ-ద్వారమ్ అపావృతమ్ ।
 సుఖినః క్షత్రియాః పార్థ లభన్తే యుద్ధమ్ ఈదృశమ్ ॥ ౨-౩౨॥
 అథ చేత్త్వమిమం ధర్మ్యం సంగ్రామం న కరిష్యసి ।
 తతః స్వధర్మం కీర్తిం చ హిత్వా పాపమవాప్స్యసి ॥ ౨-౩౩॥
 అథ చేత్ త్వమ్ ఇమమ్ ధర్మ్యమ్ సక్రామమ్ న కరిష్యసి ।
 తతః స్వధర్మమ్ కీర్తిమ్ చ హిత్వా పాపమ్ అవాప్స్యసి ॥ ౨-౩౪॥
 అకీర్తిం చాపి భూతాని కథయిష్యంతి తేఽవ్యయామ్ ।
 సమూభివితస్య చాకీర్తిర్మరణాదతిరిచ్యతే ॥ ౨-౩౪॥
 అకీర్తిమ్ చ అపి భూతాని కథయిష్యంతి తే అవ్యయామ్ ।
 సమూభివితస్య చ అకీర్తిః మరణాత్ అతిరిచ్యతే ॥ ౨-౩౪॥
 భయార్ద్రణాదుపరతం మంస్యంతే త్వాం మహారథాః ।
 యేషాం చ త్వం బహుమతో భూత్వా యాస్యసి లాఘవమ్ ॥ ౨-౩౫॥
 భయాత్ రణాత్ ఉపరతమ్ మంస్యంతే త్వామ్ మహారథాః ।
 యేషామ్ చ త్వమ్ బహు-మతః భూత్వా యాస్యసి లాఘవమ్ ॥ ౨-౩౫॥
 అవాచ్యవాదాంశ్చ బహూన్వదిష్యంతి తవాహితాః ।
 నిన్దన్తవ సామర్థ్యం తతో దుఃఖతరం ను కిమ్ ॥ ౨-౩౬॥
 అవాచ్య-వాదాన్ చ బహూన్ వదిష్యంతి తవ అహితాః ।
 నిన్దన్తః తవ సామర్థ్యమ్ తతః దుఃఖతరమ్ ను కిమ్ ॥ ౨-౩౬॥
 హతో వా ప్రాప్స్యసి స్వర్గం జితా వా భోక్ష్యసే మహిమ్ ।
 తస్మాదుత్తిష్ఠ కౌన్తేయ యుద్ధాయ కృతనిశ్చయః ॥ ౨-౩౭॥
 హతః వా ప్రాప్స్యసి స్వర్గమ్ జితా వా భోక్ష్యసే మహిమ్ ।
 తస్మాత్ ఉత్తిష్ఠ కౌన్తేయ యుద్ధాయ కృతనిశ్చయః ॥ ౨-౩౭॥
 సుఖదుఃఖే సమే కృత్వా లాభాలాభౌ జయాజయౌ ।
 తతో యుద్ధాయ యుజ్యస్వ నైవం పాపమవాప్స్యసి ॥ ౨-౩౮॥
 సుఖ-దుఃఖే సమే కృత్వా లాభ-అలాభౌ జయ-అజయౌ ।
 తతః యుద్ధాయ యుజ్యస్వ న ఏవమ్ పాపమ్ అవాప్స్యసి ॥ ౨-౩౮॥
 ఏషా తేఽభిహితా సాక్ష్యే బుద్ధిర్యోగే త్విమాం శృణు ।
 బుద్ధ్యా యుక్తో యయా పార్థ కర్మబన్ధం ప్రహాస్యసి ॥ ౨-౩౯॥

ఏషా తే అభిహితా సాక్ష్యే బుద్ధిః యోగే తు ఇమామ్ శృణు ।
 బుద్ధ్యా యుక్తః యయా పార్థ కర్మ-బంధమ్ ప్రహస్యసి ॥ ౨-౩౯॥
 నేహాభిక్రమనాశోఽస్తి ప్రత్యవాయో న విద్యతే ।
 స్వల్పమప్యస్య ధర్మస్య త్రాయతే మహతో భయాత్ ॥ ౨-౪౦॥
 న ఇహ అభిక్రమ-నాశః అస్తి ప్రత్యవాయః న విద్యతే ।
 స్వల్పమ్ అపి అస్య ధర్మస్య త్రాయతే మహతః భయాత్ ॥ ౨-౪౦॥
 వ్యవసాయాత్మికా బుద్ధిరేకేహ కురునన్దన ।
 బహుశాఖా హ్యనన్తాశ్చ బుద్ధయోఽవ్యవసాయినామ్ ॥ ౨-౪౧॥
 వ్యవసాయ-ఆత్మికా బుద్ధిః ఏకా ఇహ కురు-నన్దన ।
 బహు-శాఖాః హి అనన్తాః చ బుద్ధయః అవ్యవసాయినామ్ ॥ ౨-౪౧॥
 యామిమాం పుష్పితాం వాచం ప్రవదన్త్యవిపశ్చితః ।
 వేదవాదరతాః పార్థ నాన్యదస్తీతి వాదినః ॥ ౨-౪౨॥
 కామాత్మానః స్వర్గపరా జన్మకర్మఫలప్రదామ్ ।
 క్రియావిశేషబహులాం భోగైశ్వర్యగతిం ప్రతి ॥ ౨-౪౩॥
 భోగైశ్వర్యప్రసక్తానాం తయాపహృతచేతసామ్ ।
 వ్యవసాయాత్మికా బుద్ధిః సమాధౌ న విధీయతే ॥ ౨-౪౪॥
 యామ్ ఇమామ్ పుష్పితామ్ వాచమ్ ప్రవదన్తి అవిపశ్చితః ।
 వేద-వాద-రతాః పార్థ న అన్యత్ అస్తి ఇతి వాదినః ॥ ౨-౪౨॥
 కామ-ఆత్మానః స్వర్గ-పరాః జన్మ-కర్మ-ఫల-ప్రదామ్ ।
 క్రియా-విశేష-బహులామ్ భోగ-ఐశ్వర్య-గతిమ్ ప్రతి ॥ ౨-౪౩॥
 భోగ-ఐశ్వర్య-ప్రసక్తానామ్ తయా అపహృత-చేతసామ్ ।
 వ్యవసాయ-ఆత్మికా బుద్ధిః సమాధౌ న విధీయతే ॥ ౨-౪౪॥
 త్రైగుణ్యవిషయా వేదా నిస్త్రైగుణ్యో భవార్జున ।
 నిర్వన్దోఽనిత్యసత్త్వస్థో నిర్మోగక్షేమ ఆత్మవాన్ ॥ ౨-౪౫॥
 త్రైగుణ్య-విషయాః వేదాః నిస్త్రైగుణ్యః భవార్జున ।
 నిర్వన్దవః నిత్య-సత్త్వస్థః నిర్మోగక్షేమః ఆత్మవాన్ ॥ ౨-౪౫॥

యావానర్థ ఉదపానే సర్వతః సమ్ముతోదకే ।
 తావాన్సర్వేషు వేదేషు బ్రాహ్మణస్య విజానతః ॥ ౨-౪౬॥
 యావాన్ అర్థః ఉదపానే సర్వతః సమ్ముతోదకే ।
 తావాన్ సర్వేషు వేదేషు బ్రాహ్మణస్య విజానతః ॥ ౨-౪౬॥
 కర్మణ్యేవాధికారస్తే మా ఫలేషు కదాచన ।
 మా కర్మఫలహేతుర్భూర్మా తే సజ్జోఽస్త్యకర్మణి ॥ ౨-౪౭॥
 కర్మణి ఏవ అధికారః తే మా ఫలేషు కదాచన ।
 మా కర్మ-ఫల-హేతుః భూః మా తే సజ్గః అస్తు అకర్మణి ॥ ౨-౪౭॥
 యోగస్తః కురు కర్మాణి సజ్గం త్యక్త్వా ధనజ్ఞాయ ।
 సిద్ధ్యసిద్ధ్యోః సమో భూత్వా సమత్వం యోగ ఉచ్యతే ॥ ౨-౪౮॥
 యోగస్తః కురు కర్మాణి సజ్గమ్ త్యక్త్వా ధనజ్ఞాయ ।
 సిద్ధి అసిద్ధ్యోః సమః భూత్వా సమత్వమ్ యోగః ఉచ్యతే ॥ ౨-౪౮॥
 దూరేణ హ్యవరం కర్మ బుద్ధియోగాద్ధనజ్ఞాయ ।
 బుద్ధౌ శరణమన్విచ్ఛ కృపణాః ఫలహేతవః ॥ ౨-౪౯॥
 దూరేణ హి అవరమ్ కర్మ బుద్ధి-యోగాత్ ధనజ్ఞాయ ।
 బుద్ధౌ శరణమ్ అన్విచ్ఛ కృపణాః ఫల-హేతవః ॥ ౨-౪౯॥
 బుద్ధియుక్తో జహాతిహ ఉభే సుకృతదుష్కృతే ।
 తస్మాద్ద్యోగాయ యుజ్యస్య యోగః కర్మసు కౌశలమ్ ॥ ౨-౫౦॥
 బుద్ధి-యుక్తః జహాతి ఇహ ఉభే సుకృత-దుష్కృతే ।
 తస్మాత్ యోగాయ యుజ్యస్య యోగః కర్మసు కౌశలమ్ ॥ ౨-౫౦॥
 కర్మజం బుద్ధియుక్తా హి ఫలం త్యక్త్వా మనీషిణః ।
 జన్మబన్ధవినిర్ముక్తాః పదం గచ్ఛన్త్యనామయమ్ ॥ ౨-౫౧॥
 కర్మజమ్ బుద్ధి-యుక్తాః హి ఫలం త్యక్త్వా మనీషిణః ।
 జన్మ-బన్ధ-వినిర్ముక్తాః పదమ్ గచ్ఛన్తి అనామయమ్ ॥ ౨-౫౧॥
 యదా తే మోహకలిలం బుద్ధిర్వ్యతితరిష్యతి ।
 తదా గన్తాసి నిర్వేదం శ్రోతవ్యస్య శ్రుతస్య చ ॥ ౨-౫౨॥
 యదా తే మోహ-కలిలమ్ బుద్ధిః వ్యతితరిష్యతి ।

తదా గన్తాసి నిర్వేదమ్ శ్రోతవ్యస్య శ్రుతస్య చ ॥ ౨-౫౨॥

శ్రుతివిప్రతిపన్నా తే యదా స్థాస్యతి నిశ్చలా ।

సమాధావచలా బుద్ధిస్తదా యోగమవాప్స్యసి ॥ ౨-౫౩॥

శ్రుతి-విప్రతిపన్నా తే యదా స్థాస్యతి నిశ్చలా ।

సమాధౌ అచలా బుద్ధిః తదా యోగమ్ అవాప్స్యసి ॥ ౨-౫౩॥

అర్జున ఉవాచ ।

అర్జునః ఉవాచ ।

స్థితప్రజ్ఞస్య కా భాషా సమాధిస్థస్య కేశవ ।

స్థితధీః కిం ప్రభాషేత కిమాసీత వ్రజేత కిమ్ ॥ ౨-౫౪॥

స్థితప్రజ్ఞస్య కా భాషా సమాధిస్థస్య కేశవ ।

స్థితధీః కిమ్ ప్రభాషేత కిమ్ ఆసీత వ్రజేత కిమ్ ॥ ౨-౫౪॥

శ్రీభగవానువాచ ।

శ్రీభగవాన్ ఉవాచ ।

ప్రజహాతి యదా కామాన్సర్వాన్సార్థ మనోగతాన్ ।

ఆత్మన్యేవాత్మనా తుష్టః స్థితప్రజ్ఞస్తదోచ్యతే ॥ ౨-౫౫॥

ప్రజహాతి యదా కామాన్ సర్వాన్ సార్థ మనోగతాన్ ।

ఆత్మని ఏవ ఆత్మనా తుష్టః స్థితప్రజ్ఞః తదా ఉచ్యతే ॥ ౨-౫౫॥

దుఃఖేష్వనుద్విగ్నుమనాః సుఖేషు విగతస్పృహః ।

వీతరాగభయక్రోధః స్థితధీర్మునిరుచ్యతే ॥ ౨-౫౬॥

దుఃఖేషు అనుద్విగ్ను-మనాః సుఖేషు విగత-స్పృహః ।

వీత-రాగ-భయ-క్రోధః స్థితధీః మునిః ఉచ్యతే ॥ ౨-౫౬॥

యః సర్వత్రానభిన్నేహస్తత్తత్ప్రాప్య శుభాశుభమ్ ।

నాభినందతి న ద్వేష్టి తస్య ప్రజ్ఞా ప్రతిష్ఠితా ॥ ౨-౫౭॥

యః సర్వత్ర అనభిన్నేహః తత్ తత్ ప్రాప్య శుభ-అశుభమ్ ।

న అభినందతి న ద్వేష్టి తస్య ప్రజ్ఞా ప్రతిష్ఠితా ॥ ౨-౫౭॥

యదా సంహరతే చాయం కూర్మోఽఙ్గానివ సర్వశః ।

ఇన్ద్రియాణీన్ద్రియార్థేభ్యస్తస్య ప్రజ్ఞా ప్రతిష్ఠితా ॥ ౨-౫౮॥

యదా సంహరతే చ ఆయమ్ కూర్మః అజ్ఞాని ఇవ సర్వశః ।
 ఇన్ద్రియాణి ఇన్ద్రియ-ఆర్థేభ్యః తస్య ప్రజ్ఞా ప్రతిష్ఠితా ॥ ౨-౫౮॥
 విషయా వినివర్తన్తే నిరాహారస్య దేహినః ।
 రసవర్జం రసోఽప్యస్య పరం దృష్ట్వా నివర్తతే ॥ ౨-౫౯॥
 విషయాః వినివర్తన్తే నిరాహారస్య దేహినః ।
 రసవర్జమ్ రసః అపి ఆస్య పరమ్ దృష్ట్వా నివర్తతే ॥ ౨-౬౦॥
 యతతో హ్యపి కౌన్తేయ పురుషస్య విపశ్చితః ।
 ఇన్ద్రియాణి ప్రమాథీని హరన్తి ప్రసభం మనః ॥ ౨-౬౦॥
 యతతః హి అపి కౌన్తేయ పురుషస్య విపశ్చితః ।
 ఇన్ద్రియాణి ప్రమాథీని హరన్తి ప్రసభం మనః ॥ ౨-౬౦॥
 తాని సర్వాణి సంయమ్య యుక్త ఆసీత మత్పరః ।
 వశే హి యన్యేన్ద్రియాణి తస్య ప్రజ్ఞా ప్రతిష్ఠితా ॥ ౨-౬౧॥
 తాని సర్వాణి సంయమ్య యుక్తః ఆసీత మత్పరః ।
 వశే హి యస్య ఇన్ద్రియాణి తస్య ప్రజ్ఞా ప్రతిష్ఠితా ॥ ౨-౬౧॥
 ధ్యాయతో విషయాన్పుంసః సజ్జన్తేషూపజాయతే ।
 సజ్ఞాత్సజ్ఞాయతే కామః కామాత్క్రోధోఽభిజాయతే ॥ ౨-౬౨॥
 ధ్యాయతః విషయాన్ పుంసః సజ్ఞః తేషు ఉపజాయతే ।
 సజ్ఞాత్ సజ్ఞాయతే కామః కామాత్ క్రోధః అభిజాయతే ॥ ౨-౬౨॥
 క్రోధాద్భవతి సమ్మోహః సమ్మోహాత్స్మృతివిభ్రమః ।
 స్మృతిభ్రంశాద్ బుద్ధినాశో బుద్ధినాశాత్ప్రణశ్యతి ॥ ౨-౬౩॥
 క్రోధాత్ భవతి సమ్మోహః సమ్మోహాత్ స్మృతి-విభ్రమః ।
 స్మృతి-భ్రంశాత్ బుద్ధి-నాశః బుద్ధి-నాశాత్ ప్రణశ్యతి ॥ ౨-౬౩॥
 రాగద్వేషవిముక్తైస్తు విషయానిన్ద్రియైశ్చరన్ । (వియుక్తైస్తు)
 ఆత్మవత్స్వేర్విధేయాత్మా ప్రసాదమధిగచ్ఛతి ॥ ౨-౬౪॥
 రాగ-ద్వేష-విముక్తైః తు విషయాన్ ఇన్ద్రియైః చరన్ । (వియుక్తైః తు)
 ఆత్మ-వత్స్వైః విధేయ-ఆత్మా ప్రసాదమ్ అధిగచ్ఛతి ॥ ౨-౬౪॥
 ప్రసాదే సర్వదుఃఖానాం హానిరస్యోపజాయతే ।
 ప్రసన్నచేతసో హ్యశు బుద్ధిః పర్యవతిష్ఠతే ॥ ౨-౬౫॥

ప్రసాదే సర్వ-దుఃఖానామ్ హానిః అస్య ఉపజాయతే ।
 ప్రసన్న-చేతసః హి ఆశు బుద్ధిః పర్యవతిష్ఠతే ॥ ౨-౬౫॥
 నాస్తి బుద్ధిరయుక్తస్య న చాయుక్తస్య భావనా ।
 న చాభావయతః శాన్తిరశాన్తస్య కుతః సుఖమ్ ॥ ౨-౬౬॥
 న అస్తి బుద్ధిః అయుక్తస్య న చ అయుక్తస్య భావనా ।
 న చ అభావయతః శాన్తిః అశాన్తస్య కుతః సుఖమ్ ॥ ౨-౬౬॥
 ఇన్ద్రియాణాం హి చరతాం యన్మనోఽనువిధీయతే ।
 తదస్య హరతి ప్రజ్ఞాం వాయుర్నావమివామృషి ॥ ౨-౬౭॥
 ఇన్ద్రియాణామ్ హి చరతామ్ యత్ మనః అనువిధీయతే ।
 తత్ అస్య హరతి ప్రజ్ఞామ్ వాయుః నావమ్ ఇవ అమృషి ॥ ౨-౬౭॥
 తస్మాద్యస్య మహాబాహో నిగృహీతాని సర్వశః ।
 ఇన్ద్రియాణీన్ద్రియార్థేభ్యస్తస్య ప్రజ్ఞా ప్రతిష్ఠితా ॥ ౨-౬౮॥
 తస్మాత్ యస్య మహా-బాహో నిగృహీతాని సర్వశః ।
 ఇన్ద్రియాణి ఇన్ద్రియ-అర్థేభ్యః తస్య ప్రజ్ఞా ప్రతిష్ఠితా ॥ ౨-౬౮॥
 యా నిశా సర్వభూతానాం తస్యాం జాగర్తి సంయమీ ।
 యస్యాం జాగ్రతి భూతాని సా నిశా పశ్యతో మునేః ॥ ౨-౬౯॥
 యా నిశా సర్వ-భూతానామ్ తస్యామ్ జాగర్తి సంయమీ ।
 యస్యామ్ జాగ్రతి భూతాని సా నిశా పశ్యతః మునేః ॥ ౨-౬౯॥
 ఆపూర్యమాణమచలప్రతిష్ఠం
 సముద్రమాపః ప్రవిశన్తి యద్వత్ ।
 తద్వత్కామా యం ప్రవిశన్తి సర్వే
 స శాన్తిమాప్నోతి న కామకామీ ॥ ౨-౭౦॥
 ఆపూర్యమాణమ్ అచల-ప్రతిష్ఠమ్
 సముద్రమ్ ఆపః ప్రవిశన్తి యద్వత్ ।
 తద్వత్ కామాః యమ్ ప్రవిశన్తి సర్వే
 సః శాన్తిమ్ ఆప్నోతి న కామ-కామీ ॥ ౨-౭౦॥
 విహాయ కామాన్యః సర్వాన్పుమాంశ్చరతి నిఃస్పృహః ।

నిర్మమో నిరహంకారః స శాన్తిమధిగచ్ఛతి || ౨-౭౧||

విహాయ కామాన్ యః సర్వాన్ పుమాన్ చరతి నిఃస్పృహః |

నిర్మమః నిరహంకారః సః శాన్తిమ్ అధిగచ్ఛతి || ౨-౭౧||

ఏషా బ్రాహ్మీ స్థితిః పార్థ వైనాం ప్రాప్య విముహ్యతి |

స్థిత్యాస్యామంత్రకాలేఽపి బ్రహ్మనిర్వాణమృచ్ఛతి || ౨-౭౨||

ఏషా బ్రాహ్మీ స్థితిః పార్థ స ఏనామ్ ప్రాప్య విముహ్యతి |

స్థిత్యా అస్యామ్ అంతకాలే అపి బ్రహ్మ-నిర్వాణమ్ ఋచ్ఛతి || ౨-౭౨||

ఓం తత్సదీతి శ్రీమద్భగవద్గీతానూపనిషత్సు

బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే

సాంఖ్యయోగో నామ ద్వితీయోఽధ్యాయః || ౨||

ఓం తత్ సత్ ఇతి శ్రీమత్ భగవత్-గీతాసు ఉపనిషత్సు

బ్రహ్మ-విద్యాయామ్ యోగ-శాస్త్రే శ్రీ-కృష్ణ-అర్జున-సంవాదే

సాంఖ్య-యోగః నామ ద్వితీయః అధ్యాయః || ౨||

3

అథ తృతీయోఽధ్యాయః | కర్మయోగః |

అథ తృతీయః అధ్యాయః | కర్మ-యోగః |

అర్జున ఉవాచ |

అర్జునః ఉవాచ |

జ్ఞాయసీ చేత్కర్మణస్తే మతా బుద్ధిర్జనార్దన |

తత్కీం కర్మణి ఘోరే మాం నియోజయసి కేశవ || ౩-౧||

జ్ఞాయసీ చేత్ కర్మణః తే మతా బుద్ధిః జనార్దన |

తత్ కీమ్ కర్మణి ఘోరే మామ్ నియోజయసి కేశవ || ౩-౧||

వ్యామిశ్రేణేవ వాక్యేన బుద్ధిం మోహయసీవ మే |

తదేకం వద నిశ్చిత్త్య యేన శ్రేయోఽహమాప్నుయామ్ || ౩-౨||

వ్యామిశ్రేణ ఇవ వాక్యేన బుద్ధిం మోహయసి ఇవ మే |

తత్ ఏకం వద నిశ్చిత్త్య యేన శ్రేయః అహమ్ ఆప్నుయామ్ || ౩-౨||

శ్రీభగవానువాచ |

శ్రీభగవాన్ ఉవాచ ।

లోకేఽస్మిన్ ద్వివిధా నిష్ఠా పురా ప్రోక్తా మయానఘ ।
జ్ఞానయోగేన సాఙ్ఖ్యానాం కర్మయోగేన యోగినామ్ ॥ 3-3॥

లోకే అస్మిన్ ద్వివిధా నిష్ఠా పురా ప్రోక్తా మయా అనఘ ।
జ్ఞాన-యోగేన సాఙ్ఖ్యానామ్ కర్మ-యోగేన యోగినామ్ ॥ 3-3॥

న కర్మణామనారమ్భాన్నైష్కర్మ్యం పురుషోఽశ్నుతే ।
న చ సంన్యసనాదేవ సిద్ధిం సమధిగచ్ఛతి ॥ 3-4॥

న కర్మణామ్ అనారమ్భాత్ నైష్కర్మ్యం పురుషః అశ్నుతే ।
న చ సంన్యసనాత్ ఏవ సిద్ధిమ్ సమధిగచ్ఛతి ॥ 3-4॥

న హి కశ్చిత్క్షణమపి జాతు తిష్ఠత్యకర్మకృత్ ।
కార్యతే హ్యవశః కర్మ సర్వః ప్రకృతిజైర్గుణైః ॥ 3-5॥

న హి కశ్చిత్ క్షణమ్ అపి జాతు తిష్ఠతి అకర్మకృత్ ।
కార్యతే హి అవశః కర్మ సర్వః ప్రకృతిజైః గుణైః ॥ 3-5॥

కర్మేన్ద్రియాణి సంయమ్య య ఆస్తే మనసా స్మరన్ ।
ఇన్ద్రియార్థాన్విమూఢాత్మా మిథ్యాచారః స ఉచ్యతే ॥ 3-6॥

కర్మ-ఇన్ద్రియాణి సంయమ్య యః ఆస్తే మనసా స్మరన్ ।
ఇన్ద్రియార్థాన్ విమూఢాత్మా మిథ్యాచారః సః ఉచ్యతే ॥ 3-6॥

యస్త్యిన్ద్రియాణి మనసా నియమ్యారభతేఽర్జున ।
కర్మేన్ద్రియైః కర్మయోగమసక్తః స విశిష్యతే ॥ 3-7॥

యః తు ఇన్ద్రియాణి మనసా నియమ్య ఆరభతే అర్జున ।
కర్మ-ఇన్ద్రియైః కర్మ-యోగమ్ అసక్తః సః విశిష్యతే ॥ 3-7॥

నియతం కురు కర్మ త్వం కర్మ జ్ఞాయో హ్యకర్మణః ।
శరీరయాత్రాపి చ తే న ప్రసిద్ధేదకర్మణః ॥ 3-8॥

నియతమ్ కురు కర్మ త్వం కర్మ జ్ఞాయః హి అకర్మణః ।
శరీర-యాత్రా అపి చ తే న ప్రసిద్ధేత్ అకర్మణః ॥ 3-8॥

యజ్ఞార్థాత్కర్మణోఽన్యత్ర లోకోఽయం కర్మబంధనః ।
తదర్థం కర్మ కౌన్తేయ ముక్తసంకః సమాచర ॥ 3-9॥

యజ్ఞార్థాత్ కర్మణః అన్యత్త్ర లోకః అయమ్ కర్మ-బంధనః ।
తత్ అర్థమ్ కర్మ కౌన్తేయ ముక్త-సంఘః సమాచర ॥ 3-౯॥

సహాయజ్ఞాః ప్రజాః సృష్ట్యా పురోవాచ ప్రజాపతిః ।
అనేన ప్రసవిష్యధ్వమేష వోఽస్త్విష్టకామధుక్ ॥ 3-౧౦॥

సహ-యజ్ఞాః ప్రజాః సృష్ట్యా పురా ఉవాచ ప్రజాపతిః ।
అనేన ప్రసవిష్యధ్వమ్ ఏషః వః అస్తు ఇష్ట-కామధుక్ ॥ 3-౧౦॥

దేవాన్భావయతానేన తే దేవా భావయన్తు వః ।
పరస్పరం భావయన్తుః శ్రేయః పరమవాప్స్యథ ॥ 3-౧౧॥

దేవాన్ భావయత అనేన తే దేవాః భావయన్తు వః ।
పరస్పరం భావయన్తుః శ్రేయః పరమ్ అవాప్స్యథ ॥ 3-౧౧॥

ఇష్టానోఽగ్నిం హి వో దేవా దాస్యన్తే యజ్ఞభావితాః ।
తైర్దత్తానప్రదాయైభ్యో యో భుక్త్యై స్తేన ఏవ సః ॥ 3-౧౨॥

ఇష్టాన్ భోగాన్ హి వః దేవాః దాస్యన్తే యజ్ఞ-భావితాః ।
తైః దత్తాన్ అప్రదాయ ఏభ్యః యః భుక్త్యై స్తేనః ఏవ సః ॥ 3-౧౨॥

యజ్ఞశిష్టాశినః సంతో ముచ్యన్తే సర్వకిల్బిషైః ।
భుజ్జాతే తే త్వఘం పాపా యే పచన్త్యాత్మకారణాత్ ॥ 3-౧౩॥

యజ్ఞ-శిష్ట ఆశినః సంతః ముచ్యన్తే సర్వ-కిల్బిషైః ।
భుజ్జాతే తే తు అఘం పాపాః యే పచన్తి ఆత్మ-కారణాత్ ॥ 3-౧౩॥

అన్నాదభవన్తి భూతాని పర్జన్యాదన్నసమృద్ధివః ।
యజ్ఞాదభవతి పర్జన్యో యజ్ఞః కర్మసముద్భవః ॥ 3-౧౪॥

అన్నాత్ భవన్తి భూతాని పర్జన్యాత్ అన్న-సమృద్ధివః ।
యజ్ఞాత్ భవతి పర్జన్యః యజ్ఞః కర్మ-సముద్భవః ॥ 3-౧౪॥

కర్మ బ్రహ్మాదభవం విద్ధి బ్రహ్మాక్షరసముద్భవమ్ ।
తస్మాత్సర్వగతం బ్రహ్మ నిత్యం యజ్ఞే ప్రతిష్ఠితమ్ ॥ 3-౧౫॥

కర్మ బ్రహ్మ-ఉద్భవం విద్ధి బ్రహ్మ అక్షర-సముద్భవమ్ ।
తస్మాత్ సర్వగతం బ్రహ్మ నిత్యం యజ్ఞే ప్రతిష్ఠితమ్ ॥ 3-౧౫॥

ఏవం ప్రవర్తితం చక్రం నానువర్తయతీహ యః ।

అఘాయుర్నిర్వియారామో మోఘం పార్థ స జీవతి ॥ 3-౧౬ ॥

ఏవం ప్రవర్తితమ్ చక్రమ్ న అనువర్తయతి ఇహ యః ।

అఘాయుః ఇన్ద్రియ-ఆరామః మోఘమ్ పార్థ సః జీవతి ॥ 3-౧౬ ॥

యస్తాత్మరతిరేవ స్యాదాత్మత్వప్తశ్చ మానవః ।

ఆత్మన్యేవ చ సస్తుష్టస్తస్య కార్యం న విద్యతే ॥ 3-౧౭ ॥

యః తు ఆత్మ-రతిః ఏవ స్యాత్ ఆత్మ-త్వప్తః చ మానవః ।

ఆత్మని ఏవ చ సస్తుష్టః తస్య కార్యమ్ న విద్యతే ॥ 3-౧౭ ॥

వైవ తస్య కృతేనార్థో నాకృతేనేహ కశ్చన ।

న చాస్య సర్వభూతేషు కశ్చిదర్థవ్యపాశ్రయః ॥ 3-౧౮ ॥

న ఏవ తస్య కృతేన అర్థః న అకృతేన ఇహ కశ్చన ।

న చ అస్య సర్వ-భూతేషు కశ్చిత్ అర్థ-వ్యపాశ్రయః ॥ 3-౧౮ ॥

తస్మాదసక్తః సతతం కార్యం కర్మ సమాచర ।

అసక్తో హ్యోచరన్కర్మ పరమాప్నోతి పూరుషః ॥ 3-౧౯ ॥

తస్మాత్ అసక్తః సతతమ్ కార్యమ్ కర్మ సమాచర ।

అసక్తః హి ఆచరన్ కర్మ పరమ్ ఆప్నోతి పూరుషః ॥ 3-౧౯ ॥

కర్మజైవ హి సంసిద్ధిమాస్థితా జనకాదయః ।

లోకసంగ్రహమేవాపి సమృశ్యన్కర్తుమర్హసి ॥ 3-౨౦ ॥

కర్మణా ఏవ హి సంసిద్ధిమ్ ఆస్థితాః జనక-ఆదయః ।

లోక-సంగ్రహమ్ ఏవ అపి సమృశ్యన్ కర్తుమ్ అర్హసి ॥ 3-౨౦ ॥

యద్యదాచరతి శ్రేష్ఠస్తత్తదేవేతరో జనః ।

స యత్ప్రమాణం కురుతే లోకస్తదనువర్తతే ॥ 3-౨౧ ॥

యత్ యత్ ఆచరతి శ్రేష్ఠః తత్ తత్ ఏవ ఇతరః జనః ।

సః యత్ ప్రమాణమ్ కురుతే లోకః తత్ అనువర్తతే ॥ 3-౨౧ ॥

న మే పార్థాస్తి కర్తవ్యం త్రిషు లోకేషు కిఞ్చన ।

నానవాప్తమవాప్తవ్యం వర్త ఏవ చ కర్మణి ॥ 3-౨౨ ॥

న మే పార్థ అస్తి కర్తవ్యమ్ త్రిషు లోకేషు కిఞ్చన ।

న అనవాప్తమ్ అవాప్తవ్యమ్ వర్తే ఏవ చ కర్మణి ॥ 3-౨౨ ॥

యది హ్యహం న వర్తేయం జాతు కర్మణ్యతస్మిత్తః ।
 మమ వర్తానువర్తన్తే మనుష్యాః పార్థ సర్వశః ॥ 3-౨౩॥
 యది హి అహం న వర్తేయమ్ జాతు కర్మణి తస్మిత్తః ।
 మమ వర్త్య అనువర్తన్తే మనుష్యాః పార్థ సర్వశః ॥ 3-౨౩॥
 ఉత్సీదేయురిమే లోకా న కుర్యాం కర్మ చేదహమ్ ।
 సజ్కరస్య చ కర్తా స్యాముపహన్యామిమాః ప్రజాః ॥ 3-౨౪॥
 ఉత్సీదేయుః ఇమే లోకాః న కుర్యామ్ కర్మ చేత్ అహమ్ ।
 సజ్కరస్య చ కర్తా స్యామ్ ఉపహన్యామ్ ఇమాః ప్రజాః ॥ 3-౨౪॥
 సక్తాః కర్మణ్యవిద్వాంసో యథా కుర్వన్తి భారత ।
 కుర్యాద్విద్వాంస్తథాసక్తశ్చిక్కిర్షుర్లోకసంగ్రహమ్ ॥ 3-౨౫॥
 సక్తాః కర్మణి అవిద్వాంసః యథా కుర్వన్తి భారత ।
 కుర్యాత్ విద్వాన్ తథా అసక్తః చిక్కిర్షుః లోక-సంగ్రహమ్ ॥ 3-౨౫॥
 న బుద్ధిభేదం జనయేదజ్ఞానాం కర్మసంజీనామ్ ।
 జోషయేత్సర్వకర్మాణి విద్వాన్యుక్తః సమాచరన్ ॥ 3-౨౬॥
 న బుద్ధి-భేదమ్ జనయేత్ అజ్ఞానామ్ కర్మ-సంజీనామ్ ।
 జోషయేత్ సర్వ-కర్మాణి విద్వాన్ యుక్తః సమాచరన్ ॥ 3-౨౬॥
 ప్రకృతేః క్రియమాణాని గుణైః కర్మాణి సర్వశః ।
 అహాఙ్కారవిమూఢాత్మా కర్తాహమితి మన్యతే ॥ 3-౨౭॥
 ప్రకృతేః క్రియమాణాని గుణైః కర్మాణి సర్వశః ।
 అహాఙ్కార-విమూఢ-ఆత్మా కర్తా అహమ్ ఇతి మన్యతే ॥ 3-౨౭॥
 తత్త్వవిత్తు మహాబాహో గుణకర్మవిభాగయోః ।
 గుణా గుణేషు వర్తన్త ఇతి మత్వా న సజ్జతే ॥ 3-౨౮॥
 తత్త్వవిత్ తు మహాబాహో గుణ-కర్మ-విభాగయోః ।
 గుణాః గుణేషు వర్తన్తే ఇతి మత్వా న సజ్జతే ॥ 3-౨౮॥
 ప్రకృతేర్గుణసమ్మూఢాః సజ్జన్తే గుణకర్మసు ।
 తానకృతన్నవిదో మన్దాన్కృతన్నవిన్న విచాలయేత్ ॥ 3-౨౯॥
 ప్రకృతేః గుణ-సమ్మూఢాః సజ్జన్తే గుణ-కర్మసు ।
 తాన్ అకృతన్నవిదః మన్దాన్ కృతన్నవిత్ న విచాలయేత్ ॥ 3-౨౯॥

మయి సర్వాణి కర్మాణి సంన్యస్యాధ్యాత్మచేతసా ।
నిరాశీర్నిర్మమో భూత్వా యుధ్యస్వ విగతజ్వరః ॥ 3-30॥

మయి సర్వాణి కర్మాణి సంన్యస్య అధ్యాత్మ-చేతసా ।
నిరాశీః నిర్మమః భూత్వా యుధ్యస్వ విగత-జ్వరః ॥ 3-30॥

యే మే మతమిదం నిత్యమనుతిష్ఠన్తి మానవాః ।
శ్రద్ధావన్తోఽనసూయన్తో ముచ్యన్తే తేఽపి కర్మభిః ॥ 3-3౧॥

యే మే మతమ్ ఇదమ్ నిత్యమ్ అనుతిష్ఠన్తి మానవాః ।
శ్రద్ధావన్తః అనసూయన్తః ముచ్యన్తే తే అపి కర్మభిః ॥ 3-3౧॥

యే త్వేతదభ్యసూయన్తో నానుతిష్ఠన్తి మే మతమ్ ।
సర్వజ్ఞానవిమూఢాన్స్తాన్విధి నష్టానచేతసః ॥ 3-3౨॥

యే తు ఏతత్ అభ్యసూయన్తః న అనుతిష్ఠన్తి మే మతమ్ ।
సర్వ-జ్ఞాన-విమూఢాన్ తాన్ విధి నష్టాన్ అచేతసః ॥ 3-3౨॥

సదృశం చేష్టతే స్వస్యాః ప్రకృతేర్జ్ఞానవానపి ।
ప్రకృతిం యాన్తి భూతాని నిగ్రహః కిం కరిష్యతి ॥ 3-33॥

సదృశమ్ చేష్టతే స్వస్యాః ప్రకృతేః జ్ఞానవాన్ అపి ।
ప్రకృతిమ్ యాన్తి భూతాని నిగ్రహః కిమ్ కరిష్యతి ॥ 3-33॥

ఇన్ద్రియస్యేన్ద్రియస్యార్థే రాగద్వేషౌ వ్యవస్థితౌ ।
తయోర్న వశమాగచ్ఛేత్తౌ హ్యస్య పరిపన్థినౌ ॥ 3-3౪॥

ఇన్ద్రియస్య ఇన్ద్రియస్య-అర్థే రాగ-ద్వేషౌ వ్యవస్థితౌ ।
తయోః న వశమ్ ఆగచ్ఛేత్ తౌ హి అస్య పరిపన్థినౌ ॥ 3-3౪॥

శ్రేయాన్స్వధర్మో విగుణః పరధర్మాత్స్వనుష్ఠితాత్ ।
స్వధర్మే నిధనం శ్రేయః పరధర్మో భయావహః ॥ 3-3౫॥

శ్రేయాన్ స్వధర్మః విగుణః పరధర్మాత్ స్వనుష్ఠితాత్ ।
స్వధర్మే నిధనమ్ శ్రేయః పరధర్మః భయ-ఆవహః ॥ 3-3౫॥

అర్జున ఉవాచ ।

అర్జునః ఉవాచ ।

అథ కేన ప్రయుక్తోఽయం పాపం చరతి పూరుషః ।
 అనిచ్ఛన్నపి వార్జ్యేయ బలాదీవ నియోజితః ॥ 3-3౬॥
 అథ కేన ప్రయుక్తః అయం పాపమ్ చరతి పూరుషః ।
 అనిచ్ఛన్ అపి వార్జ్యేయ బలాత్ ఇవ నియోజితః ॥ 3-3౬॥
 శ్రీభగవానువాచ ।
 శ్రీభగవాన్ ఉవాచ ।

కామ ఏష క్రోధ ఏష రజోగుణసముద్భవః ।
 మహాశనో మహాపాప్యా విద్ధ్యేనమిహ వైరిణమ్ ॥ 3-3౭॥
 కామః ఏషః క్రోధః ఏషః రజః గుణ-సముద్భవః ।
 మహా-అశనః మహా-పాప్యా విద్ధి ఏనమ్ ఇహ వైరిణమ్ ॥ 3-3౭॥
 ధూమేనావ్రయతే వహ్నిర్యథాదర్శో మలేన చ ।
 యథోల్లేపనావృతో గర్భస్తథా తేనేదమావృతమ్ ॥ 3-౩౮॥
 ధూమేన ఆవ్రయతే వహ్నిః యథా ఆదర్శః మలేన చ ।
 యథా ఉల్లేపన ఆవృతః గర్భః తథా తేన ఇదమ్ ఆవృతమ్ ॥ 3-౩౮॥
 ఆవృతం జ్ఞానమేతేన జ్ఞానినో నిత్యవైరిణా ।
 కామరూపేణ కౌన్తేయ దుష్పూరేణానలేన చ ॥ 3-౩౯॥
 ఆవృతమ్ జ్ఞానమ్ ఏతేన జ్ఞానినః నిత్యవైరిణా ।
 కామరూపేణ కౌన్తేయ దుష్పూరేణ అనలేన చ ॥ 3-౩౯॥
 ఇన్ద్రియాణి మనో బుద్ధిరస్యాధిష్ఠానముచ్యతే ।
 ఏత్త్వైమోహాయత్యేష జ్ఞానమావృత్య దేహినమ్ ॥ 3-౪౦॥
 ఇన్ద్రియాణి మనః బుద్ధిః అస్య అధిష్ఠానమ్ ఉచ్యతే ।
 ఏతైః ఏమోహాయతి ఏషః జ్ఞానమ్ ఆవృత్య దేహినమ్ ॥ 3-౪౦॥
 తస్మాత్త్వమిన్ద్రియాణ్యాదౌ నియమ్య భరతర్షభ ।
 పాప్మానం ప్రజహి హ్యేనం జ్ఞానవిజ్ఞాననాశనమ్ ॥ 3-౪౧॥
 తస్మాత్ త్వమ్ ఇన్ద్రియాణి ఆదౌ నియమ్య భరతర్షభ ।
 పాప్మానమ్ ప్రజహి హి ఏనం జ్ఞాన-విజ్ఞాన-నాశనమ్ ॥ 3-౪౧॥
 ఇన్ద్రియాణి పరాణ్యాహురిన్ద్రియేభ్యః పరం మనః ।

మనసస్తు పరా బుద్ధిర్ఘో బుద్ధేః పరతస్తు సః ॥ ౩-౪౨॥

ఇన్ద్రియాణి పరాణి ఆహుః ఇన్ద్రియేభ్యః పరమ్ మనః ।
మనసః తు పరా బుద్ధిః యః బుద్ధేః పరతః తు సః ॥ ౩-౪౨॥

ఏవం బుద్ధేః పరం బుద్ధ్యా సంస్తభ్యాత్మానమాత్మనా ।
జహి శత్రుం మహాబాహో కామరూపం దురాసదమ్ ॥ ౩-౪౩॥

ఏవమ్ బుద్ధేః పరమ్ బుద్ధ్యా సంస్తభ్య ఆత్మానమ్ ఆత్మనా ।
జహి శత్రుమ్ మహాబాహో కామ-రూపమ్ దురాసదమ్ ॥ ౩-౪౩॥

ఓం తత్సదితి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు
బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే
కర్మయోగో నామ తృతీయోఽధ్యాయః ॥ ౩॥

ఓం తత్ సత్ ఇతి శ్రీమత్ భగవత్-గీతాసు ఉపనిషత్సు
బ్రహ్మ-విద్యాయామ్ యోగ-శాస్త్రే శ్రీ-కృష్ణ-అర్జున-సంవాదే
కర్మ-యోగః నామ తృతీయః అధ్యాయః ॥ ౩॥

౪

అథ చతుర్థోఽధ్యాయః । జ్ఞానకర్మసంన్యాసయోగః
అథ చతుర్థోఽః అధ్యాయః । జ్ఞాన-కర్మ-సంన్యాస-యోగః
శ్రీభగవానువాచ ।
శ్రీభగవాన్ ఉవాచ ।

ఇమం వివస్వతే యోగం ప్రోక్తవానహమవ్యయమ్ ।
వివస్వాన్మనవే ప్రాహ మనురిక్షౌకవేఽబ్రవీత్ ॥ ౪-౧॥
ఇమమ్ వివస్వతే యోగమ్ ప్రోక్తవాన్ అహమ్ అవ్యయమ్ ।
వివస్వాన్ మనవే ప్రాహ మనుః ఇక్షౌకవే అబ్రవీత్ ॥ ౪-౧॥

ఏవం పరమృరాప్రాప్తమిమం రాజర్షయో విదుః ।
స కాలేనేహ మహతా యోగో నష్టః పరస్తప ॥ ౪-౨॥

ఏవమ్ పరమృరా-ప్రాప్తమ్ ఇమమ్ రాజర్షయః విదుః ।
సః కాలేన ఇహ మహతా యోగః నష్టః పరస్తప ॥ ౪-౨॥

స ఏవాయం మయా తేఽద్య యోగః ప్రోక్తః పురాతనః ।

భక్తోఽసి మే సఖా చేతి రహస్యం హ్యేతదుత్తమమ్ ॥ ౪-౩॥

సః ఏవ అయమ్ మయా తే అద్య యోగః ప్రోక్తః పురాతనః ।

భక్తః అసి మే సఖా చ ఇతి రహస్యమ్ హి ఏతత్ ఉత్తమమ్ ॥ ౪-౩॥

అర్జున ఉవాచ ।

అర్జునః ఉవాచ ।

అపరం భవతో జన్మ పరం జన్మ వివస్వతః ।

కథమేతద్విజానీయాం త్వమాదౌ ప్రోక్తవానితి ॥ ౪-౪॥

అపరమ్ భవతః జన్మ పరమ్ జన్మ వివస్వతః ।

కథమ్ ఏతత్ విజానీయామ్ త్వమ్ ఆదౌ ప్రోక్తవాన్ ఇతి ॥ ౪-౪॥

శ్రీభగవానువాచ ।

శ్రీభగవానువాచ ।

బహూని మే వ్యతీతాని జన్మాని తవ చార్జున ।

తాన్యహం వేద సర్వాణి న త్వం వేత్థ పరస్తప ॥ ౪-౫॥

బహూని మే వ్యతీతాని జన్మాని తవ చ అర్జున ।

తాని అహమ్ వేద సర్వాణి న త్వమ్ వేత్థ పరస్తప ॥ ౪-౫॥

అజోఽపి సన్నవ్యయాత్మా భూతానామీశ్వరోఽపి సన్ ।

ప్రకృతిం స్వామధిష్ఠాయ సమృభామ్యాత్మమాయయా ॥ ౪-౬॥

అజః అపి సన్ అవ్యయ-ఆత్మా భూతానామ్ ఈశ్వరః అపి సన్ ।

ప్రకృతిమ్ స్వామ్ అధిష్ఠాయ సమృభామి ఆత్మ-మాయయా ॥ ౪-౬॥

యదా యదా హి ధర్మస్య గ్లానిర్భవతి భారత ।

అభ్యుత్థానమధర్మస్య తదాత్మానం సృజామ్యహమ్ ॥ ౪-౭॥

యదా యదా హి ధర్మస్య గ్లానిః భవతి భారత ।

అభ్యుత్థానమ్ అధర్మస్య తదా ఆత్మానమ్ సృజామి అహమ్ ॥ ౪-౭॥

పరిత్రాణాయ సాధూనాం వినాశాయ చ దుష్కృతామ్ ।

ధర్మసంస్థాపనార్థాయ సమృభామి యుగే యుగే ॥ ౪-౮॥

పరిత్రాణాయ సాధూనామ్ వినాశాయ చ దుష్కృతామ్ ।

ధర్మ-సంస్థాపన-అర్థాయ సమృభామి యుగే యుగే ॥ ౪-౮॥

జన్మ కర్మ చ మే దివ్యమేవం యో వేత్తి తత్త్వతః ।
 త్యక్త్వా దేహం పునర్జన్మ వైతి మామేతి సోఽర్జున ॥ ౪-౯॥
 జన్మ కర్మ చ మే దివ్యమ్ ఏవమ్ యః వేత్తి తత్త్వతః ।
 త్యక్త్వా దేహమ్ పునః జన్మ న ఏతి మామ్ ఏతి సః ఆర్జున ॥ ౪-౯॥
 వీతరాగభయక్రోధా మన్మయా మాముపాశ్రితాః ।
 బహవో జ్ఞానతపసా పూతా మద్భావమాగతాః ॥ ౪-౧౦॥
 వీత-రాగ-భయ-క్రోధాః మన్మయాః మామ్ ఉపాశ్రితాః ।
 బహవః జ్ఞాన-తపసా పూతాః మద్భావమ్ ఆగతాః ॥ ౪-౧౦॥
 యే యథా మాం ప్రపద్యంతే తాన్స్తథైవ భజామ్యహమ్ ।
 మమ వర్తమానువర్తంతే మనుష్యాః పార్థ సర్వశః ॥ ౪-౧౧॥
 యే యథా మామ్ ప్రపద్యంతే తాన్ తథా ఏవ భజామ్యి అహమ్ ।
 మమ వర్తమానువర్తంతే మనుష్యాః పార్థ సర్వశః ॥ ౪-౧౧॥
 కాఙ్క్షంతః కర్మణాం సిద్ధిం యజన్త ఇహ దేవతాః ।
 ఉప్రం హి మానుషే లోకే సిద్ధిర్భవతి కర్మజా ॥ ౪-౧౨॥
 కాఙ్క్షంతః కర్మణామ్ సిద్ధిమ్ యజన్తే ఇహ దేవతాః ।
 ఉప్రమ్ హి మానుషే లోకే సిద్ధిః భవతి కర్మజా ॥ ౪-౧౨॥
 చాతుర్వర్ణ్యం మయా సృష్టం గుణకర్మవిభాగశః ।
 తస్య కర్తారమపి మాం విద్ధ్యకర్తారమవ్యయమ్ ॥ ౪-౧౩॥
 చాతుర్వర్ణ్యమ్ మయా సృష్టమ్ గుణ-కర్మ-విభాగశః ।
 తస్య కర్తారమ్ అపి మామ్ విద్ధి అకర్తారమ్ అవ్యయమ్ ॥ ౪-౧౩॥
 న మాం కర్మాణి లిమ్పంతి న మే కర్మఫలే స్పృహో ।
 ఇతి మాం యోఽభిజానాతి కర్మభిర్న స బధ్యతే ॥ ౪-౧౪॥
 న మామ్ కర్మాణి లిమ్పంతి న మే కర్మ-ఫలే స్పృహో ।
 ఇతి మామ్ యః అభిజానాతి కర్మభిః న స బధ్యతే ॥ ౪-౧౪॥
 ఏవం జ్ఞాత్వా కృతం కర్మ పూర్వైరపి ముముక్షుభిః ।
 కురు కర్తైవ తస్మాత్త్వం పూర్వైః పూర్వతరం కృతమ్ ॥ ౪-౧౫॥
 ఏవమ్ జ్ఞాత్వా కృతమ్ కర్మ పూర్వైః అపి ముముక్షుభిః ।
 కురు కర్మ ఏవ తస్మాత్ త్వమ్ పూర్వైః పూర్వతరమ్ కృతమ్ ॥ ౪-౧౫॥

కిం కర్మ కిమకర్మేతి కవయోఽప్యత్ర మోహితాః ।
 తత్రై కర్మ ప్రవక్ష్యామి యజ్ఞాత్వా మోక్ష్యసేఽశుభాత్ ॥ ౪-౧౬ ॥

కిమ్ కర్మ కిమ్ అకర్మ ఇతి కవయః అపి అత్ర మోహితాః ।
 తత్ తే కర్మ ప్రవక్ష్యామి యత్ జ్ఞాత్వా మోక్ష్యసే అశుభాత్ ॥ ౪-౧౬ ॥

కర్మణో హ్యపి బోధవ్యం బోధవ్యం చ వికర్మణః ।
 అకర్మణశ్చ బోధవ్యం గహనా కర్మణో గతిః ॥ ౪-౧౭ ॥

కర్మణః హి అపి బోధవ్యమ్ బోధవ్యమ్ చ వికర్మణః ।
 అకర్మణః చ బోధవ్యమ్ గహనా కర్మణః గతిః ॥ ౪-౧౭ ॥

కర్మణ్యకర్మ యః పశ్యేదకర్మణి చ కర్మ యః ।
 స బుద్ధిమాన్మనుష్యేషు స యుక్తః కృత్స్నకర్మకృత్ ॥ ౪-౧౮ ॥

కర్మణి అకర్మ యః పశ్యేత్ అకర్మణి చ కర్మ యః ।
 సః బుద్ధిమాన్ మనుష్యేషు సః యుక్తః కృత్స్న-కర్మ-కృత్ ॥ ౪-౧౮ ॥

యస్య సర్వే సమారమ్భాః కామసంక్కుల్పవర్జితాః ।
 జ్ఞానాగ్నిదగ్ధకర్మాణం తమాహుః పణ్డితం బుధాః ॥ ౪-౧౯ ॥

యస్య సర్వే సమారమ్భాః కామ-సంక్కుల్ప-వర్జితాః ।
 జ్ఞాన-అగ్ని-దగ్ధ-కర్మాణమ్ తమ్ ఆహుః పణ్డితమ్ బుధాః ॥ ౪-౧౯ ॥

త్యక్తై కర్మఫలాసక్తం నిత్యతృప్తో నిరాశ్రయః ।
 కర్మణ్యభిప్రవృత్తోఽపి నైవ కిఞ్చిత్కరోతి సః ॥ ౪-౨౦ ॥

త్యక్తై కర్మ-ఫల-ఆసక్తమ్ నిత్య-తృప్తః నిరాశ్రయః ।
 కర్మణి అభిప్రవృత్తః అపి న ఏవ కిఞ్చిత్ కరోతి సః ॥ ౪-౨౦ ॥

నిరాశీర్యతచిత్తాత్మా త్యక్తసర్వపరిగ్రహః ।
 శారీరం కేవలం కర్మ కుర్వన్నాప్నోతి కిల్బిషమ్ ॥ ౪-౨౧ ॥

నిరాశీః యతః-చిత్త-ఆత్మా త్యక్త-సర్వ-పరిగ్రహః ।
 శారీరమ్ కేవలమ్ కర్మ కుర్వన్ న ఆప్నోతి కిల్బిషమ్ ॥ ౪-౨౧ ॥

యదృచ్ఛాలాభసన్తుష్టో ద్వన్దావతీతో విమత్సరః ।
 సమః సిద్ధావసిద్ధౌ చ కృత్వాపి న నిబధ్యతే ॥ ౪-౨౨ ॥

యదృచ్ఛ-లాభ-సన్తుష్టః ద్వన్దవ-అతీతః విమత్సరః ।

సమః సిద్ధౌ అసిద్ధౌ చ కృత్వా అపి న నిబధ్యతే ॥ ౪-౨౨॥

గతసంసృజ్య ముక్తసంసృజ్ఞానావస్థితచేతసః ।

యజ్ఞాయాచరతః కర్మ సమగ్రం ప్రవిలీయతే ॥ ౪-౨౩॥

గత-సంసృజ్య ముక్తసంసృజ్ఞాన-అవస్థిత-చేతసః ।

యజ్ఞాయ ఆచరతః కర్మ సమగ్రమ్ ప్రవిలీయతే ॥ ౪-౨౩॥

బ్రహ్మార్పణం బ్రహ్మ హవిర్బ్రహ్మగ్నౌ బ్రహ్మణా హుతమ్ ।

బ్రహ్మైవ తేన గన్తవ్యం బ్రహ్మకర్మసమాధినా ॥ ౪-౨౪॥

బ్రహ్మ-అర్పణం బ్రహ్మ హవిః బ్రహ్మ-అగ్నౌ బ్రహ్మణా హుతమ్ ।

బ్రహ్మ ఏవ తేన గన్తవ్యమ్ బ్రహ్మ-కర్మ-సమాధినా ॥ ౪-౨౪॥

దైవమేవాపరే యజ్ఞం యోగినః పర్యుపాసతే ।

బ్రహ్మగ్నావపరే యజ్ఞం యజ్ఞేనైవోపజహ్వతి ॥ ౪-౨౫॥

దైవమ్ ఏవ అపరే యజ్ఞమ్ యోగినః పర్యుపాసతే ।

బ్రహ్మ-అగ్నౌ అపరే యజ్ఞం యజ్ఞేన ఏవ ఉపజహ్వతి ॥ ౪-౨౫॥

శ్రోత్రాదీనీన్ద్రియాణ్యన్యే సంయమాగ్నిషు జహ్వతి ।

శబ్దాదీన్విషయానన్య ఇన్ద్రియాగ్నిషు జహ్వతి ॥ ౪-౨౬॥

శ్రోత్ర-ఆదీని ఇన్ద్రియాణి అన్యే సంయమ-అగ్నిషు జహ్వతి ।

శబ్ద-ఆదీన్ విషయాన్ అన్యే ఇన్ద్రియ-అగ్నిషు జహ్వతి ॥ ౪-౨౬॥

సర్వాణీన్ద్రియకర్మాణి ప్రాణకర్మాణి చాపరే ।

ఆత్మసంయమయోగాగ్నౌ జహ్వతి జ్ఞానదీపితే ॥ ౪-౨౭॥

సర్వాణి ఇన్ద్రియ-కర్మాణి ప్రాణ-కర్మాణి చ అపరే ।

ఆత్మ-సంయమ-యోగ-అగ్నౌ జహ్వతి జ్ఞాన-దీపితే ॥ ౪-౨౭॥

ద్రవ్యయజ్ఞాస్తపోయజ్ఞా యోగయజ్ఞాస్తథాపరే ।

స్వాధ్యాయజ్ఞానయజ్ఞాశ్చ యతయః సంశితవ్రతాః ॥ ౪-౨౮॥

ద్రవ్య-యజ్ఞాః తపో-యజ్ఞాః యోగ-యజ్ఞాః తథా అపరే ।

స్వాధ్యాయ-జ్ఞాన-యజ్ఞాః చ యతయః సంశితవ్రతాః ॥ ౪-౨౮॥

అపానే జహ్వతి ప్రాణం ప్రాణేఽపానం తథాపరే ।

ప్రాణాపానగతీ రుద్ధ్వా ప్రాణాయామపరాయణాః ॥ ౪-౨౯॥

అపానే జహ్వాతి ప్రాణమ్ ప్రాణే అపానమ్ తథా అపరే ।
 ప్రాణ-అపాన-గతీ రుద్ధాస్ ప్రాణాయామ-పరాయణాః ॥ ౪-౨౯॥
 అపరే నియతాహారాః ప్రాణాన్ప్రాణేషు జహ్వాతి ।
 సర్వేఽప్యేతే యజ్ఞవిదో యజ్ఞక్షపితకల్మషాః ॥ ౪-౩౦॥
 అపరే నియత-ఆహారాః ప్రాణాన్ ప్రాణేషు జహ్వాతి ।
 సర్వే అపి ఏతే యజ్ఞవిదః యజ్ఞ-క్షపిత-కల్మషాః ॥ ౪-౩౦॥
 యజ్ఞశిష్టామృతభుజో యాన్తి బ్రహ్మ సనాతనమ్ ।
 నాయం లోకోఽస్త్యయజ్ఞస్య కుతోఽన్యః కురుసత్తమ ॥ ౪-౩౧॥
 యజ్ఞ-శిష్ట-అమృత-భుజః యాన్తి బ్రహ్మ సనాతనమ్ ।
 నాయమ్ లోకః అస్తి అయజ్ఞస్య కుతః అన్యః కురుసత్తమ ॥ ౪-౩౧॥
 ఏవం బహువిధా యజ్ఞా వితతా బ్రహ్మణో ముఖే ।
 కర్మజాన్విధి తాన్సర్వానేవం జ్ఞాత్వా విమోక్ష్యసే ॥ ౪-౩౨॥
 ఏవమ్ బహువిధాః యజ్ఞాః వితతాః బ్రహ్మణః ముఖే ।
 కర్మజాన్ విధి తాన్ సర్వాన్ ఏవమ్ జ్ఞాత్వా విమోక్ష్యసే ॥ ౪-౩౨॥
 శ్రేయాన్ద్రవ్యమయాద్యజ్ఞాజ్ఞానయజ్ఞః పరస్తప ।
 సర్వం కర్మాఖిలం పార్థ జ్ఞానే పరిసమాప్యతే ॥ ౪-౩౩॥
 శ్రేయాన్ ద్రవ్యమయాత్ యజ్ఞాత్ జ్ఞాన-యజ్ఞః పరస్తప ।
 సర్వమ్ కర్మ-అఖిలమ్ పార్థ జ్ఞానే పరిసమాప్యతే ॥ ౪-౩౩॥
 తద్విధి ప్రణిపాతేన పరిప్రశ్నేన సేవయా ।
 ఉపదేక్ష్యన్తి తే జ్ఞానం జ్ఞానినస్తత్త్వదర్శినః ॥ ౪-౩౪॥
 తత్ విధి ప్రణిపాతేన పరిప్రశ్నేన సేవయా ।
 ఉపదేక్ష్యన్తి తే జ్ఞానమ్ జ్ఞానినః తత్త్వదర్శినః ॥ ౪-౩౪॥
 యజ్ఞాత్వా న పునర్మోహమేవం యాస్యసి పాణ్డవ ।
 యేన భూతాన్యశేషాణ ద్రక్ష్యస్యాత్మన్యథో మయి ॥ ౪-౩౫॥
 యత్ జ్ఞాత్వా న పునః మోహమ్ ఏవమ్ యాస్యసి పాణ్డవ ।
 యేన భూతాని అశేషాణి ద్రక్ష్యసి ఆత్మని అథో మయి ॥ ౪-౩౫॥
 అపి చేదసి పాపేభ్యః సర్వేభ్యః పాపకృత్తమః ।

సర్వం జ్ఞానప్లవేనైవ వృజనం సంతరిష్యసి ॥ ౪-౩౬ ॥

అపి చేత్ అసి పాపేభ్యః సర్వేభ్యః పాప-కృత్తమః ।

సర్వమ్ జ్ఞాన-ప్లవేన ఏవ వృజనమ్ సంతరిష్యసి ॥ ౪-౩౬ ॥

యథైధాంసి సమిద్ధోఽగ్నిర్భస్మసాత్కురుతేఽర్జున ।

జ్ఞానాగ్నిః సర్వకర్మాణి భస్మసాత్కురుతే తథా ॥ ౪-౩౭ ॥

యథా ఏధాంసి సమిద్ధః అగ్నిః భస్మసాత్ కురుతే అర్జున ।

జ్ఞాన-అగ్నిః సర్వ-కర్మాణి భస్మసాత్ కురుతే తథా ॥ ౪-౩౭ ॥

న హి జ్ఞానేన సదృశం పవిత్రమిహ విద్యతే ।

తత్స్వయం యోగసంసిద్ధః కాలేనాత్మని విన్దతి ॥ ౪-౩౮ ॥

న హి జ్ఞానేన సదృశమ్ పవిత్రమ్ ఇహ విద్యతే ।

తత్ స్వయం యోగ-సంసిద్ధః కాలేన ఆత్మని విన్దతి ॥ ౪-౩౮ ॥

శ్రద్ధావాల్లభతే జ్ఞానం తత్పరః సంయతేన్ద్రియః ।

జ్ఞానం లబ్ధ్వా పరాం శాన్తిమచిరేణాధిగచ్ఛతి ॥ ౪-౩౯ ॥

శ్రద్ధావాన్ లభతే జ్ఞానమ్ తత్పరః సంయత-ఇన్ద్రియః ।

జ్ఞానమ్ లబ్ధ్వా పరామ్ శాన్తిమ్ అచిరేణాధిగచ్ఛతి ॥ ౪-౩౯ ॥

అజ్ఞశ్చశ్రద్ధధానశ్చ సంశయాత్మా వినశ్యతి ।

నాయం లోకోఽస్తి న పరో న సుఖం సంశయాత్మనః ॥ ౪-౪౦ ॥

అజ్ఞః చ అశ్రద్ధధానః చ సంశయ-ఆత్మా వినశ్యతి ।

న అయం లోకః అస్తి న పరః న సుఖం సంశయాత్మనః ॥ ౪-౪౦ ॥

యోగసంన్యస్తకర్మాణం జ్ఞానసంశ్చిన్నసంశయమ్ ।

ఆత్మవన్తం న కర్మాణి నిబధ్నన్తి ధనజ్ఞాయ ॥ ౪-౪౧ ॥

యోగ-సంన్యస్తకర్మాణం జ్ఞానసంశ్చిన్నసంశయమ్ ।

ఆత్మవన్తం న కర్మాణి నిబధ్నన్తి ధనజ్ఞాయ ॥ ౪-౪౧ ॥

తస్మాదజ్ఞానసమ్భూతం హృత్థ్నం జ్ఞానాసినాత్మనః ।

భిత్త్వినం సంశయం యోగమాతిష్ఠోత్తిష్ఠ భారత ॥ ౪-౪౨ ॥

తస్మాత్ అజ్ఞాన-సమ్భూతమ్ హృత్థ్నమ్ జ్ఞాన-అసినా-ఆత్మనః ।

భిత్త్వా ఏనమ్ సంశయమ్ యోగమ్ ఆతిష్ఠ ఉత్తిష్ఠ భారత ॥ ౪-౪౨ ॥

ఓం తత్సదీతి శ్రీమద్భగవద్గీతానూపనిషత్సు
బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే
జ్ఞానకర్మసంన్యాసయోగో నామ చతుర్థోఽధ్యాయః ॥ ౪॥

ఓం తత్ సత్ ఇతి శ్రీమత్ భగవత్ గీతాను ఉపనిషత్సు
బ్రహ్మ-విద్యాయామ్ యోగ-శాస్త్రే శ్రీకృష్ణ-అర్జున-సంవాదే
జ్ఞాన-కర్మ-సంన్యాస-యోగః నామ చతుర్థః అధ్యాయః ॥ ౪॥

×

అథ పంచమోఽధ్యాయః । సంన్యాసయోగః ।
అథ పంచమః అధ్యాయః । సంన్యాస-యోగః ।

అర్జున ఉవాచ ।
అర్జునః ఉవాచ ।

సంన్యాసం కర్మణాం కృష్ణ పునర్యోగం చ శంససి ।
యచ్ఛ్రేయ ఏతయోరేకం తన్నే బ్రూహి సునిశ్చితమ్ ॥ ౫-౧॥

సంన్యాసమ్ కర్మణామ్ కృష్ణ పునః యోగమ్ చ శంససి ।
యత్ శ్రేయః ఏతయోః ఏకమ్ తత్ మే బ్రూహి సునిశ్చితమ్ ॥ ౫-౧॥

శ్రీభగవానువాచ ।
శ్రీభగవాన్ ఉవాచ ।

సంన్యాసః కర్మయోగశ్చ నిఃశ్రేయసకరావుభౌ ।
తయోస్తు కర్మసంన్యాసాత్కర్మయోగో విశిష్యతే ॥ ౫-౨॥

సంన్యాసః కర్మ-యోగః చ నిఃశ్రేయసకరౌ ఉభౌ ।
తయోః తు కర్మ-సంన్యాసాత్ కర్మ-యోగః విశిష్యతే ॥ ౫-౨॥

జ్ఞేయః స నిత్యసంన్యాసీ యో న ద్వేష్టి న కాఙ్క్షతి ।
నిర్ద్వంద్వో హి మహాబాహో సుఖం బన్ధాత్ప్రముచ్యతే ॥ ౫-౩॥

జ్ఞేయః సః నిత్య-సంన్యాసీ యః న ద్వేష్టి న కాఙ్క్షతి ।
నిర్ద్వంద్వః హి మహాబాహో సుఖమ్ బన్ధాత్ ప్రముచ్యతే ॥ ౫-౩॥

సాఙ్ఖ్యయోగౌ పృథగ్బాలాః ప్రవదంతి న పణ్డితాః ।
ఏకమప్యాస్థితః సమ్యగుభయోర్విన్దతే ఫలమ్ ॥ ౫-౪॥

సాక్ష్య-యోగౌ పృథక్ బాలాః ప్రవదంతి న పణ్డితాః ।
 ఏకమ్ అపి ఆస్థితః సమ్యక్ ఉభయోః విస్తతే ఫలమ్ ॥ ౫-౪॥
 యత్సాక్ష్యైః ప్రాప్యతే స్థానం తద్వోగైరపి గమ్యతే ।
 ఏకం సాక్ష్యం చ యోగం చ యః పశ్యతి స పశ్యతి ॥ ౫-౫॥
 యత్ సాక్ష్యైః ప్రాప్యతే స్థానమ్ తత్ యోగైః అపి గమ్యతే ।
 ఏకమ్ సాక్ష్యమ్ చ యోగమ్ చ యః పశ్యతి స పశ్యతి ॥ ౫-౬॥
 సంన్యాసస్తు మహాబాహో దుఃఖమాప్తుమయోగతః ।
 యోగయుక్తో మునిర్బ్రహ్మ నచిరేణాధిగచ్ఛతి ॥ ౫-౭॥
 సంన్యాసః తు మహాబాహో దుఃఖమ్ ఆప్తుమ్ అయోగతః ।
 యోగ-యుక్తః మునిః బ్రహ్మ నచిరేణ అధిగచ్ఛతి ॥ ౫-౮॥
 యోగయుక్తో విశుద్ధాత్మా విజితాత్మా జితేంద్రియః ।
 సర్వభూతాత్మభూతాత్మా కుర్వన్నపి న లిప్యతే ॥ ౫-౯॥
 యోగ-యుక్తః విశుద్ధ-ఆత్మా విజిత-ఆత్మా జిత-ఇంద్రియః ।
 సర్వ-భూత-ఆత్మ-భూత-ఆత్మా కుర్వన్ అపి న లిప్యతే ॥ ౫-౧౦॥
 వైవ కిఞ్చిత్కరోమితి యుక్తో మన్యేత తత్త్వవిత్ ।
 పశ్యన్ శృణ్వన్ స్పృశన్ జప్తున్ శ్మశ్నచ్ఛన్ స్వపఞ్ శ్చసన్ ॥ ౫-౧౧॥
 ప్రలపన్విసృజన్సృజన్మునిః పన్నిమిషన్నపి ।
 ఇంద్రియాణీంద్రియార్థేషు వర్తన్త ఇతి ధారయన్ ॥ ౫-౧౨॥
 న ఏవ కిఞ్చిత్ కరోమి ఇతి యుక్తః మన్యేత తత్త్వవిత్ ।
 పశ్యన్ శృణ్వన్ స్పృశన్ జప్తున్ అశ్మన్ గచ్ఛన్ స్వపఞ్ శ్చసన్ ॥ ౫-౧౩॥
 ప్రలపన్ విసృజన్ గృహ్లాన్ ఉన్మిషన్ నిమిషన్ అపి ।
 ఇంద్రియాణి ఇంద్రియ-అర్థేషు వర్తన్తే ఇతి ధారయన్ ॥ ౫-౧౪॥
 బ్రహ్మణ్యధాయ కర్మాణి సక్లం త్యక్త్వా కరోతి యః ।
 లిప్యతే న స పాపేన పద్మపత్రమివామృతా ॥ ౫-౧౫॥
 బ్రహ్మణి ఆధాయ కర్మాణి సక్లం త్యక్త్వా కరోతి యః ।
 లిప్యతే న సః పాపేన పద్మ-పత్రమ్ ఇవ అమృతా ॥ ౫-౧౬॥
 కాయేన మనసా బుద్ధ్యా కేవలైరింద్రియైరపి ।

యోగినః కర్మ కుర్వన్తి సజ్గం త్యక్త్వాత్మశుద్ధయే || ౫-౧౧ ||

కాయేన మనసా బుద్ధ్యా కేవలైః ఇన్ద్రియైః అపి ।

యోగినః కర్మ కుర్వన్తి సజ్గమ్ త్యక్త్వా ఆత్మ-శుద్ధయే || ౫-౧౧ ||

యుక్తః కర్మఫలం త్యక్త్వా శాన్తిమాప్నోతి నైష్ఠికీమ్ ।

అయుక్తః కామకారేణ ఫలే సక్తో నిబధ్యతే || ౫-౧౨ ||

యుక్తః కర్మ-ఫలం త్యక్త్వా శాన్తిమ్ ఆప్నోతి నైష్ఠికీమ్ ।

అయుక్తః కామకారేణ ఫలే సక్తః నిబధ్యతే || ౫-౧౨ ||

సర్వకర్మాణి మనసా సంన్యస్యాన్తే సుఖం వశీ ।

నవద్వారే పురే దేహీ వైవ కుర్వన్న కారయన్ || ౫-౧౩ ||

సర్వ-కర్మాణి మనసా సంన్యస్య ఆన్తే సుఖమ్ వశీ ।

నవ-ద్వారే పురే దేహీ న ఏవ కుర్వన్ న కారయన్ || ౫-౧౩ ||

న కర్తృత్వం న కర్మాణి లోకస్య సృజతి ప్రభుః ।

న కర్మఫలసంయోగం స్వభావస్తు ప్రవర్తతే || ౫-౧౪ ||

న కర్తృత్వమ్ న కర్మాణి లోకస్య సృజతి ప్రభుః ।

న కర్మ-ఫల-సంయోగమ్ స్వభావః తు ప్రవర్తతే || ౫-౧౪ ||

నాదత్తే కస్యచిత్పాపం న వైవ సుకృతం విభుః ।

అజ్ఞానేనావృతం జ్ఞానం తేన ముహ్యన్తి జన్తవః || ౫-౧౫ ||

న ఆదత్తే కస్యచిత్ పాపం న చ ఏవ సుకృతం విభుః ।

అజ్ఞానేన ఆవృతమ్ జ్ఞానమ్ తేన ముహ్యన్తి జన్తవః || ౫-౧౫ ||

జ్ఞానేన తు తదజ్ఞానం యేషాం నాశితమాత్మనః ।

తేషామాదిత్యవజ్ఞానం ప్రకాశయతి తత్పరమ్ || ౫-౧౬ ||

జ్ఞానేన తు తత్ అజ్ఞానమ్ యేషామ్ నాశితమ్ ఆత్మనః ।

తేషామ్ ఆదిత్యవత్ జ్ఞానమ్ ప్రకాశయతి తత్ పరమ్ || ౫-౧౬ ||

తద్బుద్ధయస్తదాత్మానస్తన్నిష్ఠాస్తత్పరాయణాః ।

గచ్ఛన్త్యపునరావృత్తిం జ్ఞాననిర్ధూతకల్మషాః || ౫-౧౭ ||

తత్ బుద్ధయః తత్ ఆత్మానః తత్ నిష్ఠాః తత్ పరాయణాః ।

గచ్ఛన్తి అపునరావృత్తిమ్ జ్ఞాన-నిర్ధూత-కల్మషాః || ౫-౧౭ ||

విద్యావినయసమృన్నే బ్రాహ్మణే గవి హస్తిని ।

శుని చైవ శ్వపాకే చ పణ్డతాః సమదర్శినః ॥ ౫-౧౮॥

విద్యా-వినయ-సమృన్నే బ్రాహ్మణే గవి హస్తిని ।

శుని చ ఏవ శ్వపాకే చ పణ్డతాః సమ-దర్శినః ॥ ౫-౧౮॥

ఇహైవ తైర్జితః సర్గో యేషాం సామ్యే స్థితం మనః ।

నిర్దోషం హి సమం బ్రహ్మ తస్మాద్ బ్రహ్మణి తే స్థితాః ॥ ౫-౧౯॥

ఇహ ఏవ తైః జితః సర్గః యేషామ్ సామ్యే స్థితమ్ మనః ।

నిర్దోషమ్ హి సమమ్ బ్రహ్మ తస్మాత్ బ్రహ్మణి తే స్థితాః ॥ ౫-౧౯॥

న ప్రహృష్యేత్ప్రియం ప్రాప్య నోద్విజేత్ప్రాప్య చాప్రియమ్ ।

స్థిరబుద్ధిరసమూఢో బ్రహ్మవిద్ బ్రహ్మణి స్థితః ॥ ౫-౨౦॥

న ప్రహృష్యేత్ ప్రియమ్ ప్రాప్య న ఉద్విజేత్ ప్రాప్య చ అప్రియమ్ ।

స్థిర-బుద్ధిః అసమూఢః బ్రహ్మవిత్ బ్రహ్మణి స్థితః ॥ ౫-౨౦॥

బాహ్యస్పర్శేష్యసక్తాత్మా విన్దత్యాత్మని యత్సుఖమ్ ।

స బ్రహ్మయోగయుక్తాత్మా సుఖమక్షయమశ్నుతే ॥ ౫-౨౧॥

బాహ్య-స్పర్శేషు అసక్త-ఆత్మా విన్దతి ఆత్మని యత్ సుఖమ్ ।

సః బ్రహ్మ-యోగ-యుక్తాత్మా సుఖమ్ అక్షయమ్ అశ్నుతే ॥ ౫-౨౧॥

యే హి సంస్పర్శజా భోగా దుఃఖయోనయ ఏవ తే ।

ఆద్యస్తవస్తః కౌన్తేయ న తేషు రమతే బుధః ॥ ౫-౨౨॥

యే హి సంస్పర్శజాః భోగాః దుఃఖ-యోనయః ఏవ తే ।

ఆది అస్తవస్తః కౌన్తేయ న తేషు రమతే బుధః ॥ ౫-౨౨॥

శక్నోతీహైవ యః సోఢుం ప్రాక్ఫరీరవిమోక్షణాత్ ।

కామక్రోధోద్భవం వేగం స యుక్తః స సుఖీ నరః ॥ ౫-౨౩॥

శక్నోతి ఇహ ఏవ యః సోఢుమ్ ప్రాక్ శరీర-విమోక్షణాత్ ।

కామ-క్రోధ-ఉద్భవమ్ వేగమ్ సః యుక్తః సః సుఖీ నరః ॥ ౫-౨౩॥

యోఽన్తఃసుఖోఽన్తరామస్తథాన్తర్జ్యోతిరేవ యః ।

స యోగీ బ్రహ్మనిర్వాణం బ్రహ్మభూతోఽధిగచ్ఛతి ॥ ౫-౨౪॥

యః అన్తః-సుఖః అన్తర-ఆరామః తథా అన్తర్-జ్యోతిః ఏవ యః ।

సః యోగీ బ్రహ్మ-నిర్వాణమ్ బ్రహ్మ-భూతః అధిగచ్ఛతి ॥ ౫-౨౪॥

లభన్తే బ్రహ్మనిర్వాణమృషయః క్షీణకల్మషాః ।

ఛిన్నద్వైధా యతాత్మానః సర్వభూతహితే రతాః ॥ ౫-౨౫॥

లభన్తే బ్రహ్మ-నిర్వాణమ్ ఋషయః క్షీణ-కల్మషాః ।

ఛిన్న-ద్వైధాః యత-ఆత్మానః సర్వ-భూతహితే రతాః ॥ ౫-౨౫॥

కామక్రోధవియుక్తానాం యతీనాం యతచేతసామ్ ।

అభితో బ్రహ్మనిర్వాణం వర్తతే విదితాత్మనామ్ ॥ ౫-౨౬॥

కామ-క్రోధ-వియుక్తానామ్ యతీనామ్ యత-చేతసామ్ ।

అభితః బ్రహ్మ-నిర్వాణం వర్తతే విదిత-ఆత్మనామ్ ॥ ౫-౨౬॥

స్పర్శాన్సృత్వా బహిర్బాహ్యోశ్చక్షుశ్చైవాన్తరే భ్రువోః ।

ప్రాణాపానౌ సమౌ కృత్వా నాసాభ్యంతరచారిణౌ ॥ ౫-౨౭॥

యతేన్ద్రియమనోబుద్ధిర్మునిర్మోక్షపరాయణః ।

విగతేచ్ఛాభయక్రోధో యః సదా ముక్త ఏవ సః ॥ ౫-౨౮॥

స్పర్శాన్ కృత్వా బహిః బాహ్యన్ చక్షుః చ ఏవ అన్తరే భ్రువోః ।

ప్రాణ-అపానౌ సమౌ కృత్వా నాస-అభ్యంతర-చారిణౌ ॥ ౫-౨౭॥

యత-ఇన్ద్రియ-మనః బుద్ధిః మునిః మోక్ష-పరాయణః ।

విగత-ఇచ్ఛా-భయ-క్రోధః యః సదా ముక్తః ఏవ సః ॥ ౫-౨౮॥

భోక్తారం యజ్ఞతపసాం సర్వలోకమహేశ్వరమ్ ।

సుహృదం సర్వభూతానాం జ్ఞాత్వా మాం శాన్తిమృచ్ఛతి ॥ ౫-౨౯॥

భోక్తారమ్ యజ్ఞ-తపసామ్ సర్వ-లోక-మహేశ్వరమ్ ।

సుహృదమ్ సర్వ-భూతానామ్ జ్ఞాత్వా మాం శాన్తిమ్ ఋచ్ఛతి ॥ ౫-౨౯॥

ఓం తత్సదితి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు

బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే

సంన్యాసయోగో నామ పంచమోధ్యాయః ॥ ౫॥

ఓం తత్ సత్ ఇతి శ్రీమత్ భగవత్ గీతాసు ఉపనిషత్సు

బ్రహ్మ-విద్యాయామ్ యోగ-శాస్త్రే శ్రీకృష్ణ-అర్జున-సంవాదే

సంన్యాస-యోగః నామ పంచమః అధ్యాయః ॥ ౫॥

౬

అథ షష్ఠోఽధ్యాయః । ఆత్మసంయమయోగః ।
అథ షష్ఠః అధ్యాయః । ఆత్మ-సంయమ-యోగః ।

శ్రీభగవానువాచ ।
శ్రీభగవాన్ ఉవాచ ।

అనాశ్రితః కర్మఫలం కార్యం కర్మ కరోతి యః ।
స సంన్యాసీ చ యోగీ చ న నిరగ్నిర్న చాక్రియః ॥ ౬-౧॥

అనాశ్రితః కర్మ-ఫలమ్ కార్యమ్ కర్మ కరోతి యః ।
సః సంన్యాసీ చ యోగీ చ న నిరగ్నిః న చ అక్రియః ॥ ౬-౧॥

యం సంన్యాసమితి ప్రాహుర్వ్యోగం తం విద్ధి పాణ్డవ ।
న హ్యసంన్యస్తసంజ్కల్పో యోగీ భవతి కశ్చన ॥ ౬-౨॥

యమ్ సంన్యాసమ్ ఇతి ప్రాహుః యోగమ్ తమ్ విద్ధి పాణ్డవ ।
న హి అసంన్యస్త-సంజ్కల్పః యోగీ భవతి కశ్చన ॥ ౬-౨॥

ఆరురుక్షోర్మునేర్వ్యోగం కర్మ కారణముచ్యతే ।
యోగారూఢస్య తస్యైవ శమః కారణముచ్యతే ॥ ౬-౩॥

ఆరురుక్షోః మునేః యోగమ్ కర్మ కారణమ్ ఉచ్యతే ।
యోగ-ఆరూఢస్య తస్య ఏవ శమః కారణమ్ ఉచ్యతే ॥ ౬-౩॥

యదా హి నేన్ద్రియార్థేషు న కర్మస్వనుషజ్జతే ।
సర్వసంజ్కల్పసంన్యాసీ యోగారూఢస్తదోచ్యతే ॥ ౬-౪॥

యదా హి న ఇన్ద్రియ-అర్థేషు న కర్మసు అనుషజ్జతే ।
సర్వ-సంజ్కల్ప-సంన్యాసీ యోగ-ఆరూఢః తదా ఉచ్యతే ॥ ౬-౪॥

ఉద్ధరేదాత్మనాత్మానం నాత్మానమవసాదయేత్ ।
ఆత్మైవ హ్యేతత్తో బన్ధరాత్మైవ రిపురాత్మనః ॥ ౬-౫॥

ఉద్ధరేత్ ఆత్మనా ఆత్మానమ్ న ఆత్మానమ్ అవసాదయేత్ ।
ఆత్మా ఏవ హి ఆత్మనః బన్ధః ఆత్మా ఏవ రిపుః ఆత్మనః ॥ ౬-౫॥

బన్ధరాత్మాత్మనస్తస్య యేనాత్మైవాత్మనా జితః ।
అనాత్మనస్తు శత్రుత్వే వర్తేతాత్మైవ శత్రువత్ ॥ ౬-౬॥

బద్ధుః ఆత్మా ఆత్మనః తస్య యేన ఆత్మా ఏవ ఆత్మనా జితః ।
అనాత్మనః తు శత్రుత్వే వరేత ఆత్మా ఏవ శత్రువత్ ॥ ౬-౬॥

జితాత్మనః ప్రశాంతస్య పరమాత్మా సమాహితః ।
శీతోష్ణసుఖదుఃఖేషు తథా మానాపమానయోః ॥ ౬-౭॥

జిత-ఆత్మనః ప్రశాంతస్య పరమాత్మా సమాహితః ।
శీత-ఉష్ణ-సుఖ-దుఃఖేషు తథా మాన-అపమానయోః ॥ ౬-౭॥

జ్ఞానవిజ్ఞానతృప్తాత్మా కూటస్థో విజితేంద్రియః ।
యుక్త ఇత్యుచ్యతే యోగీ సమలోష్ఠాశ్మకాఞ్ఞునః ॥ ౬-౮॥

జ్ఞాన-విజ్ఞాన-తృప్త-ఆత్మా కూటస్థః విజిత-ఇంద్రియః ।
యుక్తః ఇతి ఉచ్యతే యోగీ సమ-లోష్ఠ-అశ్మక-కాఞ్ఞునః ॥ ౬-౮॥

సుహృన్మిత్రార్కుదాసీనమధ్యస్థద్వేష్యబన్ధుషు ।
సాధుష్యపి చ పాపేషు సమబుద్ధిర్విశిష్యతే ॥ ౬-౯॥

సుహృత్ మిత్ర-అరి-ఉదాసీన-మధ్యస్థ-ద్వేష్య-బన్ధుషు ।
సాధుషు అపి చ పాపేషు సమ-బుద్ధిః విశిష్యతే ॥ ౬-౯॥

యోగీ యుజ్జీత సతతమాత్మానం రహసి స్థితః ।
ఏకాకీ యతచిత్తాత్మా నిరాశీరపరిగ్రహః ॥ ౬-౧౦॥

యోగీ యుజ్జీత సతతమ్ ఆత్మానమ్ రహసి స్థితః ।
ఏకాకీ యత-చిత్త-ఆత్మా నిరాశీః అపరిగ్రహః ॥ ౬-౧౦॥

శుచౌ దేశే ప్రతిష్ఠాప్య స్థిరమాసనమాత్మనః ।
నాత్యుచ్ఛ్రితం నాతినీచం చైలాజినకుశోత్తరమ్ ॥ ౬-౧౧॥

తత్రైకాగ్రం మనః కృత్వా యతచిత్తేంద్రియక్రియః ।
ఉపవిశ్యాసనే యుజ్ఞ్యాద్యోగమాత్మవిశుద్ధయే ॥ ౬-౧౨॥

శుచౌ దేశే ప్రతిష్ఠాప్య స్థిరమ్ ఆసనమ్ ఆత్మనః ।
న అతి-ఉచ్ఛ్రితమ్ న అతి-నీచమ్ చైల-అజిన-కుశ-ఉత్తరమ్ ॥ ౬-౧౧॥

తత్ర ఏకాగ్రమ్ మనః కృత్వా యత-చిత్త-ఇంద్రియ-క్రియః ।
ఉపవిశ్య ఆసనే యుజ్ఞ్యాత్ యోగమ్ ఆత్మ-విశుద్ధయే ॥ ౬-౧౨॥

సమం కాయశిరోగ్రీవం ధారయన్నచలం స్థిరః ।

సమేష్టాక్ష్య నాసికార్గం స్వం దిశశ్చానవలోకయన్ ॥ ౬-౧౩॥

ప్రశాంతాత్మా విగతభీర్బ్రహ్మచారివ్రతే స్థితః ।

మనః సంయమ్య మచ్చిత్తో యుక్త ఆసీత మత్పరః ॥ ౬-౧౪॥

సమమ్ కాయ-శిరః-గ్రీవమ్ ధారయన్ అచలమ్ స్థిరః ।

సమేష్టాక్ష్య నాసిక-అగ్రం స్వమ్ దిశః చ అనవలోకయన్ ॥ ౬-౧౩॥

ప్రశాంత-ఆత్మా విగత-భీః బ్రహ్మచారి-వ్రతే స్థితః ।

మనః సంయమ్య మత్-చిత్తః యుక్తః ఆసీత మత్-పరః ॥ ౬-౧౪॥

యుజ్జాన్మేవం సదాత్మానం యోగీ నియతమానసః ।

శాంతిం నిర్వాణపరమాం మత్సంస్థామధిగచ్ఛతి ॥ ౬-౧౫॥

యుజ్జాన్ ఏవం సదా ఆత్మానమ్ యోగీ నియత-మానసః ।

శాంతిమ్ నిర్వాణ-పరమామ్ మత్-సంస్థామ్ అధిగచ్ఛతి ॥ ౬-౧౫॥

నాత్యశ్చ తస్తు యోగోఽస్తి న చైకాంతమనశ్చతః ।

న చాతిస్వప్న-శీలస్య జాగ్రతో వైవ చార్జున ॥ ౬-౧౬॥

న అతి అశ్చతః తు యోగః అస్తి న చ ఏకాంతమ్ అనశ్చతః ।

న చ అతి-స్వప్న-శీలస్య జాగ్రతః న ఏవ చ అర్జున ॥ ౬-౧౬॥

యుక్తాహారవిహారస్య యుక్తచేష్టస్య కర్మసు ।

యుక్తస్వప్నావబోధస్య యోగో భవతి దుఃఖహా ॥ ౬-౧౭॥

యుక్త-ఆహార-విహారస్య యుక్త-చేష్టస్య కర్మసు ।

యుక్త-స్వప్న-అవబోధస్య యోగః భవతి దుఃఖహా ॥ ౬-౧౭॥

యదా వినియతం చిత్తమాత్మన్యేవావతిష్ఠతే ।

నిఃస్పృహః సర్వకామేభ్యో యుక్త ఇత్యుచ్యతే తదా ॥ ౬-౧౮॥

యదా వినియతమ్ చిత్తమ్ ఆత్మని ఏవ అవతిష్ఠతే ।

నిఃస్పృహః సర్వ-కామేభ్యః యుక్తః ఇతి ఉచ్యతే తదా ॥ ౬-౧౮॥

యథా దీపో నివాతస్థో నేజ్గతే సోపమా స్మృతా ।

యోగినో యతచిత్తస్య యుజ్జాతో యోగమాత్మనః ॥ ౬-౧౯॥

యథా దీపః నివాతస్థః నేజ్గతే సోపమా స్మృతా ।

యోగినః యత-చిత్తస్య యుజ్జాతః యోగమ్ ఆత్మనః ॥ ౬-౧౯॥

యత్రోపరమతే చిత్తం నిరుద్ధం యోగసేవయా ।
 యత్ర వైవాత్మనాత్మానం పశ్యన్నాత్మని తుష్యతి ॥ ౬-౨౦॥
 సుఖమాత్మచిక్రం యత్ర బుద్ధిగ్రాహ్యమతీన్ద్రియమ్ ।
 వేత్తి యత్ర న చైవాయం స్థితశ్చలతి తత్త్వతః ॥ ౬-౨౧॥
 యం లబ్ధ్వా చాపరం లాభం మన్యతే నాధికం తతః ।
 యస్మిన్ద్రితో న దుఃఖేన గురుణాపి విచాల్యతే ॥ ౬-౨౨॥
 తం విద్యాద్ దుఃఖసంయోగవియోగం యోగసంజ్ఞితమ్ ।
 స నిశ్చయేన యోక్తవ్యో యోగోఽనిర్విణ్ణచేతసా ॥ ౬-౨౩॥
 యత్ర ఉపరమతే చిత్తమ్ నిరుద్ధమ్ యోగసేవయా ।
 యత్ర చ ఏవ ఆత్మనా ఆత్మానమ్ పశ్యన్ ఆత్మని తుష్యతి ॥ ౬-౨౦॥
 సుఖమ్ ఆత్మచిక్రమ్ యత్ తత్ బుద్ధి-గ్రాహ్యమ్-అతీన్ద్రియమ్ ।
 వేత్తి యత్ర న చ ఏవ అయమ్ స్థితః చలతి తత్త్వతః ॥ ౬-౨౧॥
 యమ్ లబ్ధ్వా చ అపరమ్ లాభమ్ మన్యతే న అధికమ్ తతః ।
 యస్మిన్ స్థితః న దుఃఖేన గురుణా అపి విచాల్యతే ॥ ౬-౨౨॥
 తమ్ విద్యాత్ దుఃఖ-సంయోగ-వియోగమ్ యోగ-సంజ్ఞితమ్ ।
 సః నిశ్చయేన యోక్తవ్యః యోగః అనిర్విణ్ణ-చేతసా ॥ ౬-౨౩॥
 సజ్కుల్పప్రభవాన్కామాన్స్త్యక్త్వా సర్వానశేషతః ।
 మన్సవేన్ద్రియగ్రామం వినియమ్య సమంతతః ॥ ౬-౨౪॥
 సజ్కుల్ప-ప్రభవాన్ కామాన్ త్యక్త్వా సర్వాన్ అశేషతః ।
 మనసా ఏవ ఇన్ద్రియ-గ్రామమ్ వినియమ్య సమంతతః ॥ ౬-౨౪॥
 శనైః శనైరుపరమేద్ బుద్ధ్యా ధృతిగృహీతయా ।
 ఆత్మసంస్థం మనః కృత్వా న కిఞ్చిదపి చింతయేత్ ॥ ౬-౨౫॥
 శనైః శనైః ఉపరమేత్ బుద్ధ్యా ధృతి-గృహీతయా ।
 ఆత్మ-సంస్థమ్ మనః కృత్వా న కిఞ్చిత్ అపి చింతయేత్ ॥ ౬-౨౫॥
 యతో యతో నిశ్చరతి మనశ్చఞ్చలమస్థిరమ్ ।
 తతస్తతో నియమ్యైతదాత్మన్యేవ వశం నయేత్ ॥ ౬-౨౬॥
 యతః యతః నిశ్చరతి మనః చఞ్చలమ్ అస్థిరమ్ ।

తతః తతః నియమ్య ఏతత్ ఆత్మని ఏవ వశం నయేత్ ॥ ౬-౨౬॥

ప్రశాన్తమనసం హ్యేనం యోగినం సుఖముత్తమమ్ ।

ఉపైతి శాన్తరజసం బ్రహ్మభూతమకల్మషమ్ ॥ ౬-౨౭॥

ప్రశాన్త-మనసమ్ హి ఏనమ్ యోగినమ్ సుఖమ్ ఉత్తమమ్ ।

ఉపైతి శాన్త-రజసమ్ బ్రహ్మ-భూతమ్ అకల్మషమ్ ॥ ౬-౨౭॥

యుజ్ఞాన్నేవం సదాత్మానం యోగీ విగతకల్మషః ।

సుఖేన బ్రహ్మసంస్పర్శమత్యంతం సుఖమశ్నుతే ॥ ౬-౨౮॥

యుజ్ఞాన్ ఏవమ్ సదా ఆత్మానమ్ యోగీ విగత-కల్మషః ।

సుఖేన బ్రహ్మ-సంస్పర్శమ్ అత్యంతమ్ సుఖమ్ అశ్నుతే ॥ ౬-౨౮॥

సర్వభూతస్థమాత్మానం సర్వభూతాని చాత్మని ।

ఈక్షతే యోగయుక్తాత్మా సర్వత్ర సమదర్శనః ॥ ౬-౨౯॥

సర్వ-భూతస్థమ్ ఆత్మానమ్ సర్వ-భూతాని చ ఆత్మని ।

ఈక్షతే యోగ-యుక్త-ఆత్మా సర్వత్ర సమ-దర్శనః ॥ ౬-౨౯॥

యో మాం పశ్యతి సర్వత్ర సర్వం చ మయి పశ్యతి ।

తస్యాహం న ప్రణశ్యామి స చ మే న ప్రణశ్యతి ॥ ౬-౩౦॥

యో మామ్ పశ్యతి సర్వత్ర సర్వమ్ చ మయి పశ్యతి ।

తస్య అహం న ప్రణశ్యామి సః చ మే న ప్రణశ్యతి ॥ ౬-౩౦॥

సర్వభూతస్థితం యో మాం భజత్యేకత్వమాస్థితః ।

సర్వథా వర్తమానోఽపి స యోగీ మయి వర్తతే ॥ ౬-౩౧॥

సర్వ-భూత-స్థితమ్ యః మామ్ భజతి ఏకత్వమ్ ఆస్థితః ।

సర్వథా వర్తమానః అపి సః యోగీ మయి వర్తతే ॥ ౬-౩౧॥

ఆత్మైవమ్యేన సర్వత్ర సమం పశ్యతి యోఽర్జున ।

సుఖం వా యది వా దుఃఖం స యోగీ పరమో మతః ॥ ౬-౩౨॥

ఆత్మా-ఉపమ్యేన సర్వత్ర సమమ్ పశ్యతి యః అర్జున ।

సుఖమ్ వా యది వా దుఃఖమ్ సః యోగీ పరమః మతః ॥ ౬-౩౨॥

అర్జున ఉవాచ ।

అర్జునః ఉవాచ ।

యోఽయం యోగస్త్యయా ప్రోక్తః సామ్యేన మధుసూదన ।

ఏతస్యాహం న పశ్యామి చఞ్చలత్వాత్స్థితిం స్థిరామ్ ॥ ౬-౩౩॥

యః ఆయం యోగః త్వయా ప్రోక్తః సామ్యేన మధుసూదన ।

ఏతస్య అహం న పశ్యామి చఞ్చలత్వాత్ స్థితిమ్ స్థిరామ్ ॥ ౬-౩౩

చఞ్చలం హి మనః కృష్ణ ప్రమాథి బలవద్ దృఢమ్ ।

తస్యాహం నిగ్రహం మన్యే వాయోరివ సుదుష్కరమ్ ॥ ౬-౩౪॥

చఞ్చలమ్ హి మనః కృష్ణ ప్రమాథి బలవత్ దృఢమ్ ।

తస్య అహమ్ నిగ్రహమ్ మన్యే వాయోః ఇవ సుదుష్కరమ్ ॥ ౬-౩౪॥

శ్రీభగవానువాచ ।

శ్రీభగవాన్ ఉవాచ ।

అసంశయం మహాబాహో మనో దుర్నిగ్రహం చలమ్ ।

అభ్యాసేన తు కౌంతేయ వైరాగ్యేణ చ గృహ్యతే ॥ ౬-౩౫॥

అసంశయమ్ మహాబాహో మనః దుర్నిగ్రహమ్ చలమ్ ।

అభ్యాసేన తు కౌంతేయ వైరాగ్యేణ చ గృహ్యతే ॥ ౬-౩౫॥

అసంయతాత్మనా యోగో దుష్ప్రాప్త ఇతి మే మతిః ।

వశ్యాత్మనా తు యతతా శక్యోఽవాప్తుముపాయతః ॥ ౬-౩౬॥

అసంయత-ఆత్మనా యోగః దుష్ప్రాప్తః ఇతి మే మతిః ।

వశ్య-ఆత్మనా తు యతతా శక్యః అవాప్తుమ్ ఉపాయతః ॥ ౬-౩౬॥

అర్జున ఉవాచ ।

అర్జునః ఉవాచ ।

అయతిః శ్రద్ధయోపేతో యోగాచ్చలితమానసః ।

అప్రాప్య యోగసంసిద్ధిం కాం గతిం కృష్ణ గచ్ఛతి ॥ ౬-౩౭॥

అయతిః శ్రద్ధయా ఉపేతః యోగాత్ చలిత-మానసః ।

అప్రాప్య యోగ-సంసిద్ధిమ్ కామ్ గతిమ్ కృష్ణ గచ్ఛతి ॥ ౬-౩౭॥

కచ్చిన్నోభయవిభ్రష్టశ్చిన్నాభ్రమివ నశ్యతి ।

అప్రతిష్ఠో మహాబాహో విమూఢో బ్రహ్మణః పథి ॥ ౬-౩౮॥

కచ్చిత్ న ఉభయ-విభ్రష్టః చిన్న-అభ్రమ్ ఇవ నశ్యతి ।

అప్రతిష్ఠః మహాబాహో విమూఢః బ్రహ్మణః పథి ॥ ౬-౩౮॥

ఏతన్మే సంశయం కృష్ణ ఛేత్తుమర్హస్యశేషతః ।

త్వదన్యః సంశయస్యాస్య ఛేత్తా న హ్యుపపద్యతే ॥ ౬-౩౯॥

ఏతత్ మే సంశయమ్ కృష్ణ ఛేత్తుమ్ అర్హసి అశేషతః ।

త్వత్ అన్యః సంశయస్య అన్యః ఛేత్తా న హి ఉపపద్యతే ॥ ౬-౩౯॥

శ్రీభగవానువాచ ।

శ్రీభగవాన్ ఉవాచ ।

పార్థ వైవేహ నాముత్ర వినాశస్తస్య విద్యతే ।

న హి కల్యాణకృత్కశ్చిద్ దుర్గతిం తాత గచ్ఛతి ॥ ౬-౪౦॥

పార్థ న ఏవ ఇహ న అముత్ర వినాశః తస్య విద్యతే ।

న హి కల్యాణకృత్ కశ్చిత్ దుర్గతిమ్ తాత గచ్ఛతి ॥ ౬-౪౦॥

ప్రాప్య పుణ్యకృతాం లోకానుషిత్వా శాశ్వతీః సమాః ।

శుచీనాం శ్రీమతాం గేహే యోగభ్రష్టోఽభిజాయతే ॥ ౬-౪౧॥

ప్రాప్య పుణ్యకృతామ్ లోకాన్ ఉషిత్వా శాశ్వతీః సమాః ।

శుచీనామ్ శ్రీమతామ్ గేహే యోగభ్రష్టః అభిజాయతే ॥ ౬-౪౧॥

అథవా యోగినామేవ కులే భవతి ధీమతామ్ ।

ఏతద్ధి దుర్లభతరం లోకే జన్మ యదీదృశమ్ ॥ ౬-౪౨॥

అథవా యోగినామ్ ఏవ కులే భవతి ధీమతామ్ ।

ఏతత్ హి దుర్లభతరం లోకే జన్మ యత్ ఈదృశమ్ ॥ ౬-౪౨॥

తత్ర తం బుద్ధిసంయోగం లభతే పౌర్వదేహికమ్ ।

యతతే చ తతో భూయః సంసిద్ధౌ కురునన్దన ॥ ౬-౪౩॥

తత్ర తమ్ బుద్ధి-సంయోగమ్ లభతే పౌర్వ-దేహికమ్ ।

యతతే చ తతః భూయః సంసిద్ధౌ కురునన్దన ॥ ౬-౪౩॥

పూర్వాభ్యాసేన తేనైవ హ్రీయతే హ్యవశోఽపి సః ।

జిజ్ఞాసురపి యోగస్య శబ్దబ్రహ్మతివర్తతే ॥ ౬-౪౪॥

పూర్వ-అభ్యాసేన తేన ఏవ హ్రీయతే హి అవశః అపి సః ।

జిజ్ఞాసుః అపి యోగస్య శబ్ద-బ్రహ్మ అతివర్తతే ॥ ౬-౪౪॥

ప్రయత్నాద్యతమానస్తు యోగీ సంశుద్ధకిల్బిషః ।
 అనేకజన్మసంసిద్ధస్తతో యాతి పరాం గతిమ్ ॥ ౬-౪౫॥

ప్రయత్నాత్ యతమానః తు యోగీ సంశుద్ధ-కిల్బిషః ।
 అనేక-జన్మ-సంసిద్ధః తతః యాతి పరామ్ గతిమ్ ॥ ౬-౪౫॥

తపస్విభ్యోఽధికో యోగీ జ్ఞానిభ్యోఽపి మతోఽధికః ।
 కర్మిభ్యశ్చాధికో యోగీ తస్మాద్భ్యోగీ భవార్జున ॥ ౬-౪౬॥

తపస్విభ్యః అధికః యోగీ జ్ఞానిభ్యః అపి మతః అధికః ।
 కర్మిభ్యః చ అధికః యోగీ తస్మాత్ యోగీ భవ అర్జున ॥ ౬-౪౬॥

యోగినామపి సర్వేషాం మద్గతేనాన్తరాత్మనా ।
 శ్రద్ధావాన్భజతే యో మాం స మే యుక్తతమో మతః ॥ ౬-౪౭॥

యోగినామ్ అపి సర్వేషామ్ మత్ గతేన అన్తర-ఆత్మనా ।
 శ్రద్ధావాన్ భజతే యః మామ్ సః మే యుక్తతమః మతః ॥ ౬-౪౭॥

ఓం తత్సదీతి శ్రీమద్భగవద్గీతానూపనిషత్సు
 బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే
 ఆత్మసంయమయోగో నామ షష్ఠోఽధ్యాయః ॥ ౬॥

ఓం తత్ సత్ ఇతి శ్రీమత్ భగవత్ గీతాసు ఉపనిషత్సు
 బ్రహ్మ-విద్యాయామ్ యోగ-శాస్త్రే శ్రీకృష్ణ-అర్జున-సంవాదే
 ఆత్మ-సంయమ-యోగః నామ షష్ఠః అధ్యాయః ॥ ౬॥

౭

అథ సప్తమోఽధ్యాయః । జ్ఞానవిజ్ఞానయోగః ।
 అథ సప్తమః అధ్యాయః । జ్ఞాన-విజ్ఞాన-యోగః ।

శ్రీభగవానువాచ ।
 శ్రీభగవాన్ ఉవాచ ।

మయ్యాసక్తమనాః పార్థ యోగం యుజ్ఞాన్మదాశ్రయః ।
 అసంశయం సమగ్రం మాం యథా జ్ఞాన్యసి తచ్ఛృణు ॥ ౭-౧॥

మయి ఆసక్త-మనాః పార్థ యోగమ్ యుజ్ఞాన్ మత్ ఆశ్రయః ।
 అసంశయమ్ సమగ్రమ్ మామ్ యథా జ్ఞాన్యసి తత్ శృణు ॥ ౭-౧॥

జ్ఞానం తేఽహం సవిజ్ఞానమిదం వక్ష్యామ్యశేషతః ।
 యజ్ఞాత్వా నేహ భూయోఽన్యజ్ఞాతవ్యమవశిష్యతే ॥ ౭-౨ ॥
 జ్ఞానమ్ తే అహమ్ సవిజ్ఞానమ్ ఇదమ్ వక్ష్యామి అశేషతః ।
 యత్ జ్ఞాత్వా న ఇహ భూయః అన్యత్ జ్ఞాతవ్యమ్ అవశిష్యతే ॥ ౭-౨ ॥
 మనుష్యాణాం సహస్రేషు కశ్చిద్యతతి సిద్ధయే ।
 యతతామపి సిద్ధానాం కశ్చిన్మాం వేత్తి తత్త్వతః ॥ ౭-౩ ॥
 మనుష్యాణామ్ సహస్రేషు కశ్చిత్ యతతి సిద్ధయే ।
 యతతామ్ అపి సిద్ధానామ్ కశ్చిత్ మామ్ వేత్తి తత్త్వతః ॥ ౭-౩ ॥
 భూమిరాపోఽనలో వాయుః ఖం మనో బుద్ధిరేవ చ ।
 అహంకార ఇతీయం మే భిన్నా ప్రకృతిరష్టధా ॥ ౭-౪ ॥
 భూమిః ఆపః అనలః వాయుః ఖమ్ మనః బుద్ధిః ఏవ చ ।
 అహంకారః ఇతి ఇయమ్ మే భిన్నా ప్రకృతిః అష్టధా ॥ ౭-౪ ॥
 అపరేయమితస్త్వన్యాం ప్రకృతిం విద్ధి మే పరామ్ ।
 జీవభూతాం మహాబాహో యయేదం ధార్యతే జగత్ ॥ ౭-౫ ॥
 అపరా ఇయమ్ ఇతః తు అన్యామ్ ప్రకృతిమ్ విద్ధి మే పరామ్ ।
 జీవ-భూతామ్ మహాబాహో యయా ఇదమ్ ధార్యతే జగత్ ॥ ౭-౫ ॥
 ఏతద్యోనీని భూతాని సర్వాణీత్యుపధారయ ।
 అహం కృత్స్నస్య జగతః ప్రభవః ప్రలయస్తథా ॥ ౭-౬ ॥
 ఏతత్ యోనీని భూతాని సర్వాణి ఇతి ఉపధారయ ।
 అహమ్ కృత్స్నస్య జగతః ప్రభవః ప్రలయః తథా ॥ ౭-౬ ॥
 మత్తః పరతరం నాన్యత్కించ్చిదస్తి ధనజ్ఞాయ ।
 మయి సర్వమిదం ప్రోతం సూత్రే మణిగణా ఇవ ॥ ౭-౭ ॥
 మత్తః పరతరం న అన్యత్ కించ్చిత్ అస్తి ధనజ్ఞాయ ।
 మయి సర్వమ్ ఇదమ్ ప్రోతమ్ సూత్రే మణిగణాః ఇవ ॥ ౭-౭ ॥
 రసోఽహమపు కౌన్తేయ ప్రభాస్మి శశిసూర్యయోః ।
 ప్రణవః సర్వవేదేషు శబ్దః శే పౌరుషం నృషు ॥ ౭-౮ ॥
 రసః అహమ్ అపు కౌన్తేయ ప్రభా అస్మి శశి-సూర్యయోః ।

ప్రణవః సర్వ-వేదేషు శబ్దః ఖే పౌరుషమ్ నృషు ॥ ౭-౮॥

పుణ్యో గన్ధః పృథివ్యాం చ తేజశ్చాస్మి విభావసౌ ।

జీవనం సర్వభూతేషు తపశ్చాస్మి తపస్విషు ॥ ౭-౯॥

పుణ్యః గన్ధః పృథివ్యామ్ చ తేజః చ అస్మి విభావసౌ ।

జీవనమ్ సర్వ-భూతేషు తపః చ అస్మి తపస్విషు ॥ ౭-౯॥

బీజం మాం సర్వభూతానాం విద్ధి పార్థ సనాతనమ్ ।

బుద్ధిర్బుద్ధిమతామస్మి తేజస్తేజస్వినామహమ్ ॥ ౭-౧౦॥

బీజమ్ మామ్ సర్వ-భూతానామ్ విద్ధి పార్థ సనాతనమ్ ।

బుద్ధిః బుద్ధిమతామ్ అస్మి తేజః తేజస్వినామ్ అహమ్ ॥ ౭-౧౦॥

బలం బలవతాం చాహం కామరాగవివర్జితమ్ ।

ధర్మావిరుద్ధో భూతేషు కామోఽస్మి భరతర్షభ ॥ ౭-౧౧॥

బలమ్ బలవతామ్ చ అహమ్ కామ-రాగ-వివర్జితమ్ ।

ధర్మ-అవిరుద్ధః భూతేషు కామః అస్మి భరతర్షభ ॥ ౭-౧౧-

యే చైవ సాత్త్వికా భావా రాజసాస్తామసాశ్చ యే ।

మత్త ఏవేతి తాన్విద్ధి న త్వహం తేషు తే మయి ॥ ౭-౧౨॥

యే చ ఏవ సాత్త్వికాః భావాః రాజసాః తామసాః చ యే ।

మత్తః ఏవ ఇతి తాన్ విద్ధి న తు అహం తేషు తే మయి ॥ ౭-౧౨॥

త్రిభిః గుణమయైః భావైః ఏభిః సర్వమ్ ఇదమ్ జగత్ ।

మోహితమ్ న అభిజానాతి మామ్ ఏభ్యః పరమ్ అవ్యయమ్ ॥ ౭-౧౩॥

త్రిభిర్గుణమయైర్భావైరేభిః సర్వమిదం జగత్ ।

మోహితం నాభిజానాతి మామేభ్యః పరమవ్యయమ్ ॥ ౭-౧౩॥

దైవీ హ్యేషా గుణమయీ మమ మాయా దురత్యయా ।

మామేవ యే ప్రపద్యంతే మాయామేతాం తరంతి తే ॥ ౭-౧౪॥

దైవీ హి ఏషా గుణమయీ మమ మాయా దురత్యయా ।

మామ్ ఏవ యే ప్రపద్యంతే మాయామ్ ఏతామ్ తరంతి తే ॥ ౭-౧౪॥

న మాం దుష్కృతినో మూఢాః ప్రపద్యంతే నరాధమాః ।

మాయయాపహృతజ్ఞానా ఆసురం భావమాశ్రితాః ॥ ౭-౧౫॥

న మామ్ దుష్కృతినః మూఢాః ప్రపద్యంతే నర-అధమాః ।
 మాయయా అపహృత-జ్ఞానాః ఆసురమ్ భావమ్ ఆశ్రితాః ॥ ౭-౧౫॥
 చతుర్విధా భజన్తే మాం జనాః సుకృతినోఽర్జున ।
 ఆర్తో జిజ్ఞాసురర్థార్థో జ్ఞానీ చ భరతర్షభ ॥ ౭-౧౬॥
 చతుః-విధాః భజన్తే మామ్ జనాః సుకృతినః అర్జున ।
 ఆర్తః జిజ్ఞాసుః అర్థార్థో జ్ఞానీ చ భరతర్షభ ॥ ౭-౧౬॥
 తేషాం జ్ఞానీ నిత్యయుక్త ఏకభక్తిర్విశిష్యతే ।
 ప్రియో హి జ్ఞానినోఽత్యర్థమహం స చ మమ ప్రియః ॥ ౭-౧౭॥
 తేషామ్ జ్ఞానీ నిత్య-యుక్తః ఏక-భక్తిః విశిష్యతే ।
 ప్రియః హి జ్ఞానినః అత్యర్థమ్ అహమ్ సః చ మమ ప్రియః ॥ ౭-౧౭॥
 ఉదారాః సర్వ ఏవైతే జ్ఞానీ త్వాత్త్వైవ మే మతమ్ ।
 ఆస్థితః స హి యుక్తాత్మా మామేవానుత్తమాం గతిమ్ ॥ ౭-౧౮॥
 ఉదారాః సర్వే ఏవ ఏతే జ్ఞానీ తు ఆత్మా ఏవ మే మతమ్ ।
 ఆస్థితః సః హి యుక్త-ఆత్మా మామ్ ఏవ అనుత్తమామ్ గతిమ్ ॥ ౭-౧౮॥
 బహూనాం జన్మనామన్తే జ్ఞానవాన్మాం ప్రపద్యతే ।
 వాసుదేవః సర్వమితి స మహాత్మా సుదుర్లభః ॥ ౭-౧౯॥
 బహూనామ్ జన్మనామ్ అన్తే జ్ఞానవాన్ మామ్ ప్రపద్యతే ।
 వాసుదేవః సర్వమ్ ఇతి సః మహాత్మా సుదుర్లభః ॥ ౭-౧౯॥
 కాపైస్తైస్తైర్వృతజ్ఞానాః ప్రపద్యంతేఽన్యదేవతాః ।
 తం తం నియమమాస్థాయ ప్రకృత్యా నియతాః స్వయా ॥ ౭-౨౦॥
 కాపైః తైః తైః హృత-జ్ఞానాః ప్రపద్యంతే అన్య-దేవతాః ।
 తమ్ తమ్ నియమమ్ ఆస్థాయ ప్రకృత్యా నియతాః స్వయా ॥ ౭-౨౦॥
 యో యో యాం యాం తనుం భక్తః శ్రద్ధయార్పితుమిచ్ఛతి ।
 తస్య తస్యాచలాం శ్రద్ధాం తామేవ విదధామ్యహమ్ ॥ ౭-౨౧॥
 యః యః యామ్ యామ్ తనుమ్ భక్తః శ్రద్ధయా అర్పితుమ్ ఇచ్ఛతి ।
 తస్య తస్య అచలామ్ శ్రద్ధామ్ తామ్ ఏవ విదధామి అహమ్ ॥ ౭-౨౧॥
 స తయా శ్రద్ధయా యుక్తస్తస్యారాధనమీహతే ।
 లభతే చ తతః కామాన్మయైవ విహితాన్స్థితాన్ ॥ ౭-౨౨॥

సః తయా శ్రద్ధయా యుక్తః తస్య ఆరాధనమ్ ఈహతే ।
 లభతే చ తతః కామాన్ మయా ఏవ విహితాన్ హి తాన్ ॥ ౭-౨౨॥

అన్తవత్తు ఫలం తేషాం తద్భవత్యల్పమేధసామ్ ।
 దేవాన్దేవయజో యాన్తి మద్భక్తా యాన్తి మామపి ॥ ౭-౨౩॥

అన్తవత్ తు ఫలమ్ తేషామ్ తత్ భవతి అల్ప-మేధసామ్ ।
 దేవాన్ దేవ-యజః యాన్తి మత్ భక్తాః యాన్తి మామ్ అపి ॥ ౭-౨౩॥

అవ్యక్తం వ్యక్తిమాపన్నం మన్యన్తే మామబుద్ధయః ।
 పరం భావమజానన్తో మమావ్యయమనుత్తమమ్ ॥ ౭-౨౪॥

అవ్యక్తమ్ వ్యక్తిమ్ ఆపన్నమ్ మన్యన్తే మామ్ అబుద్ధయః ।
 పరమ్ భావమ్ అజానన్తః మమ అవ్యయమ్ అనుత్తమమ్ ॥ ౭-౨౪॥

నాహం ప్రకాశః సర్వస్య యోగమాయాసమావృతః ।
 మూఢోఽయం నాభిజానాతి లోకో మామజమవ్యయమ్ ॥ ౭-౨౫॥

న అహమ్ ప్రకాశః సర్వస్య యోగ-మాయా-సమావృతః ।
 మూఢః అయమ్ న అభిజానాతి లోకః మామ్ అజమ్ అవ్యయమ్ ॥ ౭-౨౫॥

వేదాహం సమతీతాని వర్తమానాని చార్జున ।
 భవిష్యాణి చ భూతాని మాం తు వేద న కశ్చన ॥ ౭-౨౬॥

వేద అహమ్ సమతీతాని వర్తమానాని చ అర్జున ।
 భవిష్యాణి చ భూతాని మామ్ తు వేద న కశ్చన ॥ ౭-౨౬॥

ఇచ్ఛాద్వేషసముత్థేన ద్వన్ద్వమోహేన భారత ।
 సర్వభూతాని సమ్మోహం సర్గే యాన్తి పరస్తప ॥ ౭-౨౭॥

ఇచ్ఛా-ద్వేష-సముత్థేన ద్వన్ద్వ-మోహేన భారత ।
 సర్వ-భూతాని సమ్మోహమ్ సర్గే యాన్తి పరస్తప ॥ ౭-౨౭॥

యేషాం త్వన్తగతం పాపం జనానాం పుణ్యకర్మణామ్ ।
 తే ద్వన్ద్వమోహనిర్ముక్తా భజన్తే మాం దృఢవ్రతాః ॥ ౭-౨౮॥

యేషామ్ తు అన్తగతమ్ పాపమ్ జనానామ్ పుణ్య-కర్మణామ్ ।
 తే ద్వన్ద్వ-మోహ-నిర్ముక్తాః భజన్తే మామ్ దృఢ-వ్రతాః ॥ ౭-౨౮॥

జరామరణమోక్షాయ మామాశ్రిత్య యతస్తి యే ।

తే బ్రహ్మ తద్విదుః కృత్స్నమధ్యాత్మం కర్మ చాఖిలమ్ ॥ ౭-౨౯॥

జరా-మరణ-మోక్షాయ మామ్ ఆశ్రిత్య యతస్తి యే ।

తే బ్రహ్మ తత్ విదుః కృత్స్నమ్ అధ్యాత్మమ్ కర్మ చ అఖిలమ్ ॥ ౭-౨౯॥

సాధిభూతాధిదైవం మాం సాధియజ్ఞం చ యే విదుః ।

ప్రయాణకాలేఽపి చ మాం తే విదుర్ముక్తచేతసః ॥ ౭-౩౦॥

సాధిభూత-అధిదైవమ్ మామ్ సాధియజ్ఞమ్ చ యే విదుః ।

ప్రయాణకాలే అపి చ మాం తే విదుః యుక్త-చేతసః ॥ ౭-౩౦॥

ఓం తత్సదితి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు

బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే

జ్ఞానవిజ్ఞానయోగో నామ సప్తమోఽధ్యాయః ॥ ౭॥

ఓం తత్ సత్ ఇతి శ్రీమత్ భగవత్ గీతాసు ఉపనిషత్సు

బ్రహ్మ-విద్యాయామ్ యోగ-శాస్త్రే శ్రీకృష్ణ-అర్జున-సంవాదే

జ్ఞాన-విజ్ఞాన-యోగః నామ సప్తమః అధ్యాయః ॥ ౭॥

౮

అథ అష్టమోఽధ్యాయః । అక్షరబ్రహ్మయోగః ।

అథ అష్టమః అధ్యాయః । అక్షర-బ్రహ్మ-యోగః ।

అర్జున ఉవాచ ।

అర్జునః ఉవాచ ।

కిం తద్ బ్రహ్మ కిమధ్యాత్మం కిం కర్మ పురుషోత్తమ ।

అధిభూతం చ కిం ప్రోక్తమధిదైవం కిముచ్యతే ॥ ౮-౧॥

కిమ్ తత్ బ్రహ్మ కిమ్ అధ్యాత్మమ్ కిమ్ కర్మ పురుషోత్తమ ।

అధిభూతమ్ చ కిమ్ ప్రోక్తమ్ అధిదైవమ్ కిమ్ ఉచ్యతే ॥ ౮-౧॥

అధియజ్ఞః కథం కోఽత్ర దేహేఽస్మిన్మధుసూదన ।

ప్రయాణకాలే చ కథం జ్ఞేయోఽసి నియతాత్మభిః ॥ ౮-౨॥

అధియజ్ఞః కథమ్ కః అత్ర దేహే అస్మిన్ మధుసూదన ।

ప్రయాణ-కాలే చ కథమ్ జ్ఞేయః అసి నియత-ఆత్మభిః ॥ ౮-౨॥

శ్రీభగవానువాచ ।

శ్రీభగవాన్ ఉవాచ ।

అక్షరం బ్రహ్మ పరమం స్వభావోఽధ్యాత్మముచ్యతే ।

భూతభావోద్భవకరో విసర్గః కర్మసంజ్ఞతః ॥ ౮-౩॥

అక్షరమ్ బ్రహ్మ పరమమ్ స్వభావః అధ్యాత్మమ్ ఉచ్యతే ।

భూత-భావ-ఉద్భవ-కరః విసర్గః కర్మ-సంజ్ఞతః ॥ ౮-౩॥

అధిభూతం క్షరో భావః పురుషశ్చాధిదైవతమ్ ।

అధియజ్ఞోఽహమేవాత్ర దేహే దేహభృతాం వర ॥ ౮-౪॥

అధిభూతమ్ క్షరః భావః పురుషః చ అధిదైవతమ్ ।

అధియజ్ఞః అహమ్ ఏవ అత్ర దేహే దేహ-భృతామ్ వర ॥ ౮-౪॥

అన్తకాలే చ మామేవ స్మరన్ముక్త్యా కలేవరమ్ ।

యః ప్రయాతి స మద్భావం యాతి నాన్త్యత్ర సంశయః ॥ ౮-౫॥

అన్త-కాలే చ మామ్ ఏవ స్మరన్ ముక్త్యా కలేవరమ్ ।

యః ప్రయాతి సః మత్ భావమ్ యాతి న అన్తి అత్ర సంశయః ॥ ౮-౫॥

యం యం వాపి స్మరన్భావం త్యజత్యన్తే కలేవరమ్ ।

తం తమేవైతి కౌన్తేయ సదా తద్భావభావితః ॥ ౮-౬॥

యమ్ యమ్ వా అపి స్మరన్ భావమ్ త్యజతి అన్తే కలేవరమ్ ।

తమ్ తమ్ ఏవ ఏతి కౌన్తేయ సదా తద్ భావ-భావితః ॥ ౮-౬॥

తస్మాత్సర్వేషు కాలేషు మామనుస్మర యుధ్య చ ।

మయ్యర్పితమనోబుద్ధిర్మామేవైష్యస్యసంశయమ్ ॥ ౮-౭॥

తస్మాత్ సర్వేషు కాలేషు మామ్ అనుస్మర యుధ్య చ ।

మయి అర్పిత-మనః-బుద్ధిః మామ్ ఏవ ఏష్యసి అసంశయమ్ ॥ ౮-౭॥

అభ్యాసయోగయుక్తేన చేతసా నాన్యగామినా ।

పరమం పురుషం దివ్యం యాతి పార్థానుచింతయన్ ॥ ౮-౮॥

అభ్యాస-యోగ-యుక్తేన చేతసా న అన్య-గామినా ।

పరమమ్ పురుషమ్ దివ్యమ్ యాతి పార్థ అనుచింతయన్ ॥ ౮-౮॥

కవిం పురాణమనుశాసితారం

అణోరణీయాంసమనుస్మరేద్యః ।

సర్వస్య ధాతారమచిన్త్యరూపమ్-

మాదిత్యవర్ణం తమసః పరస్తాత్ ॥ ౮-౯ ॥

ప్రయాణకాలే మనసాఽచలేన

భక్త్యా యుక్తో యోగబలేన చైవ ।

భ్రువోర్మధ్యే ప్రాణమావేశ్య సమ్యక్

స తం పరం పురుషముపైతి దివ్యమ్ ॥ ౮-౧౦ ॥

కవిమ్ పురాణమ్ అనుశాసితారమ్

అణోః అణీయాంసమ్ అనుస్మరేత్ యః ।

సర్వస్య ధాతారమ్ అచిన్త్య-రూపం

ఆదిత్య-వర్ణమ్ తమసః పరస్తాత్ ॥ ౮-౯ ॥

ప్రయాణ-కాలే మనసాఽచలేన

భక్త్యా యుక్తః యోగ-బలేన చ ఏవ ।

భ్రువోః మధ్యే ప్రాణమ్ ఆవేశ్య సమ్యక్

సః తమ్ పరమ్ పురుషమ్ ఉపైతి దివ్యమ్ ॥ ౮-౧౦ ॥

యదక్షరం వేదవిదో వదన్తి

విశన్తి యద్యతయో వీతరాగాః ।

యదిచ్ఛన్తో బ్రహ్మచర్యం చరన్తి

తత్తే పదం సంగ్రహేణ ప్రవక్ష్యే ॥ ౮-౧౧ ॥

యత్ అక్షరమ్ వేద-విదః వదన్తి

విశన్తి యత్ యతయః వీత-రాగాః ।

యత్ ఇచ్ఛన్తః బ్రహ్మచర్యమ్ చరన్తి

తత్ తే పదమ్ సంగ్రహేణ ప్రవక్ష్యే ॥ ౮-౧౧ ॥

సర్వద్వారాణి సంయమ్య మనో హృది నిరుధ్య చ ।

మూర్ధ్నాధాయాత్మనః ప్రాణమాస్థితో యోగధారణామ్ ॥ ౮-౧౨ ॥

ఓమిత్యేకాక్షరం బ్రహ్మ వ్యాహరన్మామనుస్మరన్ ।

యః ప్రయాతి త్యజన్దేహం స యాతి పరమాం గతిమ్ ॥ ౮-౧౩ ॥

సర్వ-ద్వారాణి సంయమ్య మనః హృది నిరుధ్య చ ।

మూర్ధ్ని ఆధాయ ఆత్మనః ప్రాణమ్ ఆస్థితః యోగ-ధారణామ్ ॥ ౮-౧౨ ॥

ఓమ్ ఇతి ఏక-అక్షరమ్ బ్రహ్మ వ్యాహరన్ మామ్ అనుస్మరన్ ।

యః ప్రయాతి త్యజన్ దేహమ్ సః యాతి పరమామ్ గతిమ్ || ౮-౧౩ ||

అనన్యచేతాః సతతం యో మాం స్మరతి నిత్యశః |

తస్యాహం సులభః పార్థ నిత్యయుక్తస్య యోగినః || ౮-౧౪ ||

అనన్య-చేతాః సతతమ్ యః మామ్ స్మరతి నిత్యశః |

తస్య అహం సులభః పార్థ నిత్య-యుక్తస్య యోగినః || ౮-౧౪ ||

మాముపేత్య పునర్జన్మ దుఃఖాలయమశాశ్వతమ్ |

నాప్నువన్తి మహాత్మానః సంసిద్ధిం పరమాం గతాః || ౮-౧౫ ||

మామ్ ఉపేత్య పునః-జన్మ దుఃఖ-ఆలయమ్ అశాశ్వతమ్ |

న ఆప్నువన్తి మహాత్మానః సంసిద్ధిమ్ పరమామ్ గతాః || ౮-౧౫ ||

ఆబ్రహ్మభువనాల్లోకాః పునరావర్తినోఽర్జున |

మాముపేత్య తు కౌన్తేయ పునర్జన్మ న విద్యతే || ౮-౧౬ ||

ఆబ్రహ్మ-భువనాత్ లోకాః పునః-ఆవర్తినః అర్జున |

మామ్ ఉపేత్య తు కౌన్తేయ పునః-జన్మ న విద్యతే || ౮-౧౬ ||

సహస్రయుగపర్యంతమహర్షద్ బ్రహ్మణో విదుః |

రాత్రిం యుగసహస్రాంతాం తేఽహోరాత్రవిదో జనాః || ౮-౧౭ ||

సహస్ర-యుగ-పర్యంతమ్ అహః యత్ బ్రహ్మణః విదుః |

రాత్రిమ్ యుగ-సహస్ర-అంతామ్ తే అహోరాత్ర-విదః జనాః || ౮-౧౭ ||

అవ్యక్తాద్ వ్యక్తయః సర్వాః ప్రభవన్త్యహరాగమే |

రాత్ర్యాగమే ప్రలీయన్తే తత్రైవావ్యక్తసంజ్ఞకే || ౮-౧౮ ||

అవ్యక్తాత్ వ్యక్తయః సర్వాః ప్రభవన్తి అహః ఆగమే |

రాత్రి ఆగమే ప్రలీయన్తే తత్ర ఏవ అవ్యక్త-సంజ్ఞకే || ౮-౧౮ ||

భూతగ్రామః స ఏవాయం భూత్వా భూత్వా ప్రలీయతే |

రాత్ర్యాగమేఽవశః పార్థ ప్రభవత్యహరాగమే || ౮-౧౯ ||

భూత-గ్రామః సః ఏవ అయమ్ భూత్వా భూత్వా ప్రలీయతే |

రాత్రి ఆగమే అవశః పార్థ ప్రభవతి అహః ఆగమే || ౮-౧౯ ||

పరస్తస్మాత్తు భావోఽన్యోఽన్యక్తోఽన్యక్తత్సనాతనః |

యః స సర్వేషు భూతేషు నశ్యత్సు న వినశ్యతి || ౮-౨౦ ||

పరః తస్మాత్ తు భావః అన్యః అవ్యక్తః అవ్యక్తాత్ సనాతనః ।
 యః సః సర్వేషు భూతేషు నశ్యత్సు న వినశ్యతి ॥ ౮-౨౦॥
 అవ్యక్తోఽక్షర ఇత్యుక్తస్తమాహుః పరమాం గతిమ్ ।
 యం ప్రాప్య న నివర్తన్తే తద్ధామ పరమం మమ ॥ ౮-౨౧॥
 అవ్యక్తః అక్షరః ఇతి ఉక్తః తమ్ ఆహుః పరమామ్ గతిమ్ ।
 యమ్ ప్రాప్య న నివర్తన్తే తత్ ధామ పరమమ్ మమ ॥ ౮-౨౧॥
 పురుషః స పరః పార్థ భక్త్యా లభ్యస్త్యనన్యయా ।
 యస్యాస్తఃస్థాని భూతాని యేన సర్వమిదం తతమ్ ॥ ౮-౨౨॥
 పురుషః సః పరః పార్థ భక్త్యా లభ్యః తు అనన్యయా ।
 యస్య అస్తఃస్థాని భూతాని యేన సర్వమ్ ఇదమ్ తతమ్ ॥ ౮-౨౨॥
 యత్ర కాలే త్వనావృత్తిమావృత్తిం చైవ యోగినః ।
 ప్రయాతా యాన్తి తం కాలం వక్ష్యామి భరతర్షభ ॥ ౮-౨౩॥
 యత్ర కాలే తు అనావృత్తిమ్ ఆవృత్తిమ్ చ ఏవ యోగినః ।
 ప్రయాతాః యాన్తి తమ్ కాలమ్ వక్ష్యామి భరతర్షభ ॥ ౮-౨౩॥
 అగ్నిర్జ్యోతిరహః శుక్లః షణ్మాసా ఉత్తరాయణమ్ ।
 తత్ర ప్రయాతా గచ్ఛన్తి బ్రహ్మ బ్రహ్మవిదో జనాః ॥ ౮-౨౪॥
 అగ్నిః జ్యోతిః అహః శుక్లః షణ్మాసాః ఉత్తర-ఆయణమ్ ।
 తత్ర ప్రయాతాః గచ్ఛన్తి బ్రహ్మ బ్రహ్మవిదః జనాః ॥ ౮-౨౪॥
 ధూమో రాత్రిస్తథా కృష్ణః షణ్మాసా దక్షిణాయనమ్ ।
 తత్ర చాన్ద్రమనం జ్యోతిర్వ్యోగీ ప్రాప్య నివర్తతే ॥ ౮-౨౫॥
 ధూమః రాత్రిః తథా కృష్ణః షణ్మాసాః దక్షిణ-ఆయనమ్ ।
 తత్ర చాన్ద్రమనమ్ జ్యోతిః యోగీ ప్రాప్య నివర్తతే ॥ ౮-౨౫॥
 శుక్లకృష్ణే గతి హ్యేతే జగతః శాశ్వతే మతే ।
 ఏకయా యాత్యనావృత్తిమన్యయావర్తతే పునః ॥ ౮-౨౬॥
 శుక్ల-కృష్ణే గతి హి ఏతే జగతః శాశ్వతే మతే ।
 ఏకయా యాతి అనావృత్తిమ్ అన్యయా ఆవర్తతే పునః ॥ ౮-౨౬॥
 వైతే సృతి పార్థ జానన్యోగీ ముహ్యతి కశ్చన ।

తస్మాత్సర్వేషు కాలేషు యోగయుక్తో భవార్జున ॥ ౮-౨౭॥

న ఏతే సృతీ పార్థ జానన్ యోగీ ముహ్యతి కశ్చన ।

తస్మాత్ సర్వేషు కాలేషు యోగ-యుక్తః భవ అర్జున ॥ ౮-౨౭॥

వేదేషు యజ్ఞేషు తపఃసు చైవ

దానేషు యత్పుణ్యఫలం ప్రదిష్టమ్ ।

అత్యేతి తత్సర్వమిదం విదిత్వా

యోగీ పరం స్థానముపైతి చాద్యమ్ ॥ ౮-౨౮॥

వేదేషు యజ్ఞేషు తపఃసు చ ఏవ

దానేషు యత్ పుణ్య-ఫలమ్ ప్రదిష్టమ్ ।

అత్యేతి తత్ సర్వమ్ ఇదమ్ విదిత్వా

యోగీ పరమ్ స్థానమ్ ఉపైతి చ ఆద్యమ్ ॥ ౮-౨౮॥

ఓం తత్సదితి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు

బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే

అక్షరబ్రహ్మయోగో నామాష్టమోఽధ్యాయః ॥ ౮॥

ఓం తత్ సత్ ఇతి శ్రీమత్ భగవత్ గీతాసు ఉపనిషత్సు

బ్రహ్మ-విద్యాయామ్ యోగ-శాస్త్రే శ్రీకృష్ణ-అర్జున-సంవాదే

అక్షర-బ్రహ్మ-యోగః నామ అష్టమః అధ్యాయః ॥ ౮॥

౯

అథ నవమోఽధ్యాయః । రాజవిద్యారాజగుహ్యయోగః ।

అథ నవమః అధ్యాయః । రాజ-విద్యా-రాజ-గుహ్య-యోగః ।

శ్రీభగవానువాచ ।

శ్రీభగవాన్ ఉవాచ ।

ఇదం తు తే గుహ్యతమం ప్రవక్ష్యామ్యనసూయవే ।

జ్ఞానం విజ్ఞానసహితం యజ్ఞత్వా మోక్ష్యసేఽశుభాత్ ॥ ౯-౧॥

ఇదమ్ తు తే గుహ్యతమమ్ ప్రవక్ష్యామి అనసూయవే ।

జ్ఞానమ్ విజ్ఞాన-సహితమ్ యత్ జ్ఞాత్వా మోక్ష్యసే అశుభాత్ ॥ ౯-౧॥

రాజవిద్యా రాజగుహ్యం పవిత్రమిదముత్తమమ్ ।

ప్రత్యక్షావగమం ధర్మ్యం సుసుఖం కర్తుమవ్యయమ్ ॥ ౯-౨॥

రాజ-విద్యా రాజ-గుహ్యమ్ పవిత్రమ్ ఇదమ్ ఉత్తమమ్ ।

ప్రత్యక్ష-అవగమమ్ ధర్మ్యమ్ సుసుఖమ్ కర్తుమ్ అవ్యయమ్ ॥ ౯-౨॥

అశ్రద్ధధానాః పురుషా ధర్మస్యాస్య పరస్తప ।

అప్రాప్య మాం నివర్తంతే మృత్యుసంసారవర్త్యని ॥ ౯-౩॥

అశ్రద్ధధానాః పురుషాః ధర్మస్య అస్య పరస్తప ।

అప్రాప్య మామ్ నివర్తంతే మృత్యు-సంసార-వర్త్యని ॥ ౯-౩॥

మయా తతమిదం సర్వం జగదవ్యక్తమూర్తినా ।

మత్స్థాని సర్వభూతాని న చాహం తేష్వవస్థితః ॥ ౯-౪॥

మయా తతమ్ ఇదమ్ సర్వమ్ జగత్ అవ్యక్త-మూర్తినా ।

మత్-స్థాని సర్వ-భూతాని న చ అహమ్ తేషు అవస్థితః ॥ ౯-౪॥

న చ మత్స్థాని భూతాని పశ్య మే యోగమైశ్వరమ్ ।

భూతభృన్న చ భూతస్థో మమాత్మా భూతభావనః ॥ ౯-౫॥

న చ మత్-స్థాని భూతాని పశ్య మే యోగమ్ ఐశ్వరమ్ ।

భూత-భృత్ న చ భూత-స్థః మమ ఆత్మా భూత-భావనః ॥ ౯-౫॥

యథాకాశస్థితో నిత్యం వాయుః సర్వత్రగో మహాన్ ।

తథా సర్వాణి భూతాని మత్స్థానీత్యుపధారయ ॥ ౯-౬॥

యథా ఆకాశ-స్థితః నిత్యమ్ వాయుః సర్వత్రగః మహాన్ ।

తథా సర్వాణి భూతాని మత్-స్థాని ఇతి ఉపధారయ ॥ ౯-౬॥

సర్వభూతాని కౌన్తేయ ప్రకృతిం యాన్తి మామికామ్ ।

కల్పక్షయే పునస్తాని కల్పాదౌ విసృజామ్యహమ్ ॥ ౯-౭॥

సర్వ-భూతాని కౌన్తేయ ప్రకృతిమ్ యాన్తి మామికామ్ ।

కల్ప-క్షయే పునః తాని కల్ప-ఆదౌ విసృజామి అహమ్ ॥ ౯-౭॥

ప్రకృతిం స్యామవష్టభ్య విసృజామి పునః పునః ।

భూతగ్రామమిమం కృత్స్నమవశం ప్రకృతేర్వశాత్ ॥ ౯-౮॥

ప్రకృతిమ్ స్యామ్ అవష్టభ్య విసృజామి పునః పునః ।

భూత-గ్రామమ్ ఇమమ్ కృత్స్నమ్ అవశమ్ ప్రకృతేః వశాత్ ॥ ౯-౮॥

న చ మాం తాని కర్మాణి నిబద్ధన్తి ధనజ్ఞాయ ।

ఉదాసీనవదాసీనమసక్తం తేషు కర్మసు ॥ ౯-౯॥

న చ మామ్ తాని కర్మాణి నిబద్ధన్తి ధనజ్ఞాయ ।

ఉదాసీనవత్ ఆసీనమ్ అసక్తమ్ తేషు కర్మసు ॥ ౯-౯॥

మయాధ్యక్షేణ ప్రకృతిః సూయతే సచరాచరమ్ ।

హేతునానేన కౌన్తేయ జగద్విపరివర్తతే ॥ ౯-౧౦॥

మయా అధ్యక్షేణ ప్రకృతిః సూయతే సచర-అచరమ్ ।

హేతునా అనేన కౌన్తేయ జగత్ విపరివర్తతే ॥ ౯-౧౦॥

అవజానన్తి మాం మూఢా మానుషీం తనుమాశ్రితమ్ ।

పరం భావమజానన్తో మమ భూతమహేశ్వరమ్ ॥ ౯-౧౧॥

అవజానన్తి మామ్ మూఢాః మానుషీమ్ తనుమ్ ఆశ్రితమ్ ।

పరమ్ భావమ్ అజానన్తః మమ భూత-మహేశ్వరమ్ ॥ ౯-౧౧॥

మోఘాశా మోఘకర్మాణో మోఘజ్ఞానా విచేతసః ।

రాక్షసీమాసురీం చైవ ప్రకృతిం మోహినీం శ్రితాః ॥ ౯-౧౨॥

మోఘ-ఆశాః మోఘ-కర్మాణః మోఘ-జ్ఞానాః విచేతసః ।

రాక్షసీమ్ ఆసురీమ్ చ ఏవ ప్రకృతిమ్ మోహినీమ్ శ్రితాః ॥ ౯-౧౨॥

మహాత్మానస్తు మాం పార్థ దైవీం ప్రకృతిమాశ్రితాః ।

భజన్త్యనన్యమనసో జ్ఞాత్వా భూతాదిమవ్యయమ్ ॥ ౯-౧౩॥

మహాత్మానః తు మామ్ పార్థ దైవీమ్ ప్రకృతిమ్ ఆశ్రితాః ।

భజన్తి అనన్య-మనసః జ్ఞాత్వా భూతాదిమ్ అవ్యయమ్ ॥ ౯-౧౩॥

సతతం కీర్తయన్తో మాం యతన్తశ్చ దృఢవ్రతాః ।

నమస్యన్తశ్చ మాం భక్త్యా నిత్యయుక్తా ఉపాసతే ॥ ౯-౧౪॥

సతతమ్ కీర్తయన్తః మామ్ యతన్తః చ దృఢ-వ్రతాః ।

నమస్యన్తః చ మామ్ భక్త్యా నిత్య-యుక్తాః ఉపాసతే ॥ ౯-౧౪॥

జ్ఞానయజ్ఞేన చాప్యన్యే యజన్తో మాముపాసతే ।

ఏకత్వేన పృథక్త్వేన బహుధా విశ్వతోముఖమ్ ॥ ౯-౧౫॥

జ్ఞాన-యజ్ఞేన చ అపి అన్యే యజన్తః మామ్ ఉపాసతే ।

ఏకత్వేన పృథక్త్వేన బహుధా విశ్వతోముఖమ్ ॥ ౯-౧౫॥

అహం క్రతురహం యజ్ఞః స్వధాహమహమౌషధమ్ ।
 మన్తౌఽహమహమేవాజ్యమహమగ్నిరహం హుతమ్ ॥ ౯-౧౬ ॥
 అహమ్ క్రతుః అహమ్ యజ్ఞః స్వధా అహమ్ అహమ్ ఔషధమ్ ।
 మన్తః అహమ్ అహమ్ ఏవ ఆజ్యమ్ అహమ్ అగ్నిః అహమ్ హుతమ్ ॥ ౯-౧౬ ॥
 పితాహమస్య జగతో మాతా ధాతా పితామహః ।
 వేద్యం పవిత్రమోంకార ఋక్సామ యజురేవ చ ॥ ౯-౧౭ ॥
 పితా అహమ్ అస్య జగతః మాతా ధాతా పితామహః ।
 వేద్యమ్ పవిత్రమ్ ఓంకారః ఋక్-సామ యజుః ఏవ చ ॥ ౯-౧౭ ॥
 గతిర్భర్తా ప్రభుః సాక్షీ నివాసః శరణం సుహృత్ ।
 ప్రభవః ప్రలయః స్థానం నిధానం బీజమవ్యయమ్ ॥ ౯-౧౮ ॥
 గతిః భర్తా ప్రభుః సాక్షీ నివాసః శరణమ్ సుహృత్ ।
 ప్రభవః ప్రలయః స్థానమ్ నిధానమ్ బీజమ్ అవ్యయమ్ ॥ ౯-౧౮ ॥
 తపామ్యహమహం వర్షం నిగృహ్ణామ్యుత్సృజామి చ ।
 అమృతం చైవ మృత్యుశ్చ సదసచ్ఛాహమర్జున ॥ ౯-౧౯ ॥
 తపామి అహమ్ అహమ్ వర్షమ్ నిగృహ్ణామి ఉత్సృజామి చ ।
 అమృతమ్ చ ఏవ మృత్యుః చ సత్ అసత్ చ అహమ్ అర్జున ॥ ౯-౧౯ ॥
 త్రైవిద్యా మాం సోమపాః పూతపాపా
 యజ్ఞైరిష్ట్యా స్వర్గతిం ప్రార్థయన్తే ।
 తే పుణ్యమాసాద్య సురేన్ద్ర-లోక-
 మశ్నన్తి దివ్యాన్దివి దేవభోగాన్ ॥ ౯-౨౦ ॥
 త్రై-విద్యాః మామ్ సోమపాః పూత-పాపాః
 యజ్ఞైః ఇష్ట్యా స్వర్గతిమ్ ప్రార్థయన్తే ।
 తే పుణ్యమ్ ఆసాద్య సురేన్ద్ర-లోకం
 అశ్నన్తి దివ్యాన్ దివి దేవ-భోగాన్ ॥ ౯-౨౦ ॥
 తే తం భుక్త్వా స్వర్గలోకం విశాలం
 క్షీణే పుణ్యే మర్త్యలోకం విశన్తి ।
 ఏవం త్రయీధర్మమనుప్రపన్నా

గతాగతం కామకామా లభన్తే || ౯-౨౦||

తే తమ్ భుక్త్వా స్వర్గ-లోకమ్ విశాలమ్
క్షీణే పుణ్యే మర్త్య-లోకమ్ విశన్తి ।

ఏవమ్ త్రయా-ధర్మమ్ అనుప్రపన్నాః
గత-ఆగతమ్ కామ-కామాః లభన్తే || ౯-౨౦||

అనన్యాశ్చింతయంతో మాం యే జనాః పర్యుపాసతే ।
తేషాం నిత్యాభియుక్తానాం యోగక్షేమం వహామ్యహమ్ || ౯-౨౧||

అనన్యాః చింతయంతః మామ్ యే జనాః పర్యుపాసతే ।
తేషామ్ నిత్య-అభియుక్తానామ్ యోగ-క్షేమమ్ వహామి అహమ్ || ౯-౨౧||

యేఽప్యన్యదేవతాభక్తా యజన్తే శ్రద్ధయాన్వితాః ।
తేఽపి మామేవ కౌన్తేయ యజన్త్యవిధిపూర్వకమ్ || ౯-౨౩||

యే అపి అన్య-దేవతా-భక్తాః యజన్తే శ్రద్ధయా అన్వితాః ।
తే అపి మామ్ ఏవ కౌన్తేయ యజన్తి అవిధి-పూర్వకమ్ || ౯-౨౩||

అహం హి సర్వయజ్ఞానాం భోక్తా చ ప్రభురేవ చ ।
న తు మామభిజానన్తి తత్త్వేనాతశ్చ్యవన్తి తే || ౯-౨౪||

అహమ్ హి సర్వ-యజ్ఞానామ్ భోక్తా చ ప్రభుః ఏవ చ ।
న తు మామ్ అభిజానన్తి తత్త్వేన అతః చ్యవన్తి తే || ౯-౨౪||

యాన్తి దేవవ్రతా దేవాన్పితృన్యాన్తి పితృవ్రతాః ।
భూతాని యాన్తి భూతేజ్యా యాన్తి మద్యాజినోఽపి మామ్ || ౯-౨౫||

యాన్తి దేవ-వ్రతాః దేవాన్ పితృన్ యాన్తి పితృ-వ్రతాః ।
భూతాని యాన్తి భూత-ఇజ్యాః యాన్తి మత్ యాజినః అపి మామ్ || ౯-౨౫||

పత్రం పుష్పం ఫలం తోయం యో మే భక్త్యా ప్రయచ్ఛతి ।
తదహం భక్త్యుపహృతమశ్నామి ప్రయతాత్మనః || ౯-౨౬||

పత్రమ్ పుష్పమ్ ఫలమ్ తోయమ్ యః మే భక్త్యా ప్రయచ్ఛతి ।
తత్ అహమ్ భక్తి-ఉపహృతమ్ అశ్నామి ప్రయత ఆత్మనః || ౯-౨౬||

యత్కరోషి యదశ్నాసి యజ్ఞహోషి దదాసి యత్ ।
యత్తపస్యసి కౌన్తేయ తత్కురుష్వ మదర్పణమ్ || ౯-౨౭||

యత్ కరోషి యత్ అశ్నాసి యత్ జహోషి దదాసి యత్ ।

యత్ తపస్యసి కౌన్తేయ తత్ కురుష్వ మత్ అర్చణమ్ ॥ ౯-౨౭॥

శుభాశుభఫలైరేవం మోక్ష్యసే కర్మబంధనైః ।

సంన్యాసయోగయుక్తాత్మా విముక్తో మాముపైష్యసి ॥ ౯-౨౮॥

శుభ-అశుభ-ఫలైః ఏవమ్ మోక్ష్యసే కర్మ-బంధనైః ।

సంన్యాస-యోగ-యుక్త-ఆత్మా విముక్తః మామ్ ఉపైష్యసి ॥ ౯-౨౮॥

సమోఽహం సర్వభూతేషు న మే ద్వేష్యోఽస్తి న ప్రియః ।

యే భజన్తి తు మాం భక్త్యా మయి తే తేషు చాప్యహమ్ ॥ ౯-౨౯॥

సమః అహమ్ సర్వ-భూతేషు న మే ద్వేష్యః అస్తి న ప్రియః ।

యే భజన్తి తు మామ్ భక్త్యా మయి తే తేషు చ అపి అహమ్ ॥ ౯-౨౯॥

అపి చేత్సుదురాచారో భజతే మామనన్యభాక్ ।

సాధురేవ స మన్తవ్యః సమ్యగ్వ్యవసితో హి సః ॥ ౯-౩౦॥

అపి చేత్ సు-దుః-ఆచారః భజతే మామ్ అనన్య-భాక్ ।

సాధుః ఏవ సః మన్తవ్యః సమ్యక్ వ్యవసితః హి సః ॥ ౯-౩౦॥

క్షిప్రం భవతి ధర్మాత్మా శశ్వచ్ఛాన్తిం నిగచ్ఛతి ।

కౌన్తేయ ప్రతిజానీహి న మే భక్తః ప్రణశ్యతి ॥ ౯-౩౧॥

క్షిప్రమ్ భవతి ధర్మ-ఆత్మా శశ్వత్ శాన్తిమ్ నిగచ్ఛతి ।

కౌన్తేయ ప్రతిజానీహి న మే భక్తః ప్రణశ్యతి ॥ ౯-౩౧॥

మాం హి పార్థ వ్యపాశ్రిత్య యేఽపి స్యుః పాపయోనయః ।

స్త్రియో వైశ్యాస్తథా శూద్రాస్తేఽపి యాన్తి పరాం గతిమ్ ॥ ౯-౩౨॥

మామ్ హి పార్థ వ్యపాశ్రిత్య యే అపి స్యుః పాప-యోనయః ।

స్త్రియః వైశ్యాః తథా శూద్రాః తే అపి యాన్తి పరామ్ గతిమ్ ॥ ౯-౩౨॥

కిం పునర్భ్రాహ్మణాః పుణ్యా భక్తా రాజర్షయస్తథా ।

అనిత్యమనుఖం లోకమిమం ప్రాప్య భజన్స్వ మామ్ ॥ ౯-౩౩॥

కిమ్ పునః బ్రాహ్మణాః పుణ్యాః భక్తాః రాజర్షయః తథా ।

అనిత్యమ్ అనుఖమ్ లోకమ్ ఇమమ్ ప్రాప్య భజన్స్వ మామ్ ॥ ౯-౩౩॥

మన్మనా భవ మద్భక్తో మద్యాజీ మాం నమస్కరు ।

మామేవైష్యసి యుక్తైవమాత్మానం మత్పరాయణః ॥ ౯-౩౪॥

మత్-మనాః భవ మత్-భక్తః మత్-యాజీ మామ్ నమస్కరు ।
మామ్ ఏవ ఏష్యసి యుక్త్యా ఏవమ్ ఆత్మానమ్ మత్-పరాయణః ॥ ౯-౩౪॥

ఓం తత్సదితి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు
బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే
రాజవిద్యారాజగుహ్యయోగో నామ నవమోఽధ్యాయః ॥ ౯॥

ఓం తత్ సత్ ఇతి శ్రీమత్ భగవత్ గీతాసు ఉపనిషత్సు
బ్రహ్మ-విద్యాయామ్ యోగ-శాస్త్రే శ్రీకృష్ణ-అర్జున-సంవాదే
రాజవిద్యారాజగుహ్య-యోగః నామ నవమః అధ్యాయః ॥ ౯॥

౧౦

అథ దశమోఽధ్యాయః । విభూతియోగః ।
అథ దశమః అధ్యాయః । విభూతి-యోగః ।

శ్రీభగవానువాచ ।
శ్రీభగవాన్ ఉవాచ ।

భూయ ఏవ మహాబాహో శృణు మే పరమం వచః ।
యత్తేహం ప్రీయమాణాయ వక్ష్యామి హితకామ్యయా ॥ ౧౦-౧॥

భూయః ఏవ మహాబాహో శృణు మే పరమమ్ వచః ।
యత్ తే అహమ్ ప్రీయమాణాయ వక్ష్యామి హిత-కామ్యయా ॥ ౧౦-౧॥

న మే విదుః సురగణాః ప్రభవం న మహర్షయః ।
అహమాద్రిద్ధి దేవానాం మహర్షీణాం చ సర్వశః ॥ ౧౦-౨॥

న మే విదుః సుర-గణాః ప్రభవమ్ న మహర్షయః ।
అహమ్ ఆదిః హి దేవానామ్ మహర్షీణామ్ చ సర్వశః ॥ ౧౦-౨॥

యో మామజమనాదిం చ వేత్తి లోకమహేశ్వరమ్ ।
అసమ్మాధః స మర్త్యేషు సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ॥ ౧౦-౩॥

యః మామ్ అజమ్ అనాదిమ్ చ వేత్తి లోక-మహేశ్వరమ్ ।
అసమ్మాధః సః మర్త్యేషు సర్వ-పాపైః ప్రముచ్యతే ॥ ౧౦-౩॥

బుద్ధిరానమసమ్మోహః క్షమా సత్యం దమః శమః ।
సుఖం దుఃఖం భవోఽభావో భయం చాభయమేవ చ ॥ ౧౦-౪॥

బుద్ధిః జ్ఞానమ్ అసమ్మోహః క్షమా సత్యమ్ దమః శమః ।
 సుఖమ్ దుఃఖమ్ భవః అభావః భయమ్ చ అభయమ్ ఏవ చ ॥ ౧౦-౪॥
 అహింసా సమతా తుష్టిస్తపో దానం యశోఽయశః ।
 భవంతి భావా భూతానాం మత్త ఏవ పృథగ్విధాః ॥ ౧౦-౫॥
 అహింసా సమతా తుష్టిః తపః దానమ్ యశః అయశః ।
 భవంతి భావాః భూతానామ్ మత్తః ఏవ పృథక్-విధాః ॥ ౧౦-౫॥
 మహర్షయః సప్త పూర్వే చత్వారో మనవస్తథా ।
 మద్భావా మానసా జాతా యేషాం లోక ఇమాః ప్రజాః ॥ ౧౦-౬॥
 మహర్షయః సప్త పూర్వే చత్వారః మనవః తథా ।
 మత్ భావాః మానసాః జాతాః యేషామ్ లోకే ఇమాః ప్రజాః ॥ ౧౦-౬॥
 ఏతాం విభూతిం యోగం చ మమ యో వేత్తి తత్త్వతః ।
 సోఽవికమ్పేన యోగేన యుజ్యతే నాత్ర సంశయః ॥ ౧౦-౭॥
 ఏతామ్ విభూతిమ్ యోగమ్ చ మమ యః వేత్తి తత్త్వతః ।
 సః అవికమ్పేన యోగేన యుజ్యతే న అత్ర సంశయః ॥ ౧౦-౭॥
 అహం సర్వస్య ప్రభవో మత్తః సర్వం ప్రవర్తతే ।
 ఇతి మత్వా భజన్తే మాం బుధా భావసమన్వితాః ॥ ౧౦-౮॥
 అహమ్ సర్వస్య ప్రభవః మత్తః సర్వమ్ ప్రవర్తతే ।
 ఇతి మత్వా భజన్తే మామ్ బుధాః భావ-సమన్వితాః ॥ ౧౦-౮॥
 మచ్చిత్తా మద్గతప్రాణా బోధయంతః పరస్పరమ్ ।
 కథయంతశ్చ మాం నిత్యం తుష్యంతి చ రమంతి చ ॥ ౧౦-౯॥
 మత్ చిత్తాః మత్ గత-ప్రాణాః బోధయంతః పరస్పరమ్ ।
 కథయంతః చ మామ్ నిత్యమ్ తుష్యంతి చ రమంతి చ ॥ ౧౦-౯॥
 తేషాం సతతయుక్తానాం భజతాం ప్రీతిపూర్వకమ్ ।
 దదామి బుద్ధియోగం తం యేన మాముపయాన్తి తే ॥ ౧౦-౧౦॥
 తేషామ్ సతత-యుక్తానామ్ భజతామ్ ప్రీతి-పూర్వకమ్ ।
 దదామి బుద్ధి-యోగమ్ తమ్ యేన మామ్ ఉపయాన్తి తే ॥ ౧౦-౧౦॥
 తేషామేవానుకర్మాపర్థమహమజ్ఞానజం తమః ।
 నాశయామ్యాత్మభావస్థో జ్ఞానదీపేన భాస్వతా ॥ ౧౦-౧౧॥

తేషామ్ ఏవ అనుకమార్థమ్ అహమ్ అజ్ఞానజమ్ తమః ।
నాశయామి ఆత్మ-భావస్థః జ్ఞాన-దీపేన భాస్వతా ॥ ౧౦-౧౧॥

అర్జున ఉవాచ ।
అర్జునః ఉవాచ ।

పరం బ్రహ్మ పరం ధామ పవిత్రం పరమం భవాన్ ।
పురుషం శాశ్వతం దివ్యమాదిదేవమజం విభుమ్ ॥ ౧౦-౧౨॥

ఆహుస్త్యామృషయః సర్వే దేవర్షిర్నారదస్తథా ।
అసితో దేవలో వ్యాసః స్వయం వైవ బ్రహ్మిషీ మే ॥ ౧౦-౧౩॥

పరమ్ బ్రహ్మ పరమ్ ధామ పవిత్రమ్ పరమమ్ భవాన్ ।
పురుషమ్ శాశ్వతమ్ దివ్యమ్ ఆదిదేవమ్ అజమ్ విభుమ్ ॥ ౧౦-౧౨॥

ఆహుః త్వామ్ ఋషయః సర్వే దేవర్షిః నారదః తథా ।
అసితః దేవలః వ్యాసః స్వయమ్ చ ఏవ బ్రహ్మిషీ మే ॥ ౧౦-౧౩॥

సర్వమేతదృతం మన్యే యన్మాం వదసి కేశవ ।
న హి తే భగవన్స్వక్తిం విదుర్దేవా న దానవాః ॥ ౧౦-౧౪॥

సర్వమ్ ఏతత్ ఋతమ్ మన్యే యత్ మామ్ వదసి కేశవ ।
న హి తే భగవన్ వ్యక్తిమ్ విదుః దేవాః న దానవాః ॥ ౧౦-౧౪॥

స్వయమేవాత్మనాత్మానం వేత్థ త్వం పురుషోత్తమ ।
భూతభావన భూతేశ దేవదేవ జగత్పతే ॥ ౧౦-౧౫॥

స్వయమ్ ఏవ ఆత్మనా ఆత్మానమ్ వేత్థ త్వమ్ పురుషోత్తమ ।
భూత-భావన భూత-ఈశ దేవ-దేవ జగత్-పతే ॥ ౧౦-౧౫॥

వక్తుమర్హస్యశేషేణ దివ్యా హ్యోత్మవిభూతయః ।
యాభిర్విభూతిభిర్ద్రోకానిమాన్స్తవ వ్యాప్య తిష్ఠసి ॥ ౧౦-౧౬॥

వక్తుమ్ అర్హసి అశేషేణ దివ్యాః హి ఆత్మ-విభూతయః ।
యాభిః విభూతిభిః లోకాన్ ఇమాన్ త్వమ్ వ్యాప్య తిష్ఠసి ॥ ౧౦-౧౬॥

కథం విద్యామహం యోగిన్స్తావం సదా పరిచిన్తయన్ ।
కేషు కేషు చ భావేషు చిన్త్యోఽసి భగవన్మయా ॥ ౧౦-౧౭॥

కథమ్ విద్యామ్ అహమ్ యోగీన్ త్వామ్ సదా పరిచిన్తయన్ ।
కేషు కేషు చ భావేషు చిన్త్యః అసి భగవన్ మయా ॥ ౧౦-౧౭॥

విస్తరేణాత్మనో యోగం విభూతిం చ జనార్దన ।
భూయః కథయ తృప్తిర్హి శృణ్వతో నాస్తి మేఽమృతమ్ ॥ ౧౦-౧౮॥

విస్తరేణ ఆత్మనః యోగమ్ విభూతిమ్ చ జనార్దన ।
భూయః కథయ తృప్తిః హి శృణ్వతః న అస్తి మే అమృతమ్ ॥ ౧౦-౧౮॥

శ్రీభగవానువాచ ।
శ్రీభగవాన్ ఉవాచ ।

హస్త తే కథయిష్యామి దివ్యా హ్యేత్యవిభూతయః ।
ప్రాధాన్యతః కురుశ్రేష్ఠ నాస్త్యన్తో విస్తరస్య మే ॥ ౧౦-౧౯॥

హస్త తే కథయిష్యామి దివ్యాః హి ఆత్మ-విభూతయః ।
ప్రాధాన్యతః కురు-శ్రేష్ఠ న అస్తి అన్తః విస్తరస్య మే ॥ ౧౦-౧౯॥

అహమాత్మా గుడాకేశ సర్వభూతాశయస్థితః ।
అహమాదిశ్చ మధ్యం చ భూతానామన్త ఏవ చ ॥ ౧౦-౨౦॥

అహమ్ ఆత్మా గుడాకా-ఈశ సర్వ-భూత-ఆశయ-స్థితః ।
అహమ్ ఆదిః చ మధ్యమ్ చ భూతానామ్ అన్తః ఏవ చ ॥ ౧౦-౨౦॥

ఆదిత్యానామహం విష్ణుర్జ్యోతిషాం రవిరంశుమాన్ ।
మరీచిర్మరుతామస్మి నక్షత్రాణామహం శశీ ॥ ౧౦-౨౧॥

ఆదిత్యానామ్ అహమ్ విష్ణుః జ్యోతిషామ్ రవిః అంశుమాన్ ।
మరీచిః మరుతామ్ అస్మి నక్షత్రాణామ్ అహమ్ శశీ ॥ ౧౦-౨౧॥

వేదానాం సామవేదోఽస్మి దేవానామస్మి వాసవః ।
ఇన్ద్రియాణాం మనశ్చాస్మి భూతానామస్మి చేతనా ॥ ౧౦-౨౨॥

వేదానామ్ సామవేదః అస్మి దేవానామ్ అస్మి వాసవః ।
ఇన్ద్రియాణామ్ మనః చ అస్మి భూతానామ్ అస్మి చేతనా ॥ ౧౦-౨౨॥

రుద్రాణాం శక్తిరశ్చాస్మి విత్తేశో యక్షరక్షసామ్ ।
వసూనాం పావకశ్చాస్మి మేరుః శిఖరిణామహమ్ ॥ ౧౦-౨౩॥

రుద్రాణామ్ శక్తిరః చ అస్మి విత్త-ఈశః యక్ష-రక్షసామ్ ।
వసూనామ్ పావకః చ అస్మి మేరుః శిఖరిణామ్ అహమ్ ॥ ౧౦-౨౩॥

పురోధసాం చ ముఖ్యం మాం విద్ధి పార్థ బృహస్పతిమ్ ।
 సేనాసీనామహం స్కన్ధః సరసామస్మి సాగరః ॥ ౧౦-౨౪॥
 పురోధసామ్ చ ముఖ్యమ్ మామ్ విద్ధి పార్థ బృహస్పతిమ్ ।
 సేనాసీనామ్ అహమ్ స్కన్ధః సరసామ్ అస్మి సాగరః ॥ ౧౦-౨౪॥
 మహర్షీణాం భృగురహం గిరామస్మ్యేకమక్షరమ్ ।
 యజ్ఞానాం జపయజ్ఞోఽస్మి స్థావరాణాం హిమాలయః ॥ ౧౦-౨౫॥
 మహర్షీణామ్ భృగుః అహమ్ గిరామ్ అస్మి ఏకమ్ అక్షరమ్ ।
 యజ్ఞానామ్ జప-యజ్ఞః అస్మి స్థావరాణామ్ హిమాలయః ॥ ౧౦-౨౫॥
 అశ్వత్థః సర్వవృక్షాణాం దేవర్షీణాం చ నారదః ।
 గన్ధర్వాణాం చిత్రరథః సిద్ధానాం కపిలో మునిః ॥ ౧౦-౨౬॥
 అశ్వత్థః సర్వ-వృక్షాణామ్ దేవర్షీణామ్ చ నారదః ।
 గన్ధర్వాణామ్ చిత్రరథః సిద్ధానామ్ కపిలః మునిః ॥ ౧౦-౨౬॥
 ఉచ్చైఃశ్రవసమశ్వానాం విద్ధి మామమృతోద్భవమ్ ।
 ఐరావతం గజేన్ద్రాణాం నరాణాం చ నరాధిపమ్ ॥ ౧౦-౨౭॥
 ఉచ్చైఃశ్రవసమ్ అశ్వానామ్ విద్ధి మామ్ అమృత-ఉద్భవమ్ ।
 ఐరావతమ్ గజేన్ద్రాణామ్ నరాణామ్ చ నరాధిపమ్ ॥ ౧౦-౨౭॥
 ఆయుధానామహం వజ్రం ధేనూనామస్మి కామధుక్ ।
 ప్రజనశ్చాస్మి కన్దర్వః సర్పాణామస్మి వాసుకిః ॥ ౧౦-౨౮॥
 ఆయుధానామ్ అహమ్ వజ్రమ్ ధేనూనామ్ అస్మి కామధుక్ ।
 ప్రజనః చ అస్మి కన్దర్వః సర్పాణామ్ అస్మి వాసుకిః ॥ ౧౦-౨౮॥
 అనస్తశ్చాస్మి నాగానాం వరుణో యాదసామహమ్ ।
 పితౄణామర్యమా చాస్మి యమః సంయమతామహమ్ ॥ ౧౦-౨౯॥
 అనస్తః చ అస్మి నాగానామ్ వరుణః యాదసామ్ అహమ్ ।
 పితౄణామ్ అర్యమా చ అస్మి యమః సంయమతామ్ అహమ్ ॥ ౧౦-౨౯॥
 ప్రహ్లాదశ్చాస్మి దైత్యానాం కాలః కలయతామహమ్ ।
 మృగాణాం చ మృగేన్ద్రోఽహం వైనతేయశ్చ పక్షిణామ్ ॥ ౧౦-౩౦॥

ప్రహ్లాదః చ అస్మి దైత్యానామ్ కాలః కలయతామ్ అహమ్ ।
 మృగాణామ్ చ మృగేంద్రః అహమ్ వైనతేయః చ పక్షిణామ్ ॥ ౧౦-౩౦॥
 పవనః పవతామస్మి రామః శస్త్రభృతామహమ్ ।
 రుషాణాం మకరశ్చాస్మి స్తోతసామస్మి జాహ్నువీ ॥ ౧౦-౩౧॥
 పవనః పవతామ్ అస్మి రామః శస్త్ర-భృతామ్ అహమ్ ।
 రుషాణామ్ మకరః చ అస్మి స్తోతసామ్ అస్మి జాహ్నువీ ॥ ౧౦-౩౧॥
 సర్గాణామాదిరస్తశ్చ మధ్యం చైవాహమర్జున ।
 అధ్యాత్మవిద్యా విద్యానాం వాదః ప్రవదతామహమ్ ॥ ౧౦-౩౨॥
 సర్గాణామ్ ఆదిః అంతః చ మధ్యమ్ చ ఏవ అహమ్ ఆర్జున ।
 అధ్యాత్మ-విద్యా విద్యానామ్ వాదః ప్రవదతామ్ అహమ్ ॥ ౧౦-౩౨॥
 అక్షరాణామకారోఽస్మి ద్వంద్వః సామాసికస్య చ ।
 అహమేవాక్షయః కాలో ధాతాహం విశ్వతోముఖః ॥ ౧౦-౩౩॥
 అక్షరాణామ్ అకారః అస్మి ద్వంద్వః సామాసికస్య చ ।
 అహమ్ ఏవ అక్షయః కాలః ధాతా అహం విశ్వతోముఖః ॥ ౧౦-౩౩॥
 మృత్యుః సర్వహరశ్చాహముద్భవశ్చ భవిష్యతామ్ ।
 కీర్తిః శ్రీర్వాక్చ నారీణాం స్మృతిర్మేధా ధృతిః క్షమా ॥ ౧౦-౩౪॥
 మృత్యుః సర్వ-హరః చ అహమ్ ఉద్భవః చ భవిష్యతామ్ ।
 కీర్తిః శ్రీః వాక్ చ నారీణామ్ స్మృతిః మేధా ధృతిః క్షమా ॥ ౧౦-౩౪॥
 బృహత్సామ తథా సామ్నాం గాయత్రీ ఛందసామహమ్ ।
 మాసానాం మార్గశీర్షోఽహమృతూనాం కుసుమాకరః ॥ ౧౦-౩౫॥
 బృహత్-సామ తథా సామ్నామ్ గాయత్రీ ఛందసామ్ అహమ్ ।
 మాసానామ్ మార్గశీర్షః అహమ్ ఋతూనామ్ కుసుమాకరః ॥ ౧౦-౩౫॥
 ద్యూతం ఫలయతామస్మి తేజస్తేజస్వినామహమ్ ।
 జయోఽస్మి వ్యవసాయోఽస్మి సత్త్వం సత్త్వవతామహమ్ ॥ ౧౦-౩౬॥
 ద్యూతమ్ ఫలయతామ్ అస్మి తేజః తేజస్వినామ్ అహమ్ ।
 జయః అస్మి వ్యవసాయః అస్మి సత్త్వమ్ సత్త్వవతామ్ అహమ్ ॥ ౧౦-౩౬॥
 వృష్టినాం వాసుదేవోఽస్మి పాణ్డవానాం ధనజ్ఞయః ।
 మునీనామప్యహం వ్యాసః కవీనాముశనా కవిః ॥ ౧౦-౩౭॥

వృష్టినామ్ వాసుదేవః అస్మి పాణ్డవానామ్ ధనజ్ఞాయః ।
ముసీనామ్ అపి అహం వ్యాసః కవీనామ్ ఉశనా కవిః ॥ ౧౦-౩౭॥

దణ్డో దమయతామస్మి నీతిరస్మి జిగీషతామ్ ।
మౌనం చైవాస్మి గుహ్యేనాం జ్ఞానం జ్ఞానవతామహమ్ ॥ ౧౦-౩౮॥

దణ్డః దమయతామ్ అస్మి నీతిః అస్మి జిగీషతామ్ ।
మౌనమ్ చ ఏవ అస్మి గుహ్యేనామ్ జ్ఞానమ్ జ్ఞానవతామ్ అహమ్ ॥ ౧౦-౩౮॥

యచ్ఛాపి సర్వభూతానాం బీజం తదహమర్జున ।
న తదస్తి వినా యత్సాన్మయా భూతం చరాచరమ్ ॥ ౧౦-౩౯॥

యత్ చ అపి సర్వ-భూతానామ్ బీజమ్ తత్ అహమ్ అర్జున ।
న తత్ అస్తి వినా యత్ స్యాత్ మయా భూతమ్ చర-అచరమ్ ॥ ౧౦-౩౯॥

నాస్తోఽస్తి మమ దివ్యానాం విభూతీనాం పరస్తప ।
ఏష తూర్దేశతః ప్రోక్తో విభూతేర్విస్తరో మయా ॥ ౧౦-౪౦॥

న అస్తః అస్తి మమ దివ్యానామ్ విభూతీనామ్ పరస్తప ।
ఏషః తు ఉర్దేశతః ప్రోక్తః విభూతేః విస్తరః మయా ॥ ౧౦-౪౦॥

యద్యద్విభూతిమత్సత్త్వం శ్రీమదూర్జితమేవ వా ।
తత్తదేవావగచ్ఛ త్వం మమ తేజోఽశసమ్భవమ్ ॥ ౧౦-౪౧॥

యత్ యత్ విభూతిమత్ సత్త్వమ్ శ్రీమత్ ఊర్జితమ్ ఏవ వా ।
తత్ తత్ అవగచ్ఛ త్వమ్ మమ తేజః అంశ-సమ్భవమ్ ॥ ౧౦-౪౧॥

అథవా బహునైతేన కిం జ్ఞాతేన తవార్జున ।
విష్టభ్యాహమిదం కృత్స్నమేకాంశేన స్థితో జగత్ ॥ ౧౦-౪౨॥

అథవా బహునా ఏతేన కిమ్ జ్ఞాతేన తవ అర్జున ।
విష్టభ్య అహమ్ ఇదమ్ కృత్స్నమ్ ఏక-అంశేన స్థితః జగత్ ॥ ౧౦-౪౨॥

ఓం తత్సదితి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు
బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే
విభూతియోగో నామ దశమోఽధ్యాయః ॥ ౧౦॥

ఓం తత్ సత్ ఇతి శ్రీమత్ భగవత్ గీతాసు ఉపనిషత్సు
బ్రహ్మ-విద్యాయామ్ యోగ-శాస్త్రే శ్రీకృష్ణ-అర్జున-సంవాదే

విభూతి-యోగః నామ దశమః అధ్యాయః ॥ ౧౦॥

౧౧

అధైకాదశోఽధ్యాయః । విశ్వరూపదర్శనయోగః ।

అథ ఏకాదశః అధ్యాయః । విశ్వ-రూప-దర్శన-యోగః ।

అర్జున ఉవాచ ।

అర్జున ఉవాచ ।

మదనుగ్రహాయ పరమం గుహ్యమధ్యాత్మసంజ్ఞితమ్ ।

యత్త్వయోక్తం వచస్తేన మోహోఽయం విగతో మమ ॥ ౧౧-౧॥

మత్ అనుగ్రహాయ పరమమ్ గుహ్యమ్ అధ్యాత్మ-సంజ్ఞితమ్ ।

యత్ త్వయా ఉక్తమ్ వచః తేన మోహః ఆయమ్ విగతః మమ ॥ ౧౧-౧॥

భవాప్యయౌ హి భూతానాం శ్రుతౌ విస్తరశో మయా ।

త్వత్తః కమలపత్రాక్ష మాహాత్మ్యమపి చావ్యయమ్ ॥ ౧౧-౨॥

భవ అపి అయౌ హి భూతానామ్ శ్రుతౌ విస్తరశః మయా ।

త్వత్తః కమల-పత్ర-అక్ష మాహాత్మ్యమ్ అపి చ అవ్యయమ్ ॥ ౧౧-౨॥

ఏవమేతద్గుణాత్ త్వమాత్మానం పరమేశ్వర ।

ద్రష్టుమిచ్ఛామి తే రూపమైశ్వరం పురుషోత్తమ ॥ ౧౧-౩॥

ఏవమ్ ఏతత్ యథా ఆత్మ త్వమ్ ఆత్మానం పరమేశ్వర ।

ద్రష్టుమ్ ఇచ్ఛామి తే రూపమ్ ఐశ్వరమ్ పురుషోత్తమ ॥ ౧౧-౩॥

మన్యసే యది తచ్చక్యం మయా ద్రష్టుమితి ప్రభో ।

యోగేశ్వర తతో మే త్వం దర్శయాత్మానమవ్యయమ్ ॥ ౧౧-౪॥

మన్యసే యది తత్ శక్యమ్ మయా ద్రష్టుమ్ ఇతి ప్రభో ।

యోగేశ్వర తతః మే త్వమ్ దర్శయ ఆత్మానమ్ అవ్యయమ్ ॥ ౧౧-౪॥

శ్రీభగవానువాచ ।

శ్రీభగవాన్ ఉవాచ ।

పశ్య మే పార్థ రూపాణి శతశోఽథ సహస్రశః ।

నానావిధాని దివ్యాని నానావర్ణాకృతీని చ ॥ ౧౧-౫॥

పశ్య మే పార్థ రూపాణి శతశః అథ సహస్రశః ।
 నానా-విధాని దివ్యాని నానా-వర్ణ-ఆకృతీని చ ॥ ౧౧-౫॥
 పశ్యాదిత్యాన్వసూన్ రుద్రానశ్చినౌ మరుతస్తథా ।
 బహూన్యదృష్టపూర్వాణి పశ్యాశ్చర్వాణి భారత ॥ ౧౧-౬॥
 పశ్య ఆదిత్యాన్ వసూన్ రుద్రాన్ అశ్విన్ౌ మరుతాః తథా ।
 బహూని అదృష్ట-పూర్వాణి పశ్య ఆశ్చర్వాణి భారత ॥ ౧౧-౬॥
 ఇహైకస్థం జగత్కృత్స్నం పశ్యాద్య సచరాచరమ్ ।
 మమ దేహే గుడాకేశ యచ్ఛాన్యద్ ద్రష్టుమిచ్ఛసి ॥ ౧౧-౭॥
 ఇహ ఏకస్థమ్ జగత్ కృత్స్నమ్ పశ్య అద్య సచర-అచరమ్ ।
 మమ దేహే గుడాకేశ యత్ చ అన్యత్ ద్రష్టుమ్ ఇచ్ఛసి ॥ ౧౧-౭॥
 న తు మాం శక్యసే ద్రష్టుమనేనైవ స్వచక్షుషా ।
 దివ్యం దదామి తే చక్షుః పశ్య మే యోగమైశ్వరమ్ ॥ ౧౧-౮॥
 న తు మామ్ శక్యసే ద్రష్టుమ్ అనేన ఏవ స్వ-చక్షుషా ।
 దివ్యమ్ దదామి తే చక్షుః పశ్య మే యోగమ్ ఐశ్వరమ్ ॥ ౧౧-౮॥
 సజ్జాయ ఉవాచ ।
 సజ్జాయః ఉవాచ ।
 ఏవముక్త్యా తతో రాజన్మహాయోగేశ్వరో హరిః ।
 దర్శయామాస పార్థాయ పరమం రూపమైశ్వరమ్ ॥ ౧౧-౯॥
 ఏవమ్ ఉక్త్యా తతః రాజన్ మహా-యోగ-ఈశ్వరః హరిః ।
 దర్శయామాస పార్థాయ పరమమ్ రూపమ్ ఐశ్వరమ్ ॥ ౧౧-౯॥
 అనేకవక్త్రనయనమనేకాద్భుతదర్శనమ్ ।
 అనేకదివ్యాభరణం దివ్యానేకోద్యతాయుధమ్ ॥ ౧౧-౧౦॥
 అనేక-వక్త్ర-నయనమ్ అనేక-అద్భుత-దర్శనమ్ ।
 అనేక-దివ్య-ఆభరణమ్ దివ్య-అనేక-ఉద్యత-ఆయుధమ్ ॥ ౧౧-౧౦॥
 దివ్యమాల్యామృరధరం దివ్యగన్ధానులేపనమ్ ।
 సర్వాశ్చర్యమయం దేవమనన్తం విశ్వతోముఖమ్ ॥ ౧౧-౧౧॥
 దివ్య-మాల్య-అమృర-ధరమ్ దివ్య-గన్ధ-అనులేపనమ్ ।

సర్వ-ఆశ్చర్యమయమ్ దేవమ్ అనన్తమ్ విశ్వతోముఖమ్ ॥ ౧౧-౧౧॥

దివి సూర్యసహస్రస్య భవేద్యుగపదుత్థితా ।

యది భాః సదృశీ సా స్యాద్భాసస్తస్య మహాత్మనః ॥ ౧౧-౧౨॥

దివి సూర్య-సహస్రస్య భవేత్ యుగపత్ ఉత్థితా ।

యది భాః సదృశీ సా స్యాత్ భాసః తస్య మహాత్మనః ॥ ౧౧-౧౨॥

తత్రైకస్థం జగత్కృత్స్నం ప్రవిభక్తమనేకథా ।

అపశ్యద్దేవదేవస్య శరీరే పాణ్డవస్తదా ॥ ౧౧-౧౩॥

తత్ర ఏకస్థమ్ జగత్ కృత్స్నమ్ ప్రవిభక్తమ్ అనేకథా ।

అపశ్యత్ దేవ-దేవస్య శరీరే పాణ్డవః తదా ॥ ౧౧-౧౩॥

తతః స విస్మయావిప్రో హృష్టరోమా ధనన్జాయః ।

ప్రణమ్య శిరసా దేవం కృతాంజ్ఞాలిరభాషత ॥ ౧౧-౧౪॥

తతః సః విస్మయ-ఆవిప్రో హృష్ట-రోమా ధనన్జాయః ।

ప్రణమ్య శిరసా దేవమ్ కృత-అంజ్ఞాలిః అభాషత ॥ ౧౧-౧౪॥

అర్జున ఉవాచ ।

అర్జునః ఉవాచ ।

పశ్యామి దేవాన్స్తవ దేవ దేహే

సర్వాన్స్తథా భూతవిశేషసంఘాన్ ।

బ్రహ్మణమీశం కమలాసనస్థ-

మృషీంశ్చ సర్వానురగాంశ్చ దివ్యాన్ ॥ ౧౧-౧౫॥

పశ్యామి దేవాన్ తవ దేవ దేహే

సర్వాన్ తథా భూత-విశేష-సంఘాన్ ।

బ్రహ్మణమ్ ఈశమ్ కమల-ఆసనస్థం

ఋషీన్ చ సర్వాన్ ఉరగాన్ చ దివ్యాన్ ॥ ౧౧-౧౫॥

అనేకబాహూదరవక్త్రనేత్రం

పశ్యామి త్వాం సర్వతోఽనన్తరూపమ్ ।

నాన్తం న మధ్యం న పునస్తవాదిం

పశ్యామి విశ్వేశ్వర విశ్వరూప ॥ ౧౧-౧౬॥

అనేక-బాహు-ఉదర-వక్త్ర-నేత్రమ్

పశ్యామి త్వామ్ సర్వతః అనంత-రూపమ్ ।
 న అంతమ్ న మధ్యమ్ న పునః తవ ఆదిమ్
 పశ్యామి విశ్వేశ్వర విశ్వరూప ॥ ౧౧-౧౬ ॥

కిరీటినం గదినం చక్రిణం చ
 తేజోరాశిం సర్వతో దీప్తిమంతమ్ ।
 పశ్యామి త్వాం దుర్నిరీక్ష్యం సమన్తాద్
 దీప్తానలార్క-ద్యుతిమప్రమేయమ్ ॥ ౧౧-౧౭ ॥

కిరీటినమ్ గదినమ్ చక్రిణమ్ చ
 తేజో-రాశిమ్ సర్వతః దీప్తిమంతమ్ ।
 పశ్యామి త్వామ్ దుర్నిరీక్ష్యమ్ సమన్తాత్
 దీప్త-అనల-అర్క-ద్యుతిమ్ అప్రమేయమ్ ॥ ౧౧-౧౮ ॥

త్వమక్షరం పరమం వేదితవ్యం
 త్వమస్య విశ్వస్య పరం నిధానమ్ ।
 త్వమవ్యయః శాశ్వతధర్మగోప్తా
 సనాతనస్త్యం పురుషో మతో మే ॥ ౧౧-౧౯ ॥

త్వమ్ అక్షరమ్ పరమమ్ వేదితవ్యమ్
 త్వమ్ అస్య విశ్వస్య పరమ్ నిధానమ్ ।
 త్వమ్ అవ్యయః శాశ్వత-ధర్మ-గోప్తా
 సనాతనః త్వమ్ పురుషః మతః మే ॥ ౧౧-౨౦ ॥

అనాదిమధ్యాంతమనంతవీర్య-
 మనంతబాహుం శశిసూర్యనేత్రమ్ ।
 పశ్యామి త్వాం దీప్తహుతాశ-వక్త్రం
 స్వతేజసా విశ్వమిదం తపంతమ్ ॥ ౧౧-౨౧ ॥

అనాది-మధ్య-అంతమ్ అనంత-వీర్యమ్
 అనంత-బాహుమ్ శశి-సూర్య-నేత్రమ్ ।
 పశ్యామి త్వామ్ దీప్త-హుతాశ-వక్త్రమ్
 స్వ-తేజసా విశ్వమ్ ఇదమ్ తపంతమ్ ॥ ౧౧-౨౨ ॥

ద్యావాప్రుథివ్యోరిదమంతరం హి
 వ్యాప్తం త్వయైకేన దిశశ్చ సర్వాః ।
 దృష్ట్వాద్భుతం రూపముగ్రం తవేదం

లోకత్రయం ప్రవ్యథితం మహాత్మన్ ॥ ౧౧-౨౦॥

ద్యావా-పృథివ్యోః ఇదమ్ అస్తరమ్ హి
వ్యాప్తమ్ త్వయా ఏకేన దిశః చ సర్వాః ।
దృష్ట్వా అద్భుతమ్ రూపమ్ ఉగ్రమ్ తవ ఇదమ్
లోక-త్రయమ్ ప్రవ్యథితమ్ మహాత్మన్ ॥ ౧౧-౨౦॥

అమీ హి త్వాం సురసఙ్ఖా విశన్తి
కేచిద్భీతాః ప్రాజ్ఞానయో గృణన్తి ।
స్వస్తీత్యుక్తాః మహర్షిసిద్ధసఙ్ఖాః
స్తువన్తి త్వాం స్తుతిభిః పుష్కలాభిః ॥ ౧౧-౨౧॥

అమీ హి త్వామ్ సుర-సఙ్ఖాః విశన్తి
కేచిత్ భీతాః ప్రాజ్ఞానయః గృణన్తి ।
స్వస్తి ఇతి ఉక్తాః మహర్షి-సిద్ధ-సఙ్ఖాః
స్తువన్తి త్వామ్ స్తుతిభిః పుష్కలాభిః ॥ ౧౧-౨౧॥

రుద్రాదిత్యా వసవో యే చ సాధ్యా
విశ్వేఽశ్వినౌ మరుతశోఽష్టపాశ్చ ।
గంధర్వయక్షసురసిద్ధసఙ్ఖా
వీక్షన్తే త్వాం విస్మితాశ్చైవ సర్వే ॥ ౧౧-౨౨॥

రుద్ర-ఆదిత్యాః వసవః యే చ సాధ్యాః
విశ్వే అశ్వినౌ మరుతః చ ఉష్మపాః చ ।
గంధర్వ-యక్ష-అసుర-సిద్ధ-సఙ్ఖాః
వీక్షన్తే త్వామ్ విస్మితాః చ ఏవ సర్వే ॥ ౧౧-౨౨॥

రూపం మహతే బహువక్త్రనేత్రం
మహాబాహో బహుబాహూరుపాదమ్ ।
బహూదరం బహుదంష్ట్రాకరాలం
దృష్ట్వా లోకాః ప్రవ్యథితాస్తథాహమ్ ॥ ౧౧-౨౩॥

రూపమ్ మహత్ తే బహు-వక్త్ర-నేత్రమ్
మహా-బాహో బహు-బాహు-ఊరు-పాదమ్ ।
బహు-ఉదరమ్ బహు-దంష్ట్రా-కరాలమ్
దృష్ట్వా లోకాః ప్రవ్యథితాః తథా అహమ్ ॥ ౧౧-౨౩॥

నభఃస్పృశం దీప్తమనేకవర్ణం

వ్యాతాననం దీప్తవిశాలనేత్రమ్ ।

దృష్ట్వా హి త్వాం ప్రవ్యథితాన్తరాత్మా

ధృతిం న విన్దామి శమం చ విష్ణో ॥ ౧౧-౨౪॥

నభఃస్పృశమ్ దీప్తమ్ అనేక-వర్ణమ్

వ్యాత్త-ఆననమ్ దీప్త-విశాల-నేత్రమ్ ।

దృష్ట్వా హి త్వామ్ ప్రవ్యథిత-అన్తర-ఆత్మా

ధృతిమ్ న విన్దామి శమమ్ చ విష్ణో ॥ ౧౧-౨౪॥

దంష్ట్రాకరాలాని చ తే ముఖాని

దృష్ట్వైవ కాలానలసన్నిభాని ।

దిశో న జానే న లభే చ శర్మ

ప్రసీద దేవేశ జగన్నివాస ॥ ౧౧-౨౫॥

దంష్ట్రా-కరాలాని చ తే ముఖాని

దృష్ట్వా ఏవ కాల-అనల-సన్నిభాని ।

దిశః న జానే న లభే చ శర్మ

ప్రసీద దేవేశ జగత్-నివాస ॥ ౧౧-౨౫॥

అమీ చ త్వాం ధృతరాష్ట్రస్య పుత్రాః

సర్వే సహైవావనిపాలసజ్జైః ।

భీష్మో ద్రోణః సూతపుత్రస్తథాసౌ

సహస్మదీయైరపి యోధముఖ్యైః ॥ ౧౧-౨౬॥

వక్త్రాణి తే త్వరమాణా విశన్తి

దంష్ట్రాకరాలాని భయానకాని ।

కేచిద్విలగ్నా దశనాన్తరేషు

సన్దృశ్యన్తే చూర్ణితైరుత్తమాజ్ఞైః ॥ ౧౧-౨౭॥

అమీ చ త్వామ్ ధృతరాష్ట్రస్య పుత్రాః

సర్వే సహ ఏవ అవనిపాల-సజ్జైః ।

భీష్మః ద్రోణః సూత-పుత్రః తథా అసౌ

సహ అస్మదీయైః అపి యోధ-ముఖ్యైః ॥ ౧౧-౨౬॥

వక్త్రాణి తే త్వరమాణాః విశన్తి

దంష్ట్రా-కరాలాని భయానకాని ।
 కేచిత్ విలగ్నాః దశన-అస్తరేషు
 సస్పృశ్యన్తే చూర్ణితైః ఉత్తమ-అజైః ॥ ౧౧-౨౭ ॥
 యథా నదీనాం బహవోఽమ్బువేగాః
 సముద్రమేవాభిముఖా ద్రవన్తి ।
 తథా తవామీ నరలోకపీరా
 విశన్తి వక్త్రాణ్యభివిజ్వలన్తి ॥ ౧౧-౨౮ ॥
 యథా నదీనామ్ బహవః అమ్బు-వేగాః
 సముద్రమ్ ఏవ అభిముఖాః ద్రవన్తి ।
 తథా తవ అమీ నర-లోక-పీరాః
 విశన్తి వక్త్రాణి అభివిజ్వలన్తి ॥ ౧౧-౨౯ ॥
 యథా ప్రదీప్తం జ్వలనం పతజ్ఞా
 విశన్తి నాశాయ సమృద్ధవేగాః ।
 తథైవ నాశాయ విశన్తి లోకాన్-
 తవాపి వక్త్రాణి సమృద్ధవేగాః ॥ ౧౧-౩౦ ॥
 యథా ప్రదీప్తమ్ జ్వలనమ్ పతజ్ఞాః
 విశన్తి నాశాయ సమృద్ధవేగాః ।
 తథా ఏవ నాశాయ విశన్తి లోకాః
 తవ అపి వక్త్రాణి సమృద్ధవేగాః ॥ ౧౧-౩౧ ॥
 లేలిహ్యసే గ్రసమానః సమన్తాత్-
 లోకాన్సమగ్రాన్వదన్తైర్జ్వలదీభిః ।
 తేజోభిరాపూర్య జగత్సమగ్రం
 భాసస్తవోగ్రాః ప్రతపన్తి విష్ణో ॥ ౧౧-౩౨ ॥
 లేలిహ్యసే గ్రసమానః సమన్తాత్
 లోకాన్ సమగ్రాన్ వదన్తైః జ్వలదీభిః ।
 తేజోభిః ఆపూర్య జగత్ సమగ్రమ్
 భాసః తవ ఉగ్రాః ప్రతపన్తి విష్ణో ॥ ౧౧-౩౩ ॥
 ఆఖ్యాహి మే కో భవానుగ్రరూపో
 నమోఽస్తు తే దేవవర ప్రసీద ।

విజ్ఞాతుమిచ్ఛామి భవంతమాద్యం

న హి ప్రజానామి తవ ప్రవృత్తిమ్ ॥ ౧౧-౩౧॥

అఖ్యాహి మే కో భవానుగ్రరూపో

నమః అస్తు తే దేవవర ప్రసీద ।

విజ్ఞాతుమ్ ఇచ్ఛామి భవంతమ్ ఆద్యమ్

న హి ప్రజానామి తవ ప్రవృత్తిమ్ ॥ ౧౧-౩౧॥

శ్రీభగవానువాచ ।

శ్రీభగవాన్ ఉవాచ ।

కాలోఽస్మి లోకక్షయకృత్ప్రవృద్ధో

లోకాన్సమాహర్తుమిహ ప్రవృత్తః ।

ఋతేఽపి త్వాం న భవిష్యన్తి సర్వే

యేఽవస్థితాః ప్రత్యసీకేషు యోధాః ॥ ౧౧-౩౨॥

కాలః అస్మి లోక-క్షయ-కృత్ ప్రవృద్ధః

లోకాన్ సమాహర్తుమ్ ఇహ ప్రవృత్తః ।

ఋతే అపి త్వామ్ న భవిష్యన్తి సర్వే

యే అవస్థితాః ప్రత్యసీకేషు యోధాః ॥ ౧౧-౩౨॥

తస్మాత్త్వముత్తిష్ఠ యశో లభస్య

జిత్వా శత్రూన్ భుజ్స్వ రాజ్యం సమృద్ధమ్ ।

మయైవైతే నిహతాః పూర్వమేవ

నిమిత్తమాత్రం భవ సవ్యసాచిన్ ॥ ౧౧-౩౩॥

తస్మాత్ త్వమ్ ఉత్తిష్ఠ యశః లభస్య

జిత్వా శత్రూన్ భుజ్స్వ రాజ్యమ్ సమృద్ధమ్ ।

మయా ఏవ ఏతే నిహతాః పూర్వమ్ ఏవ

నిమిత్త-మాత్రమ్ భవ సవ్య-సాచిన్ ॥ ౧౧-౩౩॥

ద్రోణం చ భీష్మం చ జయద్రథం చ

కర్ణం తథాన్యానపి యోధవీరాన్ ।

మయా హతాన్స్తవం జహి మా వ్యథిష్ఠా

యుధ్యస్వ జేతాసి రణే సపత్నాన్ ॥ ౧౧-౩౪॥

ద్రోణమ్ చ భీష్మమ్ చ జయద్రథమ్ చ

కర్ణమ్ తథా అన్య్యాన్ అపి యోధ-వీరాన్ ।
మయా హతాన్ త్వమ్ జహి మా వ్యథిష్ఠాః
యుధ్యస్వ జేతా అసి రణే సపత్నాన్ ॥ ౧౧-౩౪॥

సజ్జాయ ఉవాచ ।
సజ్జాయః ఉవాచ ।

ఏతచ్ఛ్రుత్వా వచనం కేశవస్య
కృతాజ్ఞులిర్వేపమానః కిరీటీ ।
నమస్కృత్వా భూయ ఏవాహ కృష్ణం
సగద్గదం భీతభీతః ప్రణమ్య ॥ ౧౧-౩౫॥

ఏతత్ శ్రుత్వా వచనమ్ కేశవస్య
కృత-అజ్ఞులిః వేపమానః కిరీటీ ।
నమస్కృత్వా భూయః ఏవ ఆహ కృష్ణమ్
సగద్గదమ్ భీత-భీతః ప్రణమ్య ॥ ౧౧-౩౫॥

అర్జున ఉవాచ ।
అర్జునః ఉవాచ ।

స్థానే హృషీకేశ తవ ప్రకీర్త్యా
జగత్ప్రహృష్యత్యనురజ్యతే చ ।
రక్షాంసి భీతాని దిశో ద్రవంతి
సర్వే నమస్యంతి చ సిద్ధసంక్షాః ॥ ౧౧-౩౬॥

స్థానే హృషీకేశ తవ ప్రకీర్త్యా
జగత్ ప్రహృష్యతి అనురజ్యతే చ ।
రక్షాంసి భీతాని దిశః ద్రవంతి
సర్వే నమస్యంతి చ సిద్ధ-సంక్షాః ॥ ౧౧-౩౬॥

కస్మాచ్ఛ తే న నమేరన్మహాత్మన్
గరీయసే బ్రహ్మణోఽప్యాదికర్త్రే ।
అనన్త దేవేశ జగన్నివాస
త్వమక్షరం సదసత్తత్పరం యత్ ॥ ౧౧-౩౭॥

కస్మాత్ తే న నమేరన్ మహాత్మన్
గరీయసే బ్రహ్మణః అపి ఆది-కర్త్రే ।

అనన్త దేవేశ జగత్ నివాస

త్వమ్ అక్షరమ్ సత్ అసత్ తత్ పరం యత్ || ౧౧-౩౭||

త్వమాదిదేవః పురుషః పురాణన్-

త్వమస్య విశ్వస్య పరం నిధానమ్ ।

వేత్తాసి వేద్యం చ పరం చ ధామ

త్వయా తతం విశ్వమనన్తరూప || ౧౧-౩౮||

త్వమ్ ఆదిదేవః పురుషః పురాణః

త్వమ్ అస్య విశ్వస్య పరమ్ నిధానమ్ ।

వేత్తా అసి వేద్యమ్ చ పరమ్ చ ధామ

త్వయా తతమ్ విశ్వమ్ అనన్త-రూప || ౧౧-౩౮||

వాయుర్యమోఽగ్నిర్వరుణః శశాఙ్కః

ప్రజాపతిస్త్యం ప్రపితామహశ్చ ।

నమో నమస్తేఽస్తు సహస్రకృత్వః

పునశ్చ భూయోఽపి నమో నమస్తే || ౧౧-౩౯||

వాయుః యమః అగ్నిః వరుణః శశాఙ్కః

ప్రజాపతిః త్వమ్ ప్రపితామహః చ ।

నమః నమః తే అస్తు సహస్ర-కృత్వః

పునః చ భూయః అపి నమః నమః తే || ౧౧-౩౯||

నమః పురస్తాదథ పృష్ఠతస్తే

నమోఽస్తు తే సర్వత ఏవ సర్వ ।

అనన్తవీర్యామితవిక్రమస్త్యం

సర్వం సమాప్నోషి తతోఽసి సర్వః || ౧౧-౪౦||

నమః పురస్తాత్ అథ పృష్ఠతః తే

నమః అస్తు తే సర్వతః ఏవ సర్వ ।

అనన్త-వీర్య-అమిత-విక్రమః త్వమ్

సర్వమ్ సమాప్నోషి తతః అసి సర్వః || ౧౧-౪౦||

సఖేతి మత్వా ప్రసభం యదుక్తం

హే కృష్ణ హే యాదవ హే సఖేతి ।

అజానతా మహిమానం తవేదం

మయా ప్రమాదాత్ప్రణయేన వాపి || ౧౧-౪౧||

యచ్చావహాసార్థమసత్కృతోఽసి

విహారశయ్యాసనభోజనేషు ।

ఏకోఽథవాప్యచ్యుత తత్సమక్షం

తత్క్షామయే త్వామహమప్రమేయమ్ ॥ ౧౧-౪౨॥

సఖా ఇతి మత్వా ప్రసభమ్ యత్ ఉక్తమ్

హే కృష్ణ హే యాదవ హే సఖా ఇతి ।

అజానతా మహిమానమ్ తవ ఇదమ్

మయా ప్రమాదాత్ ప్రణయేన వా అపి ॥ ౧౧-౪౧॥

యత్ చ అవహాసార్థమ్ అసత్ కృతః అసి

విహార-శయ్యా-ఆసన-భోజనేషు ।

ఏకః అథవా అపి అచ్యుత తత్ సమక్షమ్

తత్ క్షామయే త్వామ్ అహమ్ అప్రమేయమ్ ॥ ౧౧-౪౨॥

పితాసి లోకస్య చరాచరస్య

త్వమస్య పూజ్యశ్చ గురుర్గరీయాన్ ।

న త్వత్సమోఽస్యభ్యధికః కుతోఽన్యో

లోక-త్రయేఽప్యప్రతిమప్రభావ ॥ ౧౧-౪౩॥

పితా అసి లోకస్య చర-అచరస్య

త్వమ్ అస్య పూజ్యః చ గురుః గరీయాన్ ।

న త్వత్ సమః అస్తి అభ్యధికః కుతః అన్యః

లోక-త్రయే అపి అప్రతిమ-ప్రభావ ॥ ౧౧-౪౩॥

తస్మాత్ప్రణమ్య ప్రణిధాయ కాయం

ప్రసాదయే త్వామహమీశమీడ్యమ్ ।

పితేవ పుత్రస్య సఖేవ సఖ్యః

ప్రియః ప్రియాయార్హసి దేవ సోఢుమ్ ॥ ౧౧-౪౪॥

తస్మాత్ ప్రణమ్య ప్రణిధాయ కాయమ్

ప్రసాదయే త్వామ్ అహమ్ ఈశమ్ ఈడ్యమ్ ।

పితా ఇవ పుత్రస్య సఖా ఇవ సఖ్యః

ప్రియః ప్రియాయాః అర్హసి దేవ సోఢుమ్ ॥ ౧౧-౪౪॥

అదృష్టపూర్వం హృషితోఽస్మి దృష్ట్యా
భయేన చ ప్రవ్యథితం మనో మే ।
తదేవ మే దర్శయ దేవ రూపం
ప్రసీద దేవేశ జగన్నివాస ॥ ౧౧-౪౫॥

అదృష్ట-పూర్వమ్ హృషితః అస్మి దృష్ట్యా
భయేన చ ప్రవ్యథితమ్ మనః మే ।
తత్ ఏవ మే దర్శయ దేవ రూపమ్
ప్రసీద దేవేశ జగత్-నివాస ॥ ౧౧-౪౫॥

కిరీటినం గదినం చక్రహస్తం
ఇచ్ఛామి త్వాం ద్రష్టుమహం తథైవ ।
తేనైవ రూపేణ చతుర్భుజేన
సహస్రబాహో భవ విశ్వమూర్తే ॥ ౧౧-౪౬॥

కిరీటినమ్ గదినమ్ చక్ర-హస్తమ్
ఇచ్ఛామి త్వామ్ ద్రష్టుమ్ అహమ్ తథా ఏవ ।
తేన ఏవ రూపేణ చతుః-భుజేన
సహస్ర-బాహో భవ విశ్వ-మూర్తే ॥ ౧౧-౪౬॥

శ్రీభగవానువాచ ।
శ్రీభగవాన్ ఉవాచ ।

మయా ప్రసన్నేన తవార్జునేదం
రూపం పరం దర్శితమాత్మయోగాత్ ।
తేజోమయం విశ్వమనంతమాద్యం
యన్మే త్వదన్యేన న దృష్టపూర్వమ్ ॥ ౧౧-౪౭॥

మయా ప్రసన్నేన తవ ఆర్జున ఇదమ్
రూపమ్ పరమ్ దర్శితమ్ ఆత్మ-యోగాత్ ।
తేజోమయమ్ విశ్వమ్ అనంతమ్ ఆద్యమ్
యత్ మే త్వత్ అన్యేన న దృష్ట-పూర్వమ్ ॥ ౧౧-౪౭॥

న వేదయజ్ఞాధ్యయనైర్న దానైర్-
న చ క్రియాభిర్న తపోభిరుగ్రైః ।
ఏవం రూపః శక్య అహం నృతోకే
ద్రష్టుం త్వదన్యేన కురుప్రపిర ॥ ౧౧-౪౮॥

న వేద-యజ్ఞ-అధ్యయనైః న దానైః
 న చ క్రియాభిః న తపోభిః ఉగ్రైః ।
 ఏవమ్ రూపః శక్యః అహమ్ నృ-లోకే
 ద్రష్టుమ్ త్వత్ అన్యేన కురు-ప్రపీర ॥ ౧౧-౪౮॥

మా తే వ్యథా మా చ విమూఢభావో
 దృష్ట్వా రూపం ఘోరమీదృఙ్మమేదమ్ ।
 వ్యపేతభిః ప్రీతమనాః పునస్తత్త్వం
 తదేవ మే రూపమిదం ప్రపశ్య ॥ ౧౧-౪౯॥

మా తే వ్యథా మా చ విమూఢ-భావః
 దృష్ట్వా రూపమ్ ఘోరమ్ ఈదృక్ మమ ఇదమ్ ।
 వ్యపేత-భిః ప్రీత-మనాః పునః త్వమ్
 తత్ ఏవ మే రూపమ్ ఇదమ్ ప్రపశ్య ॥ ౧౧-౪౯॥

సజ్జాయ ఉవాచ ।
 సజ్జాయః ఉవాచ ।

ఇత్యర్జునం వాసుదేవస్తథోక్తౌ
 స్వకం రూపం దర్శయామాస భూయః ।
 ఆశ్వాసయామాస చ భీతమేనం
 భూత్వా పునః సౌమ్యవపుర్మహాత్మా ॥ ౧౧-౫౦॥

ఇతి అర్జునమ్ వాసుదేవః తథా ఉక్తౌ
 స్వకమ్ రూపమ్ దర్శయామాస భూయః ।
 ఆశ్వాసయామాస చ భీతమ్ ఏనమ్
 భూత్వా పునః సౌమ్య-వపుః మహాత్మా ॥ ౧౧-౫౦॥

అర్జున ఉవాచ ।
 అర్జునః ఉవాచ ।

దృష్ట్వేదం మానుషం రూపం తవ సౌమ్యం జనార్దన ।
 ఇదాసీమస్మి సంవృత్తః సచేతాః ప్రకృతిం గతః ॥ ౧౧-౫౧॥
 దృష్ట్వా ఇదమ్ మానుషమ్ రూపమ్ తవ సౌమ్యమ్ జనార్దన ।
 ఇదాసీమ్ అస్మి సంవృత్తః సచేతాః ప్రకృతిమ్ గతః ॥ ౧౧-౫౧॥

శ్రీభగవానువాచ ।

శ్రీభగవాన్ ఉవాచ ।

సుదుర్దర్శమిదం రూపం దృష్టవానసి యన్మమ ।

దేవా అప్యస్య రూపస్య నిత్యం దర్శనకాఙ్క్షిణః ॥ ౧౧-౫౨॥

సుదుర్దర్శమ్ ఇదమ్ రూపమ్ దృష్టవాన్ అసి యత్ మమ ।

దేవాః అపి అప్య రూపస్య నిత్యమ్ దర్శన-కాఙ్క్షిణః ॥ ౧౧-౫౨॥

నాహం వేదైర్న తపసా న దానేన న చేజ్యయా ।

శక్య ఏవంవిధో ద్రష్టుం దృష్టవానసి మాం యథా ॥ ౧౧-౫౩॥

న అహమ్ వేదైః న తపసా న దానేన న చ ఇజ్యయా ।

శక్యః ఏవమ్-విధః ద్రష్టుమ్ దృష్టవాన్ అసి మామ్ యథా ॥ ౧౧-౫౩॥

భక్త్యా త్వనన్యయా శక్య అహమేవంవిధోఽర్జున ।

జ్ఞాతుం ద్రష్టుం చ తత్త్వేన ప్రవేష్టుం చ పరస్తప ॥ ౧౧-౫౪॥

భక్త్యా తు అనన్యయా శక్యః అహమ్ ఏవమ్-విధః అర్జున ।

జ్ఞాతుమ్ ద్రష్టుమ్ చ తత్త్వేన ప్రవేష్టుమ్ చ పరస్తప ॥ ౧౧-౫౪॥

మత్కర్మకృన్మత్పరమో మద్భక్తః సజ్గవర్జితః ।

నిర్వైరః సర్వభూతేషు యః స మామేతి పాణ్డవ ॥ ౧౧-౫౫॥

మత్-కర్మ-కృత్ మత్-పరమః మత్-భక్తః సజ్గ-వర్జితః ।

నిర్వైరః సర్వ-భూతేషు యః సః మామ్ ఏతి పాణ్డవ ॥ ౧౧-౫౫॥

ఓం తత్సదితి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు

బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే

విశ్వరూపదర్శనయోగో నామైకాదశోఽధ్యాయః ॥ ౧౧॥

ఓం తత్ సత్ ఇతి శ్రీమత్ భగవత్ గీతాసు ఉపనిషత్సు

బ్రహ్మ-విద్యాయామ్ యోగ-శాస్త్రే శ్రీకృష్ణ-అర్జున-సంవాదే

విశ్వ-రూప-దర్శన-యోగః నామ ఏకాదశః అధ్యాయః ॥ ౧౧॥

౧౨

అథ ద్వాదశోఽధ్యాయః । భక్తియోగః ।

అథ ద్వాదశః అధ్యాయః । భక్తి-యోగః ।

అర్జున ఉవాచ ।

అర్జునః ఉవాచ ।

ఏవం సతతయుక్తా యే భక్తాస్త్యాం పర్యుపాసతే ।

యే చాప్యక్షరమవ్యక్తం తేషాం కే యోగవిత్తమాః ॥ ౧౨-౧॥

ఏవమ్ సతత-యుక్తాః యే భక్తాః త్యామ్ పర్యుపాసతే ।

యే చ అపి అక్షరమ్ అవ్యక్తమ్ తేషామ్ కే యోగ-విత్తమాః ॥ ౧౨-౧॥

శ్రీభగవానువాచ ।

శ్రీభగవాన్ ఉవాచ ।

మయ్యావేశ్య మనో యే మాం నిత్యయుక్తా ఉపాసతే ।

శ్రద్ధయా పరయోపేతాః తే మే యుక్తతమా మతాః ॥ ౧౨-౨॥

మయి ఆవేశ్య మనః యే మామ్ నిత్య-యుక్తాః ఉపాసతే ।

శ్రద్ధయా పరయా ఉపేతాః తే మే యుక్తతమాః మతాః ॥ ౧౨-౨॥

యే త్వక్షరమనిర్దేశ్యమవ్యక్తం పర్యుపాసతే ।

సర్వత్రగమవిన్త్యం చ కూటస్థమచలం ధ్రువమ్ ॥ ౧౨-౩॥

సన్నియమ్యేన్ద్రియగ్రామం సర్వత్ర సమబుద్ధయః ।

తే ప్రాప్నువన్తి మామేవ సర్వభూతహితే రతాః ॥ ౧౨-౪॥

యే తు అక్షరమ్ అనిర్దేశ్యమ్ అవ్యక్తమ్ పర్యుపాసతే ।

సర్వత్రగమ్ అచిన్త్యమ్ చ కూటస్థమ్ అచలమ్ ధ్రువమ్ ॥ ౧౨-౩॥

సన్నియమ్య ఇన్ద్రియ-గ్రామమ్ సర్వత్ర సమ-బుద్ధయః ।

తే ప్రాప్నువన్తి మామ్ ఏవ సర్వ-భూత-హితే రతాః ॥ ౧౨-౪॥

క్లేశోఽధికతరస్తేషామవ్యక్తాసక్తచేతసామ్ ॥

అవ్యక్తా హి గతిర్దుఃఖం దేహవద్భిరవాప్యతే ॥ ౧౨-౫॥

క్లేశః అధికతరః తేషామ్ అవ్యక్త-ఆసక్త-చేతసామ్ ॥

అవ్యక్తా హి గతిః దుఃఖమ్ దేహవద్భిః అవాప్యతే ॥ ౧౨-౫॥

యే తు సర్వాణి కర్మాణి మయి సంన్యస్య మత్పరః ।

అనన్యేనైవ యోగేన మాం ధ్యాయంత ఉపాసతే ॥ ౧౨-౬॥

యే తు సర్వాణి కర్మాణి మయి సంన్యస్య మత్-పరాః ।

అనన్యేన ఏవ యోగేన మామ్ ధ్యాయంతః ఉపాసతే || ౧౨-౬ ||

తేషామహం సముద్ధర్తా మృత్యుసంసారసాగరాత్ |

భవామి న చిరాత్పార్థ మయ్యావేశితచేతసామ్ || ౧౨-౭ ||

తేషామ్ అహమ్ సముద్ధర్తా మృత్యు-సంసార-సాగరాత్ |

భవామి న చిరాత్ పార్థ మయి ఆవేశిత-చేతసామ్ || ౧౨-౭ ||

మయ్యేవ మన ఆధత్స్వ మయి బుద్ధిం నివేశయ |

నివసిష్యసి మయ్యేవ అత ఊర్ధ్వం న సంశయః || ౧౨-౮ ||

మయి ఏవ మనః ఆధత్స్వ మయి బుద్ధిమ్ నివేశయ |

నివసిష్యసి మయి ఏవ అతః ఊర్ధ్వమ్ న సంశయః || ౧౨-౮ ||

అథ చిత్తం సమాధాతుం న శక్నోషి మయి స్థిరమ్ |

అభ్యాసయోగేన తతో మామిచ్ఛాప్తం ధనజ్ఞాయ || ౧౨-౯ ||

అథ చిత్తమ్ సమాధాతుమ్ న శక్నోషి మయి స్థిరమ్ |

అభ్యాస-యోగేన తతః మామ్ ఇచ్ఛ ఆప్తుమ్ ధనజ్ఞాయ || ౧౨-౯ ||

అభ్యాసేఽప్యసమర్థోఽసి మత్కర్మపరమో భవ |

మదర్థమపి కర్మాణి కుర్వన్సిద్ధిమవాప్స్యసి || ౧౨-౧౦ ||

అభ్యాసే అపి అసమర్థః అసి మత్-కర్మ-పరమః భవ |

మత్-అర్థమ్ అపి కర్మాణి కుర్వన్ సిద్ధిమ్ అవాప్స్యసి || ౧౨-౧౦ ||

అఘైతదప్యశక్తోఽసి కర్తుం మద్యోగమాశ్రితః |

సర్వకర్మఫలత్యాగం తతః కురు యతాత్మవాన్ || ౧౨-౧౧ ||

అథ ఏతత్ అపి అశక్తః అసి కర్తుమ్ మత్-యోగమ్ ఆశ్రితః |

సర్వ-కర్మ-ఫల-త్యాగమ్ తతః కురు యత-ఆత్మవాన్ || ౧౨-౧౧ ||

శ్రేయో హి జ్ఞానమభ్యాసాజ్ఞానాద్ధ్యానం విశిష్యతే |

ధ్యానాత్కర్మఫలత్యాగస్త్యాగచాన్తిరనంతరమ్ || ౧౨-౧౨ ||

శ్రేయః హి జ్ఞానమ్ అభ్యాసాత్ జ్ఞానాత్ ధ్యానమ్ విశిష్యతే |

ధ్యానాత్ కర్మ-ఫల-త్యాగః త్యాగాత్ శాంతిః అనంతరమ్ || ౧౨-౧౨ ||

అద్యేష్టా సర్వభూతానాం మైత్రః కరుణ ఏవ చ |

నిర్మమో నిరహంకారః సమదుఃఖసుఖః క్షమీ || ౧౨-౧౩ ||

సన్తుష్టః సతతం యోగీ యతాత్మా దృఢనిశ్చయః ।
 మయ్యర్పితమనోబుద్ధిరోఽ మదభక్తః స మే ప్రియః ॥ ౧౨-౧౪॥
 అద్వేష్టా సర్వ-భూతానాం మైత్రః కరుణః ఏవ చ ।
 నిర్మమః నిరహంకారః సమ-దుఃఖ-సుఖః క్షమీ ॥ ౧౨-౧౩॥
 సన్తుష్టః సతతమ్ యోగీ యత-ఆత్మా దృఢ-నిశ్చయః ।
 మయి అర్పిత-మనః-బుద్ధిః యః మత్-భక్తః సః మే ప్రియః ॥ ౧౨-౧౪॥
 యస్మాన్నోద్విజతే లోకో లోకాన్నోద్విజతే చ యః ।
 హర్షామర్షభయోద్వేగైర్ముక్తో యః స చ మే ప్రియః ॥ ౧౨-౧౫॥
 యస్మాత్ న ఉద్విజతే లోకః లోకాత్ న ఉద్విజతే చ యః ।
 హర్ష-ఆమర్ష-భయ-ఉద్వేగైః ముక్తః యః సః చ మే ప్రియః ॥ ౧౨-౧౫॥
 అనపేక్షః శుచిర్దక్ష ఉదాసీనో గతవ్యథః ।
 సర్వారంభపరిత్యాగీ యో మదభక్తః స మే ప్రియః ॥ ౧౨-౧౬॥
 అనపేక్షః శుచిః దక్షః ఉదాసీనః గత-వ్యథః ।
 సర్వ-ఆరంభ-పరిత్యాగీ యః మత్-భక్తః సః మే ప్రియః ॥ ౧౨-౧౬॥
 యో న హృష్యతి న ద్వేష్టి న శోచతి న కాఙ్క్షతి ।
 శుభాశుభపరిత్యాగీ భక్తిమాన్యః స మే ప్రియః ॥ ౧౨-౧౭॥
 యః న హృష్యతి న ద్వేష్టి న శోచతి న కాఙ్క్షతి ।
 శుభ-అశుభ-పరిత్యాగీ భక్తిమాన్ యః సః మే ప్రియః ॥ ౧౨-౧౭॥
 సమః శత్రౌ చ మిత్రే చ తథా మానాపమానయోః ।
 శీతోష్ణసుఖదుఃఖేషు సమః సజ్జివవర్జితః ॥ ౧౨-౧౮॥
 తుల్యనిష్ఠాస్తుతిర్మానీ సన్తుష్టో యేన కేనచిత్ ।
 అనికేతః స్థిరమతిర్భక్తిమాన్మే ప్రియో నరః ॥ ౧౨-౧౯॥
 సమః శత్రౌ చ మిత్రే చ తథా మాన-అపమానయోః ।
 శీత-ఉష్ణ-సుఖ-దుఃఖేషు సమః సజ్జ-వివర్జితః ॥ ౧౨-౧౮॥
 తుల్య-నిష్ఠా-స్తుతిః మోనీ సన్తుష్టః యేన కేనచిత్ ।
 అనికేతః స్థిర-మతిః భక్తిమాన్ మే ప్రియః నరః ॥ ౧౨-౧౯॥
 యే తు ధర్మ్యమృతమిదం యథోక్తం పర్యుపాసతే ।

శ్రద్ధధానా మత్పరమా భక్తాస్తేఽతీవ మే ప్రియాః ॥ ౧౨-౨౦॥

యే తు ధర్మ్య-అమృతమ్ ఇదమ్ యథా ఉక్తమ్ పర్యుపాసతే ।

శ్రద్ధధానాః మత్-పరమాః భక్తాః తే అతీవ మే ప్రియాః ॥ ౧౨-౨౦॥

ఓం తత్సదితి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు

బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే

భక్తియోగో నామ ద్వాదశోఽధ్యాయః ॥ ౧౨॥

ఓం తత్ సత్ ఇతి శ్రీమత్ భగవత్ గీతాసు ఉపనిషత్సు

బ్రహ్మ-విద్యాయామ్ యోగ-శాస్త్రే శ్రీకృష్ణ-అర్జున-సంవాదే

భక్తి-యోగః నామ ద్వాదశః అధ్యాయః ॥ ౧౨॥

౧౩

అథ త్రయోదశోఽధ్యాయః । శేత్రశేత్రజ్ఞవిభాగయోగః ।

అథ త్రయోదశః అధ్యాయః । శేత్ర-శేత్రజ్ఞ-విభాగ-యోగః ।

అర్జున ఉవాచ ।

అర్జునః ఉవాచ ।

ప్రకృతిం పురుషం చైవ శేత్రం శేత్రజ్ఞమేవ చ ।

ఏతద్వేదితుమిచ్ఛామి జ్ఞానం జ్ఞేయం చ కేశవ ॥ ౧౩-౦॥

ప్రకృతిమ్ పురుషమ్ చ ఏవ శేత్రమ్ శేత్రజ్ఞమ్ ఏవ చ ।

ఏతత్ వేదితుమ్ ఇచ్ఛామి జ్ఞానమ్ జ్ఞేయమ్ చ కేశవ ॥ ౧౩-౦॥

శ్రీభగవానువాచ ।

శ్రీభగవాన్ ఉవాచ ।

ఇదం శరీరం కౌన్తేయ శేత్రమిత్యభిధీయతే ।

ఏతద్యో వేత్తి తం ప్రాహుః శేత్రజ్ఞ ఇతి తద్విదః ॥ ౧౩-౧॥

ఇదమ్ శరీరమ్ కౌన్తేయ శేత్రమ్ ఇతి అభిధీయతే ।

ఏతత్ యః వేత్తి తమ్ ప్రాహుః శేత్రజ్ఞః ఇతి తత్-విదః ॥ ౧౩-౧॥

శేత్రజ్ఞం చాపి మాం విద్ధి సర్వశేత్రేషు భారత ।

శేత్రశేత్రజ్ఞయోర్జ్ఞానం యత్తజ్ఞానం మతం మమ ॥ ౧౩-౨॥

క్షేత్రజ్ఞమ్ చ అపి మామ్ విద్ధి సర్వ-క్షేత్రేషు భారత ।
 క్షేత్ర-క్షేత్రజ్ఞయోః జ్ఞానమ్ యత్ తత్ జ్ఞానమ్ మతమ్ మమ ॥ ౧౩-౨॥
 తత్క్షేత్రం యచ్చ యాదృక్చ యద్వికారి యతశ్చ యత్ ।
 స చ యో యత్ప్రభావశ్చ తత్సమాసేన మే శ్ఙ్ఖణు ॥ ౧౩-౩॥
 తత్ క్షేత్రమ్ యత్ చ యాదృక్ చ యత్ వికారి యతః చ యత్ ।
 సః చ యః యత్ ప్రభావః చ తత్ సమాసేన మే శ్ఙ్ఖణు ॥ ౧౩-౩॥
 ఋషిభిర్బహుధా గీతం ఛన్దోభిర్వివిధైః పృథక్ ।
 బ్రహ్మసూత్రపదైశ్చైవ హేతుమద్భిర్వినిశ్చిత్తైః ॥ ౧౩-౪॥
 ఋషిభిః బహుధా గీతమ్ ఛన్దోభిః వివిధైః పృథక్ ।
 బ్రహ్మ-సూత్ర-పదైః చ ఏవ హేతుమద్భిః వినిశ్చిత్తైః ॥ ౧౩-౪॥
 మహాభూతాన్యహాఙ్కారో బుద్ధిరవ్యక్తమేవ చ ।
 ఇన్ద్రియాణి దశైకం చ పఞ్చా చ్చేన్ద్రియగోచరాః ॥ ౧౩-౫॥
 ఇచ్ఛా ద్వేషః సుఖం దుఃఖం సంఘాతశ్చేతనా ధృతిః ।
 ఏతత్క్షేత్రం సమాసేన సవికారముదాహృతమ్ ॥ ౧౩-౬॥
 మహా-భూతాని అహాఙ్కారః బుద్ధిః అవ్యక్తమ్ ఏవ చ ।
 ఇన్ద్రియాణి దశ-ఏకమ్ చ పఞ్చా చ ఇన్ద్రియ-గోచరాః ॥ ౧౩-౫॥
 ఇచ్ఛా ద్వేషః సుఖమ్ దుఃఖమ్ సంఘాతః చేతనా ధృతిః ।
 ఏతత్ క్షేత్రమ్ సమాసేన సవికారమ్ ఉదాహృతమ్ ॥ ౧౩-౬॥
 అమానిత్వమదమిభిత్వమహింసా శాన్తిరార్జవమ్ ।
 ఆచార్యోపాసనం శౌచం స్తైర్యమాత్మవినిగ్రహః ॥ ౧౩-౭॥
 అమానిత్వమ్ అదమిభిత్వమ్ అహింసా శాన్తిః ఆర్జవమ్ ।
 ఆచార్య-ఉపాసనమ్ శౌచమ్ స్తైర్యమ్ ఆత్మ-వినిగ్రహః ॥ ౧౩-౭॥
 ఇన్ద్రియార్థేషు వైరాగ్యమనహంకార ఏవ చ ।
 జన్మ-మృత్యుజరావ్యాధిదుఃఖదోషానుదర్శనమ్ ॥ ౧౩-౮॥
 ఇన్ద్రియ-అర్థేషు వైరాగ్యమ్ అనహంకారః ఏవ చ ।
 జన్మ-మృత్యు-జరా-వ్యాధి-దుఃఖ-దోష-అనుదర్శనమ్ ॥ ౧౩-౮॥
 అసక్తిరనభిష్షంజః పుత్రదారగృహాదిషు ।

నిత్యం చ సమచిత్తత్వమిష్టానిష్టోపపత్తిషు ॥ ౧౩-౯ ॥

అనక్తిః అనభిష్టజః పుత్ర-దార-గృహ-ఆదిషు ।

నిత్యమ్ చ సమ-చిత్తత్వమ్ ఇష్ట అనిష్ట-ఉపపత్తిషు ॥ ౧౩-౯ ॥

మయి చానన్యయోగేన భక్తిరవ్యభిచారిణీ ।

వివిక్తదేశనేవిత్యమరతిర్జనసంసది ॥ ౧౩-౧౦ ॥

మయి చ అనన్య-యోగేన భక్తిః అవ్యభిచారిణీ ।

వివిక్త-దేశ-నేవిత్యమ్ అరతిః జన-సంసది ॥ ౧౩-౧౦ ॥

అధ్యాత్మజ్ఞాననిత్యత్వం తత్త్వజ్ఞానార్థదర్శనమ్ ।

ఏతజ్ఞానమితి ప్రోక్తమజ్ఞానం యదతోఽన్యథా ॥ ౧౩-౧౧ ॥

అధ్యాత్మ-జ్ఞాన-నిత్యత్వమ్ తత్త్వ-జ్ఞాన-అర్థ-దర్శనమ్ ।

ఏతత్ జ్ఞానమ్ ఇతి ప్రోక్తమ్ అజ్ఞానమ్ యత్ అతః అన్యథా ॥ ౧౩-౧౧ ॥

జ్ఞేయం యత్తత్ప్రవక్ష్యామి యజ్ఞాత్వామృతమశ్నుతే ।

అనాదిమత్పరం బ్రహ్మ న సత్తన్నాసదుచ్యతే ॥ ౧౩-౧౨ ॥

జ్ఞేయమ్ యత్ తత్ ప్రవక్ష్యామి యత్ జ్ఞాత్వా అమృతమ్ అశ్నుతే ।

అనాదిమత్ పరమ్ బ్రహ్మ న సత్ తత్ న అసత్ ఉచ్యతే ॥ ౧౩-౧౨ ॥

సర్వతః పాణిపాదం తత్సర్వతోఽక్షిశిరోముఖమ్ ।

సర్వతః శ్రుతిమల్లోకే సర్వమావృత్య తిష్ఠతి ॥ ౧౩-౧౩ ॥

సర్వతః పాణి-పాదమ్ తత్ సర్వతః అక్షి-శిరః-ముఖమ్ ।

సర్వతః శ్రుతిమత్ లోకే సర్వమ్ ఆవృత్య తిష్ఠతి ॥ ౧౩-౧౩ ॥

సర్వేంద్రియగుణాభాసం సర్వేంద్రియవివర్జితమ్ ।

అసక్తం సర్వభృచ్చైవ నిర్గుణం గుణభోక్తృ చ ॥ ౧౩-౧౪ ॥

సర్వ-ఇంద్రియ-గుణ-ఆభాసమ్ సర్వ-ఇంద్రియ-వివర్జితమ్ ।

అసక్తమ్ సర్వ-భృత్ చ ఏవ నిర్గుణమ్ గుణ-భోక్తృ చ ॥ ౧౩-౧౪ ॥

బహిరస్తశ్చ భూతానామచరం చరమేవ చ ।

సూక్ష్మత్వాత్తదవిజ్ఞేయం దూరస్థం చాన్తికే చ తత్ ॥ ౧౩-౧౫ ॥

బహిః-అంతః చ భూతానామ్ అచరమ్ చరమ్ ఏవ చ ।

సూక్ష్మత్వాత్ తత్ అవిజ్ఞేయమ్ దూరస్థమ్ చ అన్తికే చ తత్ ॥ ౧౩-౧౫ ॥

అవిభక్తం చ భూతేషు విభక్తమివ చ స్థితమ్ ।
 భూతభర్తృ చ తజ్జేయం గ్రసిష్ఠ ప్రభవిష్ఠ చ ॥ ౧౩-౧౬॥
 అవిభక్తమ్ చ భూతేషు విభక్తమ్ ఇవ చ స్థితమ్ ।
 భూత-భర్తృ చ తత్ జ్ఞేయమ్ గ్రసిష్ఠ ప్రభవిష్ఠ చ ॥ ౧౩-౧౬॥
 జ్యోతిషామపి తజ్జ్యోతిస్తమసః పరముచ్యతే ।
 జ్ఞానం జ్ఞేయం జ్ఞానగమ్యం హృది సర్వస్య ధిష్ఠితమ్ ॥ ౧౩-౧౭॥
 జ్యోతిషామ్ అపి తత్ జ్యోతిః తమసః పరమ్ ఉచ్యతే ।
 జ్ఞానమ్ జ్ఞేయమ్ జ్ఞానగమ్యమ్ హృది సర్వస్య ధిష్ఠితమ్ ॥ ౧౩-౧౭॥
 ఇతి క్షేత్రం తథా జ్ఞానం జ్ఞేయం చోక్తం సమాసతః ।
 మద్భక్త ఏతద్విజ్ఞాయ మద్భావాయోపపద్యతే ॥ ౧౩-౧౮॥
 ఇతి క్షేత్రమ్ తథా జ్ఞానమ్ జ్ఞేయమ్ చ ఉక్తమ్ సమాసతః ।
 మత్-భక్తః ఏతత్ విజ్ఞాయ మత్-భావాయ ఉపపద్యతే ॥ ౧౩-౧౮॥
 ప్రకృతిం పురుషం చైవ విద్ధ్యనాదీ ఉభావపి ।
 వికారాంశ్చ గుణాంశ్చైవ విద్ధి ప్రకృతిసమ్భవాన్ ॥ ౧౩-౧౯॥
 ప్రకృతిమ్ పురుషమ్ చ ఏవ విద్ధి అనాదీ ఉభాఉ అపి ।
 వికరాన్ చ గుణాన్ చ ఏవ విద్ధి ప్రకృతి-సమ్భవాన్ ॥ ౧౩-౧౯॥
 కార్యకారణకర్తృత్వే హేతుః ప్రకృతిరుచ్యతే ।
 పురుషః సుఖదుఃఖానాం భోక్తృత్వే హేతురుచ్యతే ॥ ౧౩-౨౦॥
 కార్య-కారణ-కర్తృత్వే హేతుః ప్రకృతిః ఉచ్యతే ।
 పురుషః సుఖ-దుఃఖానామ్ భోక్తృత్వే హేతుః ఉచ్యతే ॥ ౧౩-౨౦॥
 పురుషః ప్రకృతిస్థో హి భుక్త్యై ప్రకృతిజాన్మణాన్ ।
 కారణం గుణసంకేతస్య సదసద్యోనిజన్మసు ॥ ౧౩-౨౧॥
 పురుషః ప్రకృతిస్థః హి భుక్త్యై ప్రకృతిజాన్ గుణాన్ ।
 కారణమ్ గుణ-సంకేతస్య సత్ అసత్ యోని-జన్మసు ॥ ౧౩-౨౧॥
 ఉపద్రష్టానుమంతా చ భర్తా భోక్తా మహేశ్వరః ।
 పరమాత్మేతి చాప్యక్తో దేహేఽస్మిన్నురుషః పరః ॥ ౧౩-౨౨॥
 ఉపద్రష్టా అనుమంతా చ భర్తా భోక్తా మహేశ్వరః ।

పరమాత్మా ఇతి చ అపి ఉక్తః దేహో అస్మిన్ పురుషః పరః ॥ ౧౩-౨౨॥

య ఏవం వేత్తి పురుషం ప్రకృతిం చ గుణైః సహ ।

సర్వథా వర్తమానోఽపి న స భూయోఽభిజాయతే ॥ ౧౩-౨౩॥

యః ఏవం వేత్తి పురుషం ప్రకృతిమ్ చ గుణైః సహ ।

సర్వథా వర్తమానః అపి న సః భూయః అభిజాయతే ॥ ౧౩-౨౩॥

ధ్యానేనాత్మని పశ్యన్తి కేచిదాత్మానమాత్మనా ।

అన్యే సాఙ్ఖ్యేన యోగేన కర్మయోగేన చాపరే ॥ ౧౩ -౨౪॥

ధ్యానేన ఆత్మని పశ్యన్తి కేచిత్ ఆత్మానమ్ ఆత్మనా ।

అన్యే సాఙ్ఖ్యేన యోగేన కర్మ-యోగేన చ అపరే ॥ ౧౩-౨౪॥

అన్యే త్వేవమజానంతః శ్రుత్వాన్యేభ్య ఉపాసతే ।

తేఽపి చాతితరన్త్యేవ మృత్యుం శ్రుతిపరాయణాః ॥ ౧౩-౨౫॥

అన్యే తు ఏవం అజానంతః శ్రుత్వా అన్యేభ్యః ఉపాసతే ।

తే అపి చ అతితరన్తి ఏవ మృత్యుమ్ శ్రుతి-పరాయణాః ॥ ౧౩-౨౫॥

యావత్సంజ్ఞాయతే కింఞ్చిత్సత్త్వం స్థావరజంగమమ్ ।

క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞసః న్యోగాత్తద్విధి భరతర్షభ ॥ ౧౩-౨౬॥

యావత్ సంజ్ఞాయతే కింఞ్చిత్ సత్త్వమ్ స్థావర-జంగమమ్ ।

క్షేత్ర-క్షేత్రజ్ఞ-సంయోగాత్ తత్ విధి భరతర్షభ ॥ ౧౩-౨౬॥

సమం సర్వేషు భూతేషు తిష్ఠంతం పరమేశ్వరమ్ ।

వినశ్యత్స్వవినశ్యంతం యః పశ్యతి స పశ్యతి ॥ ౧౩-౨౭॥

సమమ్ సర్వేషు భూతేషు తిష్ఠంతమ్ పరమేశ్వరమ్ ।

వినశ్యత్సు అవినశ్యంతమ్ యః పశ్యతి సః పశ్యతి ॥ ౧౩-౨౭॥

సమం పశ్యన్తి సర్వత్ర సమవస్థితమీశ్వరమ్ ।

న హిసన్త్యాత్మనాత్మానం తతో యాతి పరాం గతిమ్ ॥ ౧౩-౨౮॥

సమం పశ్యన్ హి సర్వత్ర సమవస్థితమ్ ఈశ్వరమ్ ।

న హిసన్తి ఆత్మనా ఆత్మానమ్ తతః యాతి పరామ్ గతిమ్ ॥ ౧౩-౨౮॥

ప్రకృత్యైవ చ కర్మాణి క్రియమాణాని సర్వశః ।

యః పశ్యతి తథాత్మానమకర్తారం స పశ్యతి ॥ ౧౩-౨౯॥

ప్రకృత్యా ఏవ చ కర్మాణి క్రియమాణాని సర్వశః ।
 యః పశ్యతి తథా ఆత్మానమ్ అకర్తారమ్ సః పశ్యతి ॥ ౧౩-౨౯॥
 యదా భూతపుథగ్భవమేకస్థమనుపశ్యతి ।
 తత ఏవ చ విస్తారం బ్రహ్మ సమృద్ధ్యతే తదా ॥ ౧౩-౩౦॥
 యదా భూత-పుథక్-భావమ్ ఏకస్థమ్ అనుపశ్యతి ।
 తతః ఏవ చ విస్తారమ్ బ్రహ్మ సమృద్ధ్యతే తదా ॥ ౧౩-౩౦॥
 అనాదిత్వాన్నిర్గుణత్వాత్పరమాత్మాయమవ్యయః ।
 శరీరస్థోఽపి కౌస్తేయ న కరోతి న లిప్యతే ॥ ౧౩-౩౧॥
 అనాదిత్వాత్ నిర్గుణత్వాత్ పరమాత్మా అయమ్ అవ్యయః ।
 శరీరస్థః అపి కౌస్తేయ న కరోతి న లిప్యతే ॥ ౧౩-౩౧॥
 యథా సర్వగతం సౌజ్ఞ్యాద్దాకాశం నోపలిప్యతే ।
 సర్వత్రావస్థితో దేహ తథాత్మా నోపలిప్యతే ॥ ౧౩-౩౨॥
 యథా సర్వగతమ్ సౌజ్ఞ్యాత్ ఆకాశమ్ న ఉపలిప్యతే ।
 సర్వత్ర-అవస్థితః దేహ తథా ఆత్మా న ఉపలిప్యతే ॥ ౧౩-౩౨॥
 యథా ప్రకాశయత్యేకః కృత్స్నం లోకమిమం రవిః ।
 క్షేత్రం క్షేత్రీ తథా కృత్స్నం ప్రకాశయతి భారత ॥ ౧౩-౩౩॥
 యథా ప్రకాశయతి ఏకః కృత్స్నమ్ లోకమ్ ఇమమ్ రవిః ।
 క్షేత్రమ్ క్షేత్రీ తథా కృత్స్నమ్ ప్రకాశయతి భారత ॥ ౧౩-౩౩॥
 క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞయోరేవమన్తరం జ్ఞానచక్షుషా ।
 భూతప్రకృతిమోక్షం చ యే విదుర్యాన్తి తే పరమ్ ॥ ౧౩-౩౪॥
 క్షేత్ర-క్షేత్రజ్ఞయోః ఏవమ్ అన్తరమ్ జ్ఞాన-చక్షుషా ।
 భూత-ప్రకృతి-మోక్షమ్ చ యే విదుః యాన్తి తే పరమ్ ॥ ౧౩-౩౪॥
 ఓం తత్సదితి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు
 బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే
 క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞవిభాగయోగో నామ త్రయోదశోఽధ్యాయః ॥ ౧౩॥
 ఓం తత్ సత్ ఇతి శ్రీమత్ భగవత్ గీతాసు ఉపనిషత్సు
 బ్రహ్మ-విద్యాయామ్ యోగ-శాస్త్రే శ్రీకృష్ణ-అర్జున-సంవాదే
 క్షేత్ర-క్షేత్రజ్ఞ-విభాగ-యోగః నామ త్రయోదశః అధ్యాయః ॥ ౧౩॥

౧౪

అథ చతుర్దశోఽధ్యాయః । గుణత్రయవిభాగయోగః ।
అథ చతుర్దశః అధ్యాయః । గుణ-త్రయ-విభాగ-యోగః ।

శ్రీభగవానువాచ ।
శ్రీభగవాన్ ఉవాచ ।

పరం భూయః ప్రవక్ష్యామి జ్ఞానానాం జ్ఞానముత్తమమ్ ।
యజ్ఞాత్వా మునయః సర్వే పరాం సిద్ధిమితో గతాః ॥ ౧౪-౧॥
పరమ్ భూయః ప్రవక్ష్యామి జ్ఞానానామ్ జ్ఞానమ్ ఉత్తమమ్ ।
యత్ జ్ఞాత్వా మునయః సర్వే పరామ్ సిద్ధిమ్ ఇతః గతాః ॥ ౧౪-౧॥
ఇదం జ్ఞానముపాశ్రిత్య మమ సాధర్మ్యమాగతాః ।
సర్గేఽపి నోపజాయంతే ప్రలయే న వ్యథంతి చ ॥ ౧౪-౨॥
ఇదమ్ జ్ఞానమ్ ఉపాశ్రిత్య మమ సాధర్మ్యమ్ ఆగతాః ।
సర్గే అపి న ఉపజాయంతే ప్రలయే న వ్యథంతి చ ॥ ౧౪-౨॥
మమ యోనిర్మహద్ బ్రహ్మ తస్మిన్గర్భం దధామ్యహమ్ ।
సమ్భవః సర్వభూతానాం తతో భవతి భారత ॥ ౧౪-౩॥
మమ యోనిః మహత్ బ్రహ్మ తస్మిన్ గర్భమ్ దధామి అహమ్ ।
సమ్భవః సర్వ-భూతానామ్ తతః భవతి భారత ॥ ౧౪-౩॥
సర్వయోనిషు కౌన్తేయ మూర్తయః సమ్భవంతి యాః ।
తాసాం బ్రహ్మ మహద్వ్యోనిరహం బీజప్రదః పితా ॥ ౧౪-౪॥
సర్వ-యోనిషు కౌన్తేయ మూర్తయః సమ్భవంతి యాః ।
తాసామ్ బ్రహ్మ మహత్ యోనిః అహమ్ బీజ-ప్రదః పితా ॥ ౧౪-౪॥
సత్త్వం రజస్తమ ఇతి గుణాః ప్రకృతిసమ్భవాః ।
నిబధ్నంతి మహాబాహో దేహే దేహినమవ్యయమ్ ॥ ౧౪-౫॥
సత్త్వమ్ రజః తమః ఇతి గుణాః ప్రకృతి-సమ్భవాః ।
నిబధ్నంతి మహా-బాహో దేహే దేహినమ్ అవ్యయమ్ ॥ ౧౪-౫॥
తత్ర సత్త్వం నిర్మలత్వాత్ప్రకాశకమనామయమ్ ।

సుఖసజ్జేన బధ్నాతి జ్ఞానసజ్జేన చానఘ ॥ ౧౪-౬ ॥

తత్ర సత్త్వమ్ నిర్మలత్వాత్ ప్రకాశకమ్ అనామయమ్ ।

సుఖ-సజ్జేన బధ్నాతి జ్ఞాన-సజ్జేన చ అనఘ ॥ ౧౪-౬ ॥

రజో రాగాత్మకం విద్ధి తృష్ణాసజ్గ-సముద్భవమ్ ।

తన్నిబధ్నాతి కౌస్తేయ కర్మసజ్జేన దేహినమ్ ॥ ౧౪-౭ ॥

రజః రాగ-ఆత్మకమ్ విద్ధి తృష్ణా-సజ్గ-సముద్భవమ్ ।

తత్ నిబధ్నాతి కౌస్తేయ కర్మ-సజ్జేన దేహినమ్ ॥ ౧౪-౭ ॥

తమస్త్యజ్ఞానజం విద్ధి మోహనం సర్వదేహినామ్ ।

ప్రమాదాలస్యనిద్రాభిస్తన్నిబధ్నాతి భారత ॥ ౧౪-౮ ॥

తమః తు అజ్ఞానజమ్ విద్ధి మోహనమ్ సర్వ-దేహినామ్ ।

ప్రమాద-ఆలస్య-నిద్రాభిః తత్ నిబధ్నాతి భారత ॥ ౧౪-౮ ॥

సత్త్వం సుఖే సజ్జాయతి రజః కర్మణి భారత ।

జ్ఞానమావృత్య తు తమః ప్రమాదే సజ్జాయత్యుత ॥ ౧౪-౯ ॥

సత్త్వమ్ సుఖే సజ్జాయతి రజః కర్మణి భారత ।

జ్ఞానమ్ ఆవృత్య తు తమః ప్రమాదే సజ్జాయతి ఉత ॥ ౧౪-౯ ॥

రజస్తమశ్చాభిభూయ సత్త్వం భవతి భారత ।

రజః సత్త్వం తమశ్చైవ తమః సత్త్వం రజస్తథా ॥ ౧౪-౧౦ ॥

రజః తమః చ అభిభూయ సత్త్వమ్ భవతి భారత ।

రజః సత్త్వమ్ తమః చ ఏవ తమః సత్త్వమ్ రజః తథా ॥ ౧౪-౧౦ ॥

సర్వద్వారేషు దేహౌఽస్మిన్ప్రకాశ ఉపజాయతే ।

జ్ఞానం యదా తదా విద్యాద్వివృద్ధం సత్త్వమిత్యుత ॥ ౧౪-౧౧ ॥

సర్వ-ద్వారేషు దేహౌ అస్మిన్ ప్రకాశః ఉపజాయతే ।

జ్ఞానమ్ యదా తదా విద్యాత్ వివృద్ధమ్ సత్త్వమ్ ఇతి ఉత ॥ ౧౪-౧౧ ॥

లోభః ప్రవృత్తిరారమ్భః కర్మణామశమః స్పృహా ।

రజస్యేతాని జాయంతే వివృద్ధే భరతర్షభ ॥ ౧౪-౧౨ ॥

లోభః ప్రవృత్తిః ఆరమ్భః కర్మణామ్ అశమః స్పృహా ।

రజసి ఏతాని జాయంతే వివృద్ధే భరతర్షభ ॥ ౧౪-౧౨ ॥

అప్రకాశోఽప్రవృత్తిశ్చ ప్రమాదో మోహ ఏవ చ ।
 తమస్యేతాని జాయంతే వివృద్ధే కురునన్దన ॥ ౧౪-౧౩॥
 అప్రకాశః అప్రవృత్తిః చ ప్రమాదః మోహః ఏవ చ ।
 తమసి ఏతాని జాయంతే వివృద్ధే కురు-నన్దన ॥ ౧౪-౧౩॥
 యదా సత్త్వే ప్రవృద్ధే తు ప్రలయం యాతి దేహభృత్ ।
 తదోత్తమవిదాం లోకానమలాన్ప్రతిపద్యతే ॥ ౧౪-౧౪॥
 యదా సత్త్వే ప్రవృద్ధే తు ప్రలయమ్ యాతి దేహ-భృత్ ।
 తదా ఉత్తమ-విదామ్ లోకాన్ అమలాన్ ప్రతిపద్యతే ॥ ౧౪-౧౪॥
 రజసి ప్రలయం గత్వా కర్మసగ్గేషు జాయతే ।
 తథా ప్రలీనస్తమసి మూఢయోనిషు జాయతే ॥ ౧౪-౧౫॥
 రజసి ప్రలయమ్ గత్వా కర్మ-సగ్గేషు జాయతే ।
 తథా ప్రలీనః తమసి మూఢ-యోనిషు జాయతే ॥ ౧౪-౧౫॥
 కర్మణః సుకృతస్యాహుః సాత్త్వికం నిర్మలం ఫలమ్ ।
 రజసస్తు ఫలం దుఃఖమజ్ఞానం తమసః ఫలమ్ ॥ ౧౪-౧౬॥
 కర్మణః సుకృతస్య ఆహుః సాత్త్వికమ్ నిర్మలమ్ ఫలమ్ ।
 రజసః తు ఫలమ్ దుఃఖమ్ అజ్ఞానమ్ తమసః ఫలమ్ ॥ ౧౪-౧౬॥
 సత్త్వాత్సజ్ఞాయతే జ్ఞానం రజసో లోభ ఏవ చ ।
 ప్రమాదమోహౌ తమసో భవతోఽజ్ఞానమేవ చ ॥ ౧౪-౧౭॥
 సత్త్వాత్ సజ్ఞాయతే జ్ఞానమ్ రజసః లోభః ఏవ చ ।
 ప్రమాద-మోహౌ తమసః భవతః అజ్ఞానమ్ ఏవ చ ॥ ౧౪-౧౭॥
 ఊర్ధ్వం గచ్ఛన్తి సత్త్వస్థా మధ్యే తిష్ఠన్తి రాజసాః ।
 జఘన్యగుణవృత్తిస్థా అధో గచ్ఛన్తి తామసాః ॥ ౧౪-౧౮॥
 ఊర్ధ్వమ్ గచ్ఛన్తి సత్త్వస్థాః మధ్యే తిష్ఠన్తి రాజసాః ।
 జఘన్య-గుణ-వృత్తిస్థాః అధః గచ్ఛన్తి తామసాః ॥ ౧౪-౧౮॥
 నాన్యం గుణేభ్యః కర్తారం యదా ద్రష్టానుపశ్యతి ।
 గుణేభ్యశ్చ పరం వేత్తి మద్భావం సోఽధిగచ్ఛతి ॥ ౧౪-౧౯॥
 న అన్యమ్ గుణేభ్యః కర్తారమ్ యదా ద్రష్టా అనుపశ్యతి ।

గుణభ్యః చ పరమ్ వేత్తి మత్-భావమ్ సః అధిగచ్ఛతి ॥ ౧౪-౧౯ ॥

గుణానేతానతీత్య త్రిన్దేహీ దేహసముద్భవాన్ ।

జన్మమృత్యుజరాదుఃఖైర్విముక్తోఽమృతమశ్నుతే ॥ ౧౪-౨౦ ॥

గుణాన్ ఏతాన్ అతీత్య త్రిన్ దేహీ దేహ-సముద్భవాన్ ।

జన్మ-మృత్యు-జరా-దుఃఖైః విముక్తః అమృతమ్ అశ్నుతే ॥ ౧౪-౨౦ ॥

అర్జున ఉవాచ ।

అర్జునః ఉవాచ ।

తైర్విజ్ఞస్త్రిన్గుణానేతానతీతో భవతి ప్రభో ।

కిమాచారః కథం చైతాన్త్రిన్గుణానతివర్తతే ॥ ౧౪-౨౧ ॥

తైః త్రిజ్ఞః త్రిన్ గుణాన్ ఏతాన్ అతీతః భవతి ప్రభో ।

కిమ్ ఆచారః కథమ్ చ ఏతాన్ త్రిన్ గుణాన్ అతివర్తతే ॥ ౧౪-౨౧ ॥

శ్రీభగవానువాచ ।

శ్రీభగవాన్ ఉవాచ ।

ప్రకాశం చ ప్రవృత్తిం చ మోహమేవ చ పాణ్డవ ।

న ద్వేష్టి సమృద్ధివృత్తాని న నివృత్తాని కాఙ్క్షతి ॥ ౧౪-౨౨ ॥

ప్రకాశమ్ చ ప్రవృత్తిమ్ చ మోహమ్ ఏవ చ పాణ్డవ ।

న ద్వేష్టి సమృద్ధివృత్తాని న నివృత్తాని కాఙ్క్షతి ॥ ౧౪-౨౨ ॥

ఉదాసీనవదాసీనో గుణైర్లో న విచాల్యతే ।

గుణా వర్తంత ఇత్యేవం యోఽవతిష్ఠతి నేఙ్గతే ॥ ౧౪-౨౩ ॥

ఉదాసీనవత్ ఆసీనః గుణైః యః న విచాల్యతే ।

గుణాః వర్తంతే ఇతి ఏవమ్ యః అవతిష్ఠతి న ఇఙ్గతే ॥ ౧౪-౨౩ ॥

సమదుఃఖసుఖః స్వస్థః సమలోష్ఠాశ్మకాఞ్చనః ।

తుల్యప్రియాప్రియో ధీరస్తుల్యనిన్దాత్మసంస్తుతిః ॥ ౧౪-౨౪ ॥

సమ-దుఃఖ-సుఖః స్వస్థః సమ-లోష్ఠ-అశ్మ-కాఞ్చనః ।

తుల్య-ప్రియ-అప్రియః ధీరః తుల్య-నిన్దా-ఆత్మ-సంస్తుతిః ॥ ౧౪-౨౪ ॥

మానాపమానయోస్తుల్యస్తుల్యో మిత్రారిపక్షయోః ।

సర్వారమ్భపరిత్యాగీ గుణాతీతః స ఉచ్యతే ॥ ౧౪-౨౫ ॥

మాన-అపమానయోః తుల్యః తుల్యః మిత్ర-అరి-పక్షయోః ।
 సర్వ-ఆరమ్భ-పరిత్యాగీ గుణాతీతః సః ఉచ్యతే ॥ ౧౪-౨౫॥

మాం చ యోఽవ్యభిచారేణ భక్తియోగేన సేవతే ।
 స గుణాన్సమతీత్యైతాన్బ్రహ్మభూయాయ కల్పతే ॥ ౧౪-౨౬॥

మామ్ చ యః అవ్యభిచారేణ భక్తి-యోగేన సేవతే ।
 సః గుణాన్ సమతీత్య ఏతాన్ బ్రహ్మ-భూయాయ కల్పతే ॥ ౧౪-౨౬॥

బ్రహ్మణో హి ప్రతిష్ఠాహమమృతస్యావ్యయస్య చ ।
 శాశ్వతస్య చ ధర్మస్య సుఖస్యైకాన్తికస్య చ ॥ ౧౪-౨౭॥

బ్రహ్మణః హి ప్రతిష్ఠా అహమ్ అమృతస్య అవ్యయస్య చ ।
 శాశ్వతస్య చ ధర్మస్య సుఖస్య ఏకాన్తికస్య చ ॥ ౧౪-౨౭॥

ఓం తత్సదీతి శ్రీమద్భగవద్గీతానూపనిషత్సు
 బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే
 గుణత్రయవిభాగయోగో నామ చతుర్దశోఽధ్యాయః ॥ ౧౪॥

ఓం తత్ సత్ ఇతి శ్రీమత్ భగవత్ గీతాసు ఉపనిషత్సు
 బ్రహ్మ-విద్యాయామ్ యోగ-శాస్త్రే శ్రీకృష్ణ-అర్జున-సంవాదే
 గుణ-త్రయ-విభాగ-యోగః నామ చతుర్దశః అధ్యాయః ॥ ౧౪॥

౧౫

అథ పంచదశోఽధ్యాయః । పురుషోత్తమయోగః ।
 అథ పంచదశః అధ్యాయః । పురుషోత్తమ-యోగః ।

శ్రీభగవానువాచ ।
 శ్రీభగవాన్ ఉవాచ ।

ఊర్ధ్వమూలమధఃశాఖమశ్వత్థం ప్రాహురవ్యయమ్ ।
 ఛన్దాసి యస్య పర్ణాని యస్తం వేద స వేదవిత్ ॥ ౧౫-౧॥

ఊర్ధ్వ-మూలమ్ అధః-శాఖమ్ అశ్వత్థమ్ ప్రాహుః అవ్యయమ్ ।
 ఛన్దాసి యస్య పర్ణాని యః తమ్ వేద సః వేదవిత్ ॥ ౧౫-౧॥

అథశ్చోర్ధ్వం ప్రసృతాస్తస్య శాఖా
 గుణప్రవృద్ధా విషయప్రవాలాః ।

అధశ్చ మూలాన్యనుసంతతాని

కర్మానుబంధీని మనుష్యలోకే || ౧౫-౨||

అధః చ ఊర్ధ్వమ్ ప్రసృతాః తస్య శాఖాః

గుణ-ప్రవృద్ధాః విషయ-ప్రవాలాః ।

అధః చ మూలాని అనుసంతతాని

కర్మ-అనుబంధీని మనుష్య-లోకే || ౧౫-౨||

న రూపమన్యేహ తథోపలభ్యతే

నాన్తో న చాదిర్న చ సమృత్తిషా ।

అశ్వత్థమేనం సువిరూఢమూలం

అసంక్లశ్టేణ దృఢేన ఛిత్వా || ౧౫-౩||

న రూపమ్ అస్య ఇహ తథా ఉపలభ్యతే

న అన్తః న చ ఆదిః న చ సమృత్తిషా ।

అశ్వత్థమ్ ఏనమ్ సువిరూఢ-మూలమ్

అసంక్ల-శ్టేణ దృఢేన ఛిత్వా || ౧౫-౩||

తతః పదం తత్పరిమార్గితవ్యం

యస్మిన్గతా న నివర్తంతి భూయః ।

తమేవ చాద్యం పురుషం ప్రపద్యే ।

యతః ప్రవృత్తిః ప్రసృతా పురాణీ || ౧౫-౪||

తతః పదమ్ తత్ పరిమార్గితవ్యం

యస్మిన్ గతాః న నివర్తంతి భూయః ।

తమ్ ఏవ చ ఆద్యమ్ పురుషమ్ ప్రపద్యే ।

యతః ప్రవృత్తిః ప్రసృతా పురాణీ || ౧౫-౪||

నిర్మానమోహో జితసంక్లదోషా

అధ్యాత్మనిత్యా వినివృత్తకామాః ।

ద్వన్వైర్విముక్తాః సుఖదుఃఖసంజ్ఞైర్-

గచ్ఛన్త్యమూఢాః పదమవ్యయం తత్ || ౧౫-౫||

నిర్మాన-మోహోః జితసంక్లదోషాః

అధ్యాత్మ-నిత్యాః వినివృత్త-కామాః ।

ద్వన్వైః విముక్తాః సుఖ-దుఃఖ-సంజ్ఞైః

గచ్ఛన్తి అమూఢాః పదమ్ అవ్యయం తత్ ॥ ౧౫-౫॥

న తద్భాసయతే సూర్యో న శశాంజ్కే న పావకః ।

యద్గత్వా న నివర్తన్తే తద్ధామ పరమం మమ ॥ ౧౫-౬॥

న తత్ భాసయతే సూర్యః న శశాంజ్కః న పావకః ।

యత్ గత్వా న నివర్తన్తే తత్ ధామ పరమమ్ మమ ॥ ౧౫-౬॥

మమైవాంశో జీవలోకే జీవభూతః సనాతనః ।

మనఃషష్ఠానీన్ద్రియాణి ప్రకృతిస్థాని కర్షతి ॥ ౧౫-౭॥

మమ ఏవ అంశః జీవ-లోకే జీవ-భూతః సనాతనః ।

మనః-షష్ఠాని-ఇన్ద్రియాణి ప్రకృతి-స్థాని కర్షతి ॥ ౧౫-౭॥

శరీరం యదవాప్నోతి యచ్ఛాస్త్యుత్క్రామతీశ్వరః ।

గృహీత్వైతాని సంయాతి వాయుర్గన్ధానివాశయాత్ ॥ ౧౫-౮॥

శరీరమ్ యత్ అవాప్నోతి యత్ చ అపి ఉత్క్రామతి ఈశ్వరః ।

గృహీత్వా ఏతాని సంయాతి వాయుః గన్ధాన్ ఇవ ఆశయాత్ ॥ ౧౫-౮॥

శ్రోత్రం చక్షుః స్పర్శనం చ రసనం పూణమేవ చ ।

అధిష్ఠాయ మనశ్చాయం విషయానుపసేవతే ॥ ౧౫-౯॥

శ్రోత్రమ్ చక్షుః స్పర్శనమ్ చ రసనమ్ పూణమ్ ఏవ చ ।

అధిష్ఠాయ మనః చ అయమ్ విషయాన్ ఉపసేవతే ॥ ౧౫-౯॥

ఉత్క్రామన్తం స్థితం వాపి భుజ్జానం వా గుణాన్వితమ్ ।

విమూఢా నానుపశ్యన్తి పశ్యన్తి జ్ఞానచక్షుషః ॥ ౧౫-౧౦॥

ఉత్క్రామన్తమ్ స్థితమ్ వా అపి భుజ్జానమ్ వా గుణ-అన్వితమ్ ।

విమూఢాః న అనుపశ్యన్తి పశ్యన్తి జ్ఞాన-చక్షుషః ॥ ౧౫-౧౦॥

యతన్తో యోగినశ్చైనం పశ్యన్త్యాత్మన్యవస్థితమ్ ।

యతన్తోఽప్యకృతాత్మానో నైనం పశ్యన్త్యచేతనః ॥ ౧౫-౧౧॥

యతన్తః యోగినః చ ఏనమ్ పశ్యన్తి ఆత్మని అవస్థితమ్ ।

యతన్తః అపి అకృత-ఆత్మానః న ఏనమ్ పశ్యన్తి అచేతనః ॥ ౧౫-౧౧॥

యదాదిత్యగతం తేజో జగద్భాసయతేఽఖిలమ్ ।

యచ్ఛన్ద్రిమసి యచ్ఛాగ్నౌ తత్తేజో విద్ధి మామకమ్ ॥ ౧౫-౧౨॥

యత్ ఆదిత్య-గతం తేజః జగత్ భాసయతే అఖిలమ్ ।
 యత్ చంద్రమసి యత్ చ అగ్నౌ తత్ తేజః విద్ధి మామకమ్ ॥ ౧౫-౧౨॥
 గామావిశ్య చ భూతాని ధారయామ్యహమోజసా ।
 పుష్టామి చౌషధీః సర్వాః సోమో భూత్వా రసాత్మకః ॥ ౧౫-౧౩॥
 గామ్ ఆవిశ్య చ భూతాని ధారయామి అహమ్ ఓజసా ।
 పుష్టామి చ ఓషధీః సర్వాః సోమః భూత్వా రసాత్మకః ॥ ౧౫-౧౩॥
 అహం వైశ్వానరో భూత్వా ప్రాణీనాం దేహమాశ్రితః ।
 ప్రాణాపానసమాయుక్తః పచామ్యన్నం చతుర్విధమ్ ॥ ౧౫-౧౪॥
 అహమ్ వైశ్వానరః భూత్వా ప్రాణీనామ్ దేహమ్ ఆశ్రితః ।
 ప్రాణ-అపాన-సమ-ఆయుక్తః పచామి అన్నమ్ చతుర్విధమ్ ॥ ౧౫-౧౪॥
 సర్వస్య చాహం హృది సన్నివిష్టో
 మత్తః స్మృతిరానమపోహనఞ్చ ।
 వేదైశ్చ సర్వైరహమేవ వేద్యో
 వేదాంతకృద్వేదవిదేవ చాహమ్ ॥ ౧౫-౧౫॥
 సర్వస్య చ అహమ్ హృది సన్నివిష్టః
 మత్తః స్మృతిః జ్ఞానమ్ అపోహనమ్ చ ।
 వేదైః చ సర్వైః అహమ్ ఏవ వేద్యః
 వేదాంతకృత్ వేద-విత్ ఏవ చ అహమ్ ॥ ౧౫-౧౫॥
 ద్వావిమౌ పురుషౌ లోకే క్షరశ్చాక్షర ఏవ చ ।
 క్షరః సర్వాణి భూతాని కూటస్థోఽక్షర ఉచ్యతే ॥ ౧౫-౧౬॥
 ద్వా ఇమౌ పురుషౌ లోకే క్షరః చ అక్షరః ఏవ చ ।
 క్షరః సర్వాణి భూతాని కూటస్థః అక్షరః ఉచ్యతే ॥ ౧౫-౧౬॥
 ఉత్తమః పురుషస్తస్యః పరమాత్మేత్యుదాహృతః ।
 యో లోకత్రయమావిశ్య బిభర్త్యవ్యయ ఈశ్వరః ॥ ౧౫-౧౭॥
 ఉత్తమః పురుషః తు అన్యః పరమ్-ఆత్మా ఇతి ఉదాహృతః ।
 యః లోక-త్రయమ్ ఆవిశ్య బిభర్తి అవ్యయః ఈశ్వరః ॥ ౧౫-౧౭॥
 యస్మాత్క్షరమతీతోఽహమక్షరాదపి చోత్తమః ।
 అతోఽస్మి లోకే వేదే చ ప్రథితః పురుషోత్తమః ॥ ౧౫-౧౮॥

యస్మాత్ క్షరమ్ అతీతః అహమ్ అక్షరాత్ అపి చ ఉత్తమః ।

అతః అస్మి లోకే వేదే చ ప్రథితః పురుషోత్తమః ॥ ౧౫-౧౮॥

యో మామేవమసమ్మాథో జానాతి పురుషోత్తమమ్ ।

స సర్వవిదభజతి మాం సర్వభావేన భారత ॥ ౧౫-౧౯॥

యః మామ్ ఏవమ్ అసమ్మాథః జానాతి పురుషోత్తమమ్ ।

సః సర్వ-విత్ భజతి మామ్ సర్వ-భావేన భారత ॥ ౧౫-౧౯॥

ఇతి గుహ్యతమం శాస్త్రమిదముక్తం మయానఘ ।

ఏతద్బుద్ధ్వా బుద్ధిమాన్సృతకృత్యశ్చ భారత ॥ ౧౫-౨౦॥

ఇతి గుహ్యతమమ్ శాస్త్రమ్ ఇదమ్ ఉక్తమ్ మయా అనఘ ।

ఏతత్ బుద్ధ్వా బుద్ధిమాన్ స్యాత్ కృతకృత్యః చ భారత ॥ ౧౫-౨౦॥

ఓం తత్సదితి శ్రీమద్భగవద్గీతానూపనిషత్సు

బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే

పురుషోత్తమయోగో నామ పంచదశోఽధ్యాయః ॥ ౧౫॥

ఓం తత్ సత్ ఇతి శ్రీమత్ భగవత్ గీతాసు ఉపనిషత్సు

బ్రహ్మ-విద్యాయామ్ యోగ-శాస్త్రే శ్రీకృష్ణ-అర్జున-సంవాదేపురుషోత్తమ-యోగో

నామ పంచదశః అధ్యాయః ॥ ౧౫॥

౧౬

అథ షోడశోఽధ్యాయః । దైవాసురసమృద్ధిభాగయోగః ।

అథ షోడశః అధ్యాయః । దైవ-ఆసుర-సమృత్-విభాగ-యోగః ।

శ్రీభగవానువాచ ।

శ్రీభగవాన్ ఉవాచ ।

అభయం సత్త్వసంశుద్ధిరానయోగవ్యవస్థితిః ।

దానం దమశ్చ యజ్ఞశ్చ స్వాధ్యాయస్తప ఆర్జవమ్ ॥ ౧౬-౧॥

అభయమ్ సత్త్వ-సంశుద్ధిః జ్ఞాన-యోగ-వ్యవస్థితిః ।

దానమ్ దమః చ యజ్ఞః చ స్వాధ్యాయః తపః ఆర్జవమ్ ॥ ౧౬-౧॥

అహింసా సత్యమక్రోధస్త్రాగః శాన్తిరపైశునమ్ ।

దయా భూతేష్వలోలుప్త్యం మార్దవం హ్రీరచాపలమ్ ॥ ౧౬-౨॥

అహింసా సత్యమ్ అక్రోధః త్యాగః శాన్తిః అపైశునమ్ ।
 దయా భూతేషు అలోలుప్త్యమ్ మార్దవమ్ ప్రీతిః అచాపలమ్ ॥ ౧౬-౨॥
 తేజః క్షమా ధృతిః శౌచమద్రోహో నాతిమానితా ।
 భవంతి సమృద్ధం దైవీమభిజాతస్య భారత ॥ ౧౬-౩॥
 తేజః క్షమా ధృతిః శౌచమ్ అద్రోహః న అతి-మానితా ।
 భవంతి సమృద్ధమ్ దైవీమ్ అభిజాతస్య భారత ॥ ౧౬-౩॥
 దమ్భా దర్పః అభిమానశ్చ క్రోధః పారుష్యమేవ చ ।
 అజ్ఞానం చాభిజాతస్య పార్థ సమృద్ధమాసురీమ్ ॥ ౧౬-౪॥
 దమ్భః దర్పః అభిమానః చ క్రోధః పారుష్యమ్ ఏవ చ ।
 అజ్ఞానమ్ చ అభిజాతస్య పార్థ సమృద్ధమ్ ఆసురీమ్ ॥ ౧౬-౪॥
 దైవీ సమృద్ధిమోక్షాయ నిబన్ధాయాసురీ మతా ।
 మా శుచః సమృద్ధం దైవీమభిజాతోఽసి పాణ్డవ ॥ ౧౬-౫॥
 దైవీ సమృత్ విమోక్షాయ నిబన్ధాయ ఆసురీ మతా ।
 మా శుచః సమృద్ధమ్ దైవీమ్ అభిజాతః అసి పాణ్డవ ॥ ౧౬-౫॥
 ద్వౌ భూతసర్గో లోకేఽస్మిన్దైవ ఆసుర ఏవ చ ।
 దైవో విస్తరశః ప్రోక్త ఆసురం పార్థ మే శృణు ॥ ౧౬-౬॥
 ద్వౌ భూత-సర్గో లోకే అస్మిన్ దైవః ఆసురః ఏవ చ ।
 దైవః విస్తరశః ప్రోక్తః ఆసురమ్ పార్థ మే శృణు ॥ ౧౬-౬॥
 ప్రవృత్తిం చ నివృత్తిం చ జనా న విదురాసురాః ।
 న శౌచం నాపి చాచారో న సత్యం తేషు విద్యతే ॥ ౧౬-౭॥
 ప్రవృత్తిమ్ చ నివృత్తిమ్ చ జనాః న విదుః ఆసురాః ।
 న శౌచమ్ న అపి చ ఆచారః న సత్యమ్ తేషు విద్యతే ॥ ౧౬-౭॥
 అసత్యమప్రతిష్ఠం తే జగదాహురనీశ్వరమ్ ।
 అపరస్పరసమ్భూతం కిమన్యత్కామహైతుకమ్ ॥ ౧౬-౮॥
 అసత్యమ్ అప్రతిష్ఠమ్ తే జగత్ ఆహుః అనీశ్వరమ్ ।
 అపరస్పర-సమ్భూతం కిమ్ అన్యత్ కామ-హైతుకమ్ ॥ ౧౬-౮॥
 ఏతాం దృష్టిమవష్టభ్య నష్టాత్మానోఽల్పబుద్ధయః ।

ప్రభవన్యగ్రకర్మాణః క్షయాయ జగతోఽహితాః ॥ ౧౬-౯ ॥

ఏతామ్ దృష్టిమ్ అవష్టభ్య నష్ట-ఆత్మానః అల్ప-బుద్ధయః ।
ప్రభవన్తి ఉగ్ర-కర్మాణః క్షయాయ జగతః అహితాః ॥ ౧౬-౯ ॥

కామమాశ్రిత్య దుష్పూరం దమ్భమానమదాన్వితాః ।
మోహోద్ధృహీత్వా సద్గ్రాహోన్వితస్తేఽశుచివ్రతాః ॥ ౧౬-౧౦ ॥

కామమ్ ఆశ్రిత్య దుష్పూరమ్ దమ్భ-మాన-మద-అన్వితాః ।
మోహాత్ గృహీత్వా అసత్ గ్రాహన్ ప్రవర్తస్తే అశుచి-వ్రతాః ॥ ౧౬-౧౦ ॥

చింతామపరిమేయాం చ ప్రలయాంతాముపాశ్రితాః ।
కామోపభోగపరమా ఏతావదీతి నిశ్చితాః ॥ ౧౬-౧౧ ॥

చింతామ్ అపరిమేయామ్ చ ప్రలయాంతామ్ ఉపాశ్రితాః ।
కామ-ఉపభోగ-పరమాః ఏతావత్ ఇతి నిశ్చితాః ॥ ౧౬-౧౧ ॥

ఆశాపాశశతైర్బద్ధాః కామక్రోధపరాయణాః ।
ఈహస్తే కామభోగార్థమన్యాయేనార్థసంశ్చయాన్ ॥ ౧౬-౧౨ ॥

ఆశా-పాశ-శతైః బద్ధాః కామ-క్రోధ-పరాయణాః ।
ఈహస్తే కామ-భోగార్థమ్ అన్యాయేన అర్థ-సంశ్చయాన్ ॥ ౧౬-౧౨ ॥

ఇదమద్య మయా లబ్ధమిమం ప్రాప్స్యే మనోరథమ్ ।
ఇదమస్తీదమపి మే భవిష్యతి పునర్ధనమ్ ॥ ౧౬-౧౩ ॥

ఇదమ్ అద్య మయా లబ్ధమ్ ఇమమ్ ప్రాప్స్యే మనోరథమ్ ।
ఇదమ్ అస్తి ఇదమ్ అపి మే భవిష్యతి పునః ధనమ్ ॥ ౧౬-౧౩ ॥

అసౌ మయా హతః శత్రుర్హనిష్యే చాపరానపి ।
ఈశ్వరోఽహమహం భోగీ సిద్ధోఽహం బలవాన్సుఖీ ॥ ౧౬-౧౪ ॥

అసౌ మయా హతః శత్రుః హనిష్యే చ అపరాన్ అపి ।
ఈశ్వరః అహమ్ అహం భోగీ సిద్ధః అహమ్ బలవాన్ సుఖీ ॥ ౧౬-౧౪ ॥

ఆఢ్యోఽభిజనవానస్మి కోఽన్యోఽస్తి సదృశో మయా ।
యక్ష్యే దాస్యామి మోదిష్య ఇత్యజ్ఞానవిమోహితాః ॥ ౧౬-౧౫ ॥

ఆఢ్యః అభిజనవాన్ అస్మి కః అన్యః అస్తి సదృశః మయా ।
యక్ష్యే దాస్యామి మోదిష్యే ఇతి అజ్ఞాన-విమోహితాః ॥ ౧౬-౧౫ ॥

అనేకచిత్తవిభ్రాంతా మోహజాలసమావృతాః ।

ప్రసక్తాః కామభోగేషు పతన్తి నరకేఽశుచౌ ॥ ౧౬-౧౬॥

అనేక-చిత్త-విభ్రాంతాః మోహ-జాల-సమావృతాః ।

ప్రసక్తాః కామ-భోగేషు పతన్తి నరకే అశుచౌ ॥ ౧౬-౧౬॥

ఆత్మసమ్భావితాః స్తబ్ధా ధనమానమదాన్వితాః ।

యజన్తే నామయజ్ఞైస్తే దమేభనావిధిపూర్వకమ్ ॥ ౧౬-౧౭॥

ఆత్మ-సమ్భావితాః స్తబ్ధాః ధన-మాన-మద-అన్వితాః ।

యజన్తే నామ-యజ్ఞైః తే దమేభన అవిధి-పూర్వకమ్ ॥ ౧౬-౧౭॥

అహంకారం బలం దర్పం కామం క్రోధం చ సంశ్రితాః ।

మామాత్మపరదేహేషు ప్రద్విషన్తోఽభ్యసూయకాః ॥ ౧౬-౧౮॥

అహంకారమ్ బలమ్ దర్పమ్ కామమ్ క్రోధమ్ చ సంశ్రితాః ।

మామ్ ఆత్మ-పర-దేహేషు ప్రద్విషన్తః అభ్యసూయకాః ॥ ౧౬-౧౮॥

తానహం ద్విషతః క్రూరాన్సంసారేషు నరాధమాన్ ।

క్షిపామ్యజస్రమశుభానాసురీష్వేవ యోనిషు ॥ ౧౬-౧౯॥

తాన్ అహమ్ ద్విషతః క్రూరాన్ సంసారేషు నరాధమాన్ ।

క్షిపామి అజస్రమ్ అశుభాన్ ఆసురీషు ఏవ యోనిషు ॥ ౧౬-౧౯॥

ఆసురీం యోనిమాపన్నా మూఢా జన్మని జన్మని ।

మామప్రాప్యైవ కౌన్తేయ తతో యాన్త్యధమాం గతిమ్ ॥ ౧౬-౨౦॥

ఆసురీమ్ యోనిమ్ ఆపన్నాః మూఢాః జన్మని జన్మని ।

మామ్ అప్రాప్య ఏవ కౌన్తేయ తతః యాన్తి అధమామ్ గతిమ్ ॥ ౧౬-౨౦॥

త్రివిధం నరకస్యేదం ద్వారం నాశనమాత్మనః ।

కామః క్రోధస్తథా లోభస్తస్మాదేతత్త్రయం త్యజేత్ ॥ ౧౬-౨౧॥

త్రివిధమ్ నరకస్య ఇదమ్ ద్వారమ్ నాశనమ్ ఆత్మనః ।

కామః క్రోధః తథా లోభః తస్మాత్ ఏతత్ త్రయమ్ త్యజేత్ ॥ ౧౬-౨౧॥

ఏత్వైర్విముక్తః కౌన్తేయ తమోద్వారైస్త్రిభిర్నరః ।

ఆచరత్యాత్మనః శ్రేయస్తతో యాతి పరాం గతిమ్ ॥ ౧౬-౨౨॥

ఏత్వైః విముక్తః కౌన్తేయ తమో-ద్వారైః త్రిభిః నరః ।

ఆచరతి ఆత్మనః శ్రేయః తతః యాతి పరామ్ గతిమ్ ॥ ౧౬-౨౨॥

యః శాస్త్రవిధిముత్సృజ్య వర్తతే కామకారతః ।

న స సిద్ధిమవాప్నోతి న సుఖం న పరాం గతిమ్ ॥ ౧౬-౨౩॥

యః శాస్త్ర-విధిమ్ ఉత్సృజ్య వర్తతే కామ-కారతః ।

న సః సిద్ధిమ్ అవాప్నోతి న సుఖమ్ న పరామ్ గతిమ్ ॥ ౧౬-౨౩॥

తస్మాచ్ఛాస్త్రం ప్రమాణం తే కార్యకార్యవ్యవస్థితౌ ।

జ్ఞాత్వా శాస్త్రవిధానోక్తం కర్మ కర్తుమిహార్హసి ॥ ౧౬-౨౪॥

తస్మాత్ శాస్త్రమ్ ప్రమాణమ్ తే కార్య-అకార్య-వ్యవస్థితౌ ।

జ్ఞాత్వా శాస్త్ర-విధాన-ఉక్తమ్ కర్మ కర్తుమ్ ఇహ అర్హసి ॥ ౧౬-౨౪॥

ఓం తత్సదీతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు

బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే

దైవాసురసంవృద్ధిభాగయోగో నామ షోడశోఽధ్యాయః ॥ ౧౬॥

ఓం తత్ సత్ ఇతి శ్రీమత్ భగవత్ గీతాసు ఉపనిషత్సు

బ్రహ్మ-విద్యాయామ్ యోగ-శాస్త్రే శ్రీకృష్ణ-అర్జున-సంవాదే

దైవ-ఆసుర-సంవృత్-విభాగ-యోగః నామ షోడశః అధ్యాయః ॥

౧౭

అథ సప్తదశోఽధ్యాయః । శ్రద్ధాత్రయవిభాగయోగః

అథ సప్తదశః అధ్యాయః । శ్రద్ధా-త్రయ-విభాగ-యోగః

అర్జున ఉవాచ ।

అర్జునః ఉవాచ ।

యే శాస్త్రవిధిముత్సృజ్య యజన్తే శ్రద్ధయాన్వితాః ।

తేషాం నిష్ఠా తు కా కృష్ణ సత్త్వమాహో రజస్తమః ॥ ౧౭-౧॥

యే శాస్త్ర-విధిమ్ ఉత్సృజ్య యజన్తే శ్రద్ధయా అన్వితాః ।

తేషామ్ నిష్ఠా తు కా కృష్ణ సత్త్వమ్ ఆహో రజః తమః ॥ ౧౭-౧॥

శ్రీభగవానువాచ ।

శ్రీభగవాన్ ఉవాచ ।

త్రివిధా భవతి శ్రద్ధా దేహీనాం సా స్వభావజా ।

సాత్త్వికీ రాజసీ చైవ తామసీ చేతి తాం శృణు ॥ ౧౭-౨॥

త్రివిధా భవతి శ్రద్ధా దేహినామ్ సా స్వభావజా ।

సాత్త్వికీ రాజసీ చ ఏవ తామసీ చ ఇతి తామ్ శృణు ॥ ౧౭-౨॥

సత్త్వానురూపా సర్వస్య శ్రద్ధా భవతి భారత ।

శ్రద్ధామయోఽయం పురుషో యో యచ్ఛ్రద్ధః స ఏవ సః ॥ ౧౭-౩॥

సత్త్వ-అనురూపా సర్వస్య శ్రద్ధా భవతి భారత ।

శ్రద్ధామయః అయమ్ పురుషః యః యత్ శ్రద్ధః సః ఏవ సః ॥ ౧౭-౩॥

యజన్తే సాత్త్వికా దేవాన్యక్షరజ్ఞాంసి రాజసాః ।

ప్రేతానుభూతగణాంశ్చాన్యే యజన్తే తామసా జనాః ॥ ౧౭-౪॥

యజన్తే సాత్త్వికాః దేవాన్ యక్ష-రజ్ఞాంసి రాజసాః ।

ప్రేతాన్ భూతగణాన్ చ అన్యే యజన్తే తామసాః జనాః ॥ ౧౭-౪॥

అశాస్త్రవిహితం ఘోరం తప్యన్తే యే తపో జనాః ।

దమ్భాహంకారసంయుక్తాః కామరాగబలాన్వితాః ॥ ౧౭-౫॥

కర్షయన్తః శరీరస్థం భూతగ్రామమచేతసః ।

మాం చైవాన్తఃశరీరస్థం తాన్విద్ధ్యాసురనిశ్చయాన్ ॥ ౧౭-౬॥

అశాస్త్ర-విహితమ్ ఘోరమ్ తప్యన్తే యే తపః జనాః ।

దమ్భ-అహంకార-సంయుక్తాః కామ-రాగ-బల-అన్వితాః ॥ ౧౭-౫॥

కర్షయన్తః శరీరస్థమ్ భూత-గ్రామమ్ అచేతసః ।

మామ్ చ ఏవ అన్తః-శరీరస్థమ్ తాన్ విద్ధి ఆసుర-నిశ్చయాన్ ॥ ౧౭-౬॥

ఆహారస్తపి సర్వస్య త్రివిధో భవతి ప్రియః ।

యజ్ఞస్తపస్తథా దానం తేషాం భేదమిమం శృణు ॥ ౧౭-౭॥

ఆహారః తు అపి సర్వస్య త్రివిధః భవతి ప్రియః ।

యజ్ఞః తపః తథా దానమ్ తేషామ్ భేదమ్ ఇమమ్ శృణు ॥ ౧౭-౭॥

ఆయుఃసత్త్వబలారోగ్యసుఖప్రీతివివర్ధనాః ।

రస్యాః స్నిగ్ధాః స్థిరా హృద్యా ఆహారాః సాత్త్వికప్రియాః ॥ ౧౭-౮॥

ఆయుః-సత్త్వ-బల-ఆరోగ్య-సుఖ-ప్రీతి-వివర్ధనాః ।

రస్యాః స్నిగ్ధాః స్థిరాః హృద్యాః ఆహారాః సాత్త్విక-ప్రియాః ॥ ౧౭-౮॥

కట్వమ్లవణాత్సృష్టతీక్షణరూక్షవిదాహినః ।

ఆహారా రాజసస్యేష్టా దుఃఖశోకామయప్రదాః ॥ ౧౭-౯ ॥

కట్వమ్-లవణ-అతి-ఉష్ణ-తీక్షణ-రూక్ష-విదాహినః ।

ఆహారాః రాజసస్య ఇష్టాః దుఃఖ-శోక-ఆమయ-ప్రదాః ॥ ౧౭-౯ ॥

యాతయామం గతరసం పూతి పర్యుషితం చ యత్ ।

ఉచ్ఛిష్టమపి చామేధ్యం భోజనం తామసప్రియమ్ ॥ ౧౭-౧౦ ॥

యాతయామమ్ గత-రసమ్ పూతి పర్యుషితమ్ చ యత్ ।

ఉచ్ఛిష్టమ్ అపి చ అమేధ్యమ్ భోజనమ్ తామస-ప్రియమ్ ॥ ౧౭-౧౦ ॥

అఫలాకాజ్ఞీభిర్యజ్ఞో విధిదృష్టో య ఇజ్యతే ।

యష్టవ్యమేవేతి మనః సమాధాయ స సాత్త్వికః ॥ ౧౭-౧౧ ॥

అఫల-ఆకాజ్ఞీభిః యజ్ఞః విధి-దృష్టః యః ఇజ్యతే ।

యష్టవ్యమ్ ఏవ ఇతి మనః సమాధాయ సః సాత్త్వికః ॥ ౧౭-౧౧ ॥

అభిసన్ధాయ తు ఫలం దమ్భార్థమపి వైవ యత్ ।

ఇజ్యతే భరతశ్రేష్ఠ తం యజ్ఞం విధి రాజసమ్ ॥ ౧౭-౧౨ ॥

అభిసన్ధాయ తు ఫలమ్ దమ్భార్థమ్ అపి చ ఏవ యత్ ।

ఇజ్యతే భరత-శ్రేష్ఠ తమ్ యజ్ఞమ్ విధి రాజసమ్ ॥ ౧౭-౧౨ ॥

విధిహీనమసృష్టాన్నం మస్త్రహీనమదక్షిణమ్ ।

శ్రద్ధావిరహితం యజ్ఞం తామసం పరిచక్షతే ॥ ౧౭-౧౩ ॥

విధి-హీనమ్ అసృష్ట-అన్నమ్ మస్త్ర-హీనమ్ అదక్షిణమ్ ।

శ్రద్ధా-విరహితమ్ యజ్ఞమ్ తామసమ్ పరిచక్షతే ॥ ౧౭-౧౩ ॥

దేవద్విజగురుప్రాజ్ఞపూజనం శౌచమార్జవమ్ ।

బ్రహ్మచర్యమహింసా చ శారీరం తప ఉచ్యతే ॥ ౧౭-౧౪ ॥

దేవ-ద్విజ-గురు-ప్రాజ్ఞ-పూజనమ్ శౌచమ్ ఆర్జవమ్ ।

బ్రహ్మచర్యమ్ అహింసా చ శారీరమ్ తపః ఉచ్యతే ॥ ౧౭-౧౪ ॥

అనుద్వేగకరం వాక్యం సత్యం ప్రియహితం చ యత్ ।

సావధ్యాయాభ్యసనం వైవ వాఙ్మయం తప ఉచ్యతే ॥ ౧౭-౧౫ ॥

అనుద్వేగకరమ్ వాక్యమ్ సత్యమ్ ప్రియ-హితమ్ చ యత్ ।

స్వాధ్యాయ-అభ్యసనమ్ చ ఏవ వాఙ్మయమ్ తపః ఉచ్యతే || ౧౭-౧౫ ||

మనః ప్రసాదః సౌమ్యత్వం మౌనమాత్మవినిగ్రహః ।

భావసంశుద్ధిరిత్యేతత్తపో మానసముచ్యతే || ౧౭-౧౬ ||

మనః-ప్రసాదః సౌమ్యత్వమ్ మౌనమ్ ఆత్మ-వినిగ్రహః ।

భావ-సంశుద్ధిః ఇతి ఏతత్ తపః మానసమ్ ఉచ్యతే || ౧౭-౧౬ ||

శ్రద్ధయా పరయా తప్తం తపస్తత్త్రివిధం నరైః ।

అఫలాకాఙ్క్షిభిర్ముక్తైః సాత్త్వికం పరిచక్షతే || ౧౭-౧౭ ||

శ్రద్ధయా పరయా తప్తమ్ తపః తత్ త్రివిధమ్ నరైః ।

అఫల-ఆకాఙ్క్షిభిః యుక్తైః సాత్త్వికమ్ పరిచక్షతే || ౧౭-౧౭ ||

సత్కారమానపూజార్థం తపో దమేభిన చైవ యత్ ।

క్రియతే తదిహ ప్రోక్తం రాజసం చలమద్భవమ్ || ౧౭-౧౮ ||

సత్కార-మాన-పూజార్థమ్ తపః దమేభిన చ ఏవ యత్ ।

క్రియతే తత్ ఇహ ప్రోక్తమ్ రాజసమ్ చలమ్ అద్భవమ్ || ౧౭-౧౮ ||

మూఢగ్రాహేణాత్మనో యత్పిడయా క్రియతే తపః ।

పరస్యాత్నాదనార్థం వా తత్తామసముదాహృతమ్ || ౧౭-౧౯ ||

మూఢ-గ్రాహేణ ఆత్మనః యత్ పీడయా క్రియతే తపః ।

పరస్య ఉత్నాదనార్థమ్ వా తత్ తామసమ్ ఉదాహృతమ్ || ౧౭-౧౯ ||

దాతవ్యమితి యద్దానం దీయతేఽనుపకారిణే ।

దేశే కాలే చ పాత్రే చ తద్దానం సాత్త్వికం స్మృతమ్ || ౧౭-౨౦ ||

దాతవ్యమ్ ఇతి యత్ దానమ్ దీయతే అనుపకారిణే ।

దేశే కాలే చ పాత్రే చ తత్ దానమ్ సాత్త్వికమ్ స్మృతమ్ || ౧౭-౨౦ ||

యత్తు ప్రత్యుపకారార్థం ఫలముద్దిశ్య వా పునః ।

దీయతే చ పరిక్లిప్తం తద్దానం రాజసం స్మృతమ్ || ౧౭-౨౧ ||

యత్ తు ప్రతి-ఉపకారార్థమ్ ఫలమ్ ఉద్దిశ్య వా పునః ।

దీయతే చ పరిక్లిప్తమ్ తత్ దానమ్ రాజసమ్ స్మృతమ్ || ౧౭-౨౧ ||

అదేశకాలే యద్దానమపాత్రేభ్యశ్చ దీయతే ।

అసత్కృతమవజ్ఞాతం తత్తామసముదాహృతమ్ || ౧౭-౨౨ ||

అదేశ-కాలే యత్ దానమ్ అపాత్రేభ్యః చ దీయతే ।
 అసత్కృతమ్ అవజ్ఞాతమ్ తత్ తామసమ్ ఉదాహృతమ్ ॥ ౧౭-౨౨॥
 ఓంతత్సదితి నిర్దేశో బ్రహ్మణస్త్రివిధః స్మృతః ।
 బ్రాహ్మణాస్తేన వేదాశ్చ యజ్ఞాశ్చ విహితాః పురా ॥ ౧౭-౨౩॥
 ఓం తత్ సత్ ఇతి నిర్దేశః బ్రహ్మణః త్రివిధః స్మృతః ।
 బ్రాహ్మణాః తేన వేదాః చ యజ్ఞాః చ విహితాః పురా ॥ ౧౭-౨౩॥
 తస్మాదోమిత్సుదాహృత్య యజ్ఞదానతపఃక్రియాః ।
 ప్రవర్తన్తే విధానోక్తాః సతతం బ్రహ్మవాదినామ్ ॥ ౧౭-౨౪॥
 తస్మాత్ ఓం ఇతి ఉదాహృత్య యజ్ఞ-దాన-తపః-క్రియాః ।
 ప్రవర్తన్తే విధాన-ఉక్తాః సతతమ్ బ్రహ్మ-వాదినామ్ ॥ ౧౭-౨౪॥
 తదిత్యనభిసన్దాయ ఫలం యజ్ఞతపఃక్రియాః ।
 దానక్రియాశ్చ వివిధాః క్రియన్తే మోక్షకాఙ్క్షిభిః ॥ ౧౭-౨౫॥
 తత్ ఇతి అనభిసన్దాయ ఫలమ్ యజ్ఞ-తపః-క్రియాః ।
 దాన-క్రియాః చ వివిధాః క్రియన్తే మోక్ష-కాఙ్క్షిభిః ॥ ౧౭-౨౫॥
 సద్భావే సాధుభావే చ సదిత్యేతత్ప్రయుజ్యతే ।
 ప్రశస్తే కర్మణి తథా సచ్ఛబ్దః పార్థ యుజ్యతే ॥ ౧౭-౨౬॥
 సత్-భావే సాధు-భావే చ సత్ ఇతి ఏతత్ ప్రయుజ్యతే ।
 ప్రశస్తే కర్మణి తథా సత్ శబ్దః పార్థ యుజ్యతే ॥ ౧౭-౨౬॥
 యజ్ఞే తపసి దానే చ స్థితిః సదితి చోచ్యతే ।
 కర్మ చైవ తదర్థీయం సదిత్యేవాభిధీయతే ॥ ౧౭-౨౭॥
 యజ్ఞే తపసి దానే చ స్థితిః సత్ ఇతి చ ఉచ్యతే ।
 కర్మ చ ఏవ తత్-అర్థీయమ్ సత్ ఇతి ఏవ అభిధీయతే ॥ ౧౭-౨౭॥
 అశ్రద్ధయా హుతం దత్తం తపస్తప్తం కృతం చ యత్ ।
 అసదిత్యుచ్యతే పార్థ న చ తత్ప్రోత్య నో ఇహ ॥ ౧౭-౨౮॥
 అశ్రద్ధయా హుతమ్ దత్తమ్ తపః తప్తమ్ కృతమ్ చ యత్ ।
 అసత్ ఇతి ఉచ్యతే పార్థ న చ తత్ ప్రేత్య నో ఇహ ॥ ౧౭-౨౮॥
 ఓం తత్సదితి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు

బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే
 శ్రద్ధాత్రయవిభాగయోగో నామ సప్తదశోఽధ్యాయః ॥ ౧౭॥
 ఓం తత్ సత్ ఇతి శ్రీమత్ భగవత్ గీతాసు ఉపనిషత్సు
 బ్రహ్మ-విద్యాయామ్ యోగ-శాస్త్రే శ్రీకృష్ణ-అర్జున-సంవాదే
 శ్రద్ధా-త్రయ-విభాగ-యోగః నామ సప్తదశః అధ్యాయః ॥ ౧౭॥

౧౮

అథాష్టాదశోఽధ్యాయః । మోక్షసంన్యాసయోగః ।
 అథ అష్టాదశః అధ్యాయః । మోక్ష-సంన్యాస-యోగః ।

అర్జున ఉవాచ ।
 అర్జునః ఉవాచ ।

సంన్యాసస్య మహాబాహో తత్త్వమిచ్ఛామి వేదితుమ్ ।
 త్యాగస్య చ హృషీకేశ పృథక్కేశినిషాదన ॥ ౧౮-౧॥

సంన్యాసస్య మహా-బాహో తత్త్వమ్ ఇచ్ఛామి వేదితుమ్ ।
 త్యాగస్య చ హృషీకేశ పృథక్ కేశి-నిషాదన ॥ ౧౮-౧॥

శ్రీభగవానువాచ ।
 శ్రీభగవాన్ ఉవాచ ।

కామ్యానాం కర్మణాం న్యాసం సంన్యాసం కవయో విదుః ।
 సర్వకర్మఫలత్యాగం ప్రాహుస్త్యాగం విచక్షణాః ॥ ౧౮-౨॥

కామ్యానామ్ కర్మణామ్ న్యాసమ్ సంన్యాసమ్ కవయః విదుః ।
 సర్వ-కర్మ-ఫల-త్యాగమ్ ప్రాహుః త్యాగమ్ విచక్షణాః ॥ ౧౮-౨॥

త్యాజ్యం దోషవదిత్యేకే కర్మ ప్రాహుర్మనీషిణః ।
 యజ్ఞదానతపఃకర్మ న త్యాజ్యమితి చాపరే ॥ ౧౮-౩॥

త్యాజ్యమ్ దోషవత్ ఇతి ఏకే కర్మ ప్రాహుః మనీషిణః ।
 యజ్ఞ-దాన-తపః-కర్మ న త్యాజ్యమ్ ఇతి చ అపరే ॥ ౧౮-౩॥

నిశ్చయం శృణు మే తత్ర త్యాగే భరతసత్తమ ।
 త్యాగో హి పురుషవ్యాఘ్ర త్రివిధః సమృద్ధీర్ధితః ॥ ౧౮-౪॥

నిశ్చయమ్ శృణు మే తత్ర త్యాగే భరతసత్తమ ।

త్యాగః హి పురుష-వ్యాఘ్ర త్రివిధః సమప్రకీర్తితః ॥ ౧౮-౪॥

యజ్ఞదానతపఃకర్మ న త్యాజ్యం కార్యమేవ తత్ ।
యజ్ఞో దానం తపశ్చైవ పావనాని మనీషిణామ్ ॥ ౧౮-౫॥

యజ్ఞ-దాన-తపః-కర్మ న త్యాజ్యమ్ కార్యమ్ ఏవ తత్ ।
యజ్ఞః దానమ్ తపః చ ఏవ పావనాని మనీషిణామ్ ॥ ౧౮-౫॥

ఏతాన్యపి తు కర్మాణి సజ్గం త్యక్త్వా ఫలాని చ ।
కర్తవ్యానీతి మే పార్థ నిశ్చితం మతముత్తమమ్ ॥ ౧౮-౬॥

ఏతాని అపి తు కర్మాణి సజ్గమ్ త్యక్త్వా ఫలాని చ ।
కర్తవ్యాని ఇతి మే పార్థ నిశ్చితమ్ మతమ్ ఉత్తమమ్ ॥ ౧౮-౬॥

నియతస్య తు సంన్యాసః కర్మణో నోపపద్యతే ।
మోహాత్తస్య పరిత్యాగస్తామసః పరికీర్తితః ॥ ౧౮-౭॥

నియతస్య తు సంన్యాసః కర్మణః న ఉపపద్యతే ।
మోహాత్ తస్య పరిత్యాగః తామసః పరికీర్తితః ॥ ౧౮-౭॥

దుఃఖమిత్యేవ యత్కర్మ కాయక్లేశభయాత్త్యజేత్ ।
స కృత్వా రాజసం త్యాగం వైవ త్యాగఫలం లభేత్ ॥ ౧౮-౮॥

దుఃఖమ్ ఇతి ఏవ యత్ కర్మ కాయ-క్లేశ-భయాత్ త్యజేత్ ।
సః కృత్వా రాజసమ్ త్యాగమ్ న ఏవ త్యాగ-ఫలమ్ లభేత్ ॥ ౧౮-౮॥

కార్యమిత్యేవ యత్కర్మ నియతం క్రియతేఽర్జున ।
సజ్గం త్యక్త్వా ఫలం చైవ స త్యాగః సాత్త్వికో మతః ॥ ౧౮-౯॥

కార్యమ్ ఇతి ఏవ యత్ కర్మ నియతమ్ క్రియతే అర్జున ।
సజ్గమ్ త్యక్త్వా ఫలమ్ చ ఏవ సః త్యాగః సాత్త్వికః మతః ॥ ౧౮-౯॥

న ద్వేష్ట్యకుశలం కర్మ కుశలే నానుషజ్జతే ।
త్యాగీ సత్త్వసమావిష్టో మేధావీ ఛిన్న-సంశయః ॥ ౧౮-౧౦॥

న ద్వేష్టి అకుశలమ్ కర్మ కుశలే న అనుషజ్జతే ।
త్యాగీ సత్త్వ-సమావిష్టః మేధావీ ఛిన్న-సంశయః ॥ ౧౮-౧౦॥

న హి దేహభృతా శక్యం త్యక్తుం కర్మాణ్యశేషతః ।
యస్తు కర్మఫలత్యాగీ స త్యాగీత్యభిధీయతే ॥ ౧౮-౧౧॥

న హి దేహ-భృతా శక్యమ్ త్యక్తుమ్ కర్మాణి అశేషతః ।
 యః తు కర్మ-ఫల-త్యాగీ సః త్యాగీ ఇతి అభిధీయతే ॥ ౧౮-౧౧॥
 అనిష్టమిష్టం మిశ్రం చ త్రివిధం కర్మణః ఫలమ్ ।
 భవత్యత్యాగినాం ప్రేత్య న తు సంన్యాసినాం క్వచిత్ ॥ ౧౮-౧౨॥
 అనిష్టమ్ ఇష్టమ్ మిశ్రమ్ చ త్రివిధమ్ కర్మణః ఫలమ్ ।
 భవతి అత్యాగినామ్ ప్రేత్య న తు సంన్యాసినామ్ క్వచిత్ ॥ ౧౮-౧౨॥
 పశ్చైతాని మహాబాహో కారణాని నిబోధ మే ।
 సాక్ష్యే కృతాన్తే ప్రోక్తాని సిద్ధయే సర్వకర్మణామ్ ॥ ౧౮-౧౩॥
 పశ్చ ఏతాని మహా-బాహో కారణాని నిబోధ మే ।
 సాక్ష్యే కృత-అన్తే ప్రోక్తాని సిద్ధయే సర్వ-కర్మణామ్ ॥ ౧౮-౧౩॥
 అధిష్ఠానం తథా కర్తా కరణం చ పృథగ్విధమ్ ।
 వివిధాశ్చ పృథక్చేష్టా దైవం చైవాత్ర పశ్చమమ్ ॥ ౧౮-౧౪॥
 అధిష్ఠానమ్ తథా కర్తా కరణమ్ చ పృథక్-విధమ్ ।
 వివిధాః చ పృథక్ చేష్టాః దైవమ్ చ ఏవ అత్ర పశ్చమమ్ ॥ ౧౮-౧౪॥
 శరీరవాఙ్మనోభిర్యత్కర్మ ప్రారభతే నరః ।
 న్యాయ్యం వా విపరీతం వా పశ్చైతే తస్య హేతవః ॥ ౧౮-౧౫॥
 శరీర-వాక్-మనోభిః యత్ కర్మ ప్రారభతే నరః ।
 న్యాయ్యమ్ వా విపరీతం వా పశ్చ ఏతే తస్య హేతవః ॥ ౧౮-౧౫॥
 తత్రైవం సతి కర్తారమాత్మానం కేవలం తు యః ।
 పశ్యత్యకృతబుద్ధిత్వాన్న స పశ్యతి దుర్మతిః ॥ ౧౮-౧౬॥
 తత్ర ఏవమ్ సతి కర్తారమ్ ఆత్మానమ్ కేవలమ్ తు యః ।
 పశ్యతి అకృత-బుద్ధిత్వాత్ న సః పశ్యతి దుర్మతిః ॥ ౧౮-౧౬॥
 యస్య నాహంకృతో భావో బుద్ధిర్యస్య న లిప్యతే ।
 హత్వాఽపి స ఇమాన్లోకాన్న హన్తి న నిబధ్యతే ॥ ౧౮-౧౭॥
 యస్య న అహంకృతః భావః బుద్ధిః యస్య న లిప్యతే ।
 హత్వాఽపి సః ఇమాన్ లోకాన్ న హన్తి న నిబధ్యతే ॥ ౧౮-౧౭॥
 జ్ఞానం జ్ఞేయం పరిజ్ఞాతా త్రివిధా కర్మచోదనా ।
 కరణం కర్మ కర్తేతి త్రివిధః కర్మసంగ్రహః ॥ ౧౮-౧౮॥

జ్ఞానమ్ జ్ఞేయమ్ పరిజ్ఞాతా త్రివిధా కర్మ-చోదనా ।
 కరణమ్ కర్మ కర్తా ఇతి త్రివిధః కర్మ-సంగ్రహః ॥ ౧౮-౧౮॥
 జ్ఞానం కర్మ చ కర్తా చ త్రిదైవ గుణభేదతః ।
 ప్రోచ్యతే గుణసంఖ్యానే యథావచ్ఛృణు తాన్యపి ॥ ౧౮-౧౯॥
 జ్ఞానమ్ కర్మ చ కర్తా చ త్రిధా ఏవ గుణభేదతః ।
 ప్రోచ్యతే గుణ-సంఖ్యానే యథావత్ శృణు తాని అపి ॥ ౧౮-౧౯॥
 సర్వభూతేషు యేనైకం భావమవ్యయమిక్షతే ।
 అవిభక్తం విభక్తేషు తజ్ఞానం విద్ధి సాత్త్వికమ్ ॥ ౧౮-౨౦॥
 సర్వ-భూతేషు యేన ఏకమ్ భావమ్ అవ్యయమ్ ఈక్షతే ।
 అవిభక్తమ్ విభక్తేషు తత్ జ్ఞానమ్ విద్ధి సాత్త్వికమ్ ॥ ౧౮-౨౦॥
 పృథక్త్వేన తు యజ్ఞానం నానాభావాన్పృథగ్విధాన్ ।
 వేత్తి సర్వేషు భూతేషు తజ్ఞానం విద్ధి రాజసమ్ ॥ ౧౮-౨౧॥
 పృథక్త్వేన తు యత్ జ్ఞానమ్ నానా-భావాన్ పృథక్-విధాన్ ।
 వేత్తి సర్వేషు భూతేషు తత్ జ్ఞానమ్ విద్ధి రాజసమ్ ॥ ౧౮-౨౧॥
 యత్తు కృత్స్నవదేకస్మిన్కార్యే సక్తమహైతుకమ్ ।
 అతత్త్వార్థదల్పం చ తత్తామసముదాహృతమ్ ॥ ౧౮-౨౨॥
 యత్ తు కృత్స్నవత్ ఏకస్మిన్ కార్యే సక్తమ్ అహైతుకమ్ ।
 అతత్త్వార్థవత్ అల్పమ్ చ తత్ తామసమ్ ఉదాహృతమ్ ॥ ౧౮-౨౨॥
 నియతం సజ్గరహితమరాగద్వేషతః కృతమ్ ।
 అఫలప్రేప్సనా కర్మ యత్తత్సాత్త్వికముచ్యతే ॥ ౧౮-౨౩॥
 నియతమ్ సజ్గ-రహితమ్ ఆరాగ-ద్వేషతః కృతమ్ ।
 అఫల-ప్రేప్సనా కర్మ యత్ తత్ సాత్త్వికమ్ ఉచ్యతే ॥ ౧౮-౨౩॥
 యత్తు కామేప్సనా కర్మ సాహంకారేణ వా పునః ।
 క్రియతే బహులాయాసం తద్రాజసముదాహృతమ్ ॥ ౧౮-౨౪॥
 యత్ తు కామ-ఈప్సనా కర్మ సాహంకారేణ వా పునః ।
 క్రియతే బహుల ఆయాసమ్ తత్ రాజసమ్ ఉదాహృతమ్ ॥ ౧౮-౨౪॥

అనుబంధం క్షయం హింసామనపేక్ష్య చ పౌరుషమ్ ।
 మోహాదారభ్యతే కర్మ యత్తత్తామసముచ్యతే ॥ ౧౮-౨౫॥
 అనుబంధం క్షయం హింసామ్ అనపేక్ష్య చ పౌరుషమ్ ।
 మోహాత్ ఆరభ్యతే కర్మ యత్ తత్ తామసమ్ ఉచ్యతే ॥ ౧౮-౨౫॥
 ముక్తసంక్లోఽనహంవాదీ ధృతుత్సత్సాహసమన్వితః ।
 సిద్ధ్యసిద్ధ్యోర్నిర్వికారః కర్తా సాత్త్విక ఉచ్యతే ॥ ౧౮-౨౬॥
 ముక్త-సంక్లః అనహం-వాదీ ధృతి-ఉత్సాహ-సమన్వితః ।
 సిద్ధి-అసిద్ధ్యోః నిర్వికారః కర్తా సాత్త్వికః ఉచ్యతే ॥ ౧౮-౨౬॥
 రాగీ కర్మఫలప్రేప్సుర్లుబ్ధో హింసాత్మకోఽశుచిః ।
 హర్షశోకాన్వితః కర్తా రాజసః పరికీర్తితః ॥ ౧౮-౨౭॥
 రాగీ కర్మ-ఫల-ప్రేప్సుః లుబ్ధః హింసాత్మకః అశుచిః ।
 హర్ష-శోక-అన్వితః కర్తా రాజసః పరికీర్తితః ॥ ౧౮-౨౭॥
 అయుక్తః ప్రాకృతః స్తబ్ధః శరో నైష్కృతికోఽలసః ।
 విషాదీ దీర్ఘసూత్రి చ కర్తా తామస ఉచ్యతే ॥ ౧౮-౨౮॥
 అయుక్తః ప్రాకృతః స్తబ్ధః శరః నైష్కృతికః అలసః ।
 విషాదీ దీర్ఘ-సూత్రి చ కర్తా తామసః ఉచ్యతే ॥ ౧౮-౨౮॥
 బుద్ధిర్భేదం ధృతేఽచైవ గుణతస్త్రివిధం శృణు ।
 ప్రోచ్యమానమశేషేణ పృథక్త్వేన ధనజ్ఞాయ ॥ ౧౮-౨౯॥
 బుద్ధిః భేదమ్ ధృతేః చ ఏవ గుణతః త్రివిధమ్ శృణు ।
 ప్రోచ్యమానమ్ అశేషేణ పృథక్త్వేన ధనజ్ఞాయ ॥ ౧౮-౨౯॥
 ప్రవృత్తిం చ నివృత్తిం చ కార్యకార్యే భయాభయే ।
 బంధం మోక్షం చ యా వేత్తి బుద్ధిః సా పార్థ సాత్త్వికీ ॥ ౧౮-౩౦॥
 ప్రవృత్తిమ్ చ నివృత్తిమ్ చ కార్య-అకార్యే భయ-అభయే ।
 బంధమ్ మోక్షమ్ చ యా వేత్తి బుద్ధిః సా పార్థ సాత్త్వికీ ॥ ౧౮-౩౦॥
 యయా ధర్మమధర్మం చ కార్యం చాకార్యమేవ చ ।
 అయథావత్ప్రజానాతి బుద్ధిః సా పార్థ రాజసీ ॥ ౧౮-౩౧॥
 యయా ధర్మమ్ అధర్మమ్ చ కార్యమ్ చ అకార్యమ్ ఏవ చ ।

అయథావత్ ప్రజానాతి బుద్ధిః సా పార్థ రాజసీ ॥ ౧౮-౩౧॥

అధర్మం ధర్మమితి యా మన్యతే తమసావృతా ।

సర్వార్థాన్విపరీతాంశ్చ బుద్ధిః సా పార్థ తామసీ ॥ ౧౮-౩౨॥

అధర్మమ్ ధర్మమ్ ఇతి యా మన్యతే తమసా ఆవృతా ।

సర్వ-అర్థాన్ విపరీతాన్ చ బుద్ధిః సా పార్థ తామసీ ॥ ౧౮-౩౨॥

ధృత్యా యయా ధారయతే మనఃప్రాణేన్ద్రియక్రియాః ।

యోగేనావ్యభిచారిణ్యా ధృతిః సా పార్థ సాత్త్వికీ ॥ ౧౮-౩౩॥

ధృత్యా యయా ధారయతే మనః-ప్రాణ-ఇన్ద్రియ-క్రియాః ।

యోగేన అవ్యభిచారిణ్యా ధృతిః సా పార్థ సాత్త్వికీ ॥ ౧౮-౩౩॥

యయా తు ధర్మకామార్థాన్ధృత్యా ధారయతేఽర్జున ।

ప్రసక్తేన ఫలాకాక్షీ ధృతిః సా పార్థ రాజసీ ॥ ౧౮-౩౪॥

యయా తు ధర్మ-కామ-అర్థాన్ ధృత్యా ధారయతే అర్జున ।

ప్రసక్తేన ఫల-ఆకాక్షీ ధృతిః సా పార్థ రాజసీ ॥ ౧౮-౩౪॥

యయా స్వప్నం భయం శోకం విషాదం మదమేవ చ ।

న విముఞ్చతి దుర్మేధా ధృతిః సా పార్థ తామసీ ॥ ౧౮-౩౫॥

యయా స్వప్నమ్ భయమ్ శోకమ్ విషాదమ్ మదమ్ ఏవ చ ।

న విముఞ్చతి దుర్మేధా ధృతిః సా పార్థ తామసీ ॥ ౧౮-౩౫॥

సుఖం త్విదానీం త్రివిధం శృణు మే భరతర్షభ ।

అభ్యాసాద్రమతే యత్ర దుఃఖాంతం చ నిగచ్ఛతి ॥ ౧౮-౩౬॥

సుఖమ్ తు ఇదానీమ్ త్రివిధమ్ శృణు మే భరతర్షభ ।

అభ్యాసాత్ రమతే యత్ర దుఃఖాంతమ్ చ నిగచ్ఛతి ॥ ౧౮-౩౬॥

యత్తదగ్రే విషమివ పరిణామేఽమృతోపమమ్ ।

తత్సుఖం సాత్త్వికం ప్రోక్తమాత్మబుద్ధిప్రసాదజమ్ ॥ ౧౮-౩౭॥

యత్ తత్ అగ్రే విషమ్ ఇవ పరిణామే అమృత-ఉపమమ్ ।

తత్ సుఖమ్ సాత్త్వికమ్ ప్రోక్తమ్ ఆత్మ-బుద్ధి-ప్రసాదజమ్ ॥ ౧౮-౩౭॥

విషయేన్ద్రియసంయోగాద్యత్తదగ్రేఽమృతోపమమ్ ।

పరిణామే విషమివ తత్సుఖం రాజసం స్మృతమ్ ॥ ౧౮-౩౮॥

విషయ-ఇన్ద్రియ-సంయోగాత్ యత్ తత్ అగ్రే అమృత-ఉపమమ్ ।
పరిణామే విషమ్ ఇవ తత్ సుఖమ్ రాజసమ్ స్పృతమ్ ॥ ౧౮-౩౮॥

యదగ్రే చానుబద్ధే చ సుఖం మోహనమాత్మనః ।
నిద్రాలస్యప్రమాదోత్థం తత్తామసముదాహృతమ్ ॥ ౧౮-౩౯॥

యత్ అగ్రే చ అనుబద్ధే చ సుఖమ్ మోహనమ్ ఆత్మనః ।
నిద్రా-అలస్య-ప్రమాద-ఉత్థమ్ తత్ తామసమ్ ఉదాహృతమ్ ॥ ౧౮-౩౯॥

న తదస్తి పృథివ్యాం వా దివి దేవేషు వా పునః ।
సత్త్వం ప్రకృతిజైర్ముక్తం యదేభిః స్యాత్త్రిభిర్గుణైః ॥ ౧౮-౪౦॥

న తత్ అస్తి పృథివ్యామ్ వా దివి దేవేషు వా పునః ।
సత్త్వమ్ ప్రకృతిజైః ముక్తమ్ యత్ ఏభిః స్యాత్ త్రిభిః గుణైః ॥ ౧౮-౪౦॥

బ్రాహ్మణక్షత్రియవిశాం శూద్రాణాం చ పరస్తప ।
కర్మాణి ప్రవిభక్తాని స్వభావప్రభవైర్గుణైః ॥ ౧౮-౪౧॥

బ్రాహ్మణ-క్షత్రియ-విశామ్ శూద్రాణామ్ చ పరస్తప ।
కర్మాణి ప్రవిభక్తాని స్వభావ-ప్రభవైః గుణైః ॥ ౧౮-౪౧॥

శమో దమస్తపః శౌచం జ్ఞాన్తిరార్జవమేవ చ ।
జ్ఞానం విజ్ఞానమాస్తిక్యం బ్రహ్మకర్మ స్వభావజమ్ ॥ ౧౮-౪౨॥

శమః దమః తపః శౌచమ్ జ్ఞాన్తిః ఆర్జవమ్ ఏవ చ ।
జ్ఞానమ్ విజ్ఞానమ్ అస్తిక్యమ్ బ్రహ్మ-కర్మ స్వభావజమ్ ॥ ౧౮-౪౨॥

శౌర్యం తేజో ధృతిర్దాక్ష్యం యుద్ధే చాప్యపలాయనమ్ ।
దానమీశ్వరభావశ్చ జౌత్రం కర్మ స్వభావజమ్ ॥ ౧౮-౪౩॥

శౌర్యమ్ తేజః ధృతిః దాక్ష్యమ్ యుద్ధే చ అపి అపలాయనమ్ ।
దానమ్ ఈశ్వర-భావః చ జౌత్రమ్ కర్మ స్వభావజమ్ ॥ ౧౮-౪౩॥

కృషిగౌరక్ష్యవాణిజ్యం వైశ్యకర్మ స్వభావజమ్ ।
పరిచర్యాత్మకం కర్మ శూద్రస్యాపి స్వభావజమ్ ॥ ౧౮-౪౪॥

కృషి-గౌరక్ష్య-వాణిజ్యమ్ వైశ్య-కర్మ స్వభావజమ్ ।
పరిచర్యా-ఆత్మకమ్ కర్మ శూద్రస్య అపి స్వభావజమ్ ॥ ౧౮-౪౪॥

స్వే స్వే కర్మణ్యభిరతః సంసిద్ధిం లభతే నరః ।
స్వకర్మనిరతః సిద్ధిం యథా విన్దతి తచ్ఛృణు ॥ ౧౮-౪౫॥

స్వే స్వే కర్మణి అభిరతః సంసిద్ధిమ్ లభతే నరః ।
 స్వకర్మ-నిరతః సిద్ధిమ్ యథా విస్తతి తత్ శృణు ॥ ౧౮-౪౫॥
 యతః ప్రవృత్తిర్భూతానాం యేన సర్వమిదం తతమ్ ।
 స్వకర్మణా తమభ్యర్చ్య సిద్ధిం విస్తతి మానవః ॥ ౧౮-౪౬॥
 యతః ప్రవృత్తిః భూతానామ్ యేన సర్వమ్ ఇదమ్ తతమ్ ।
 స్వకర్మణా తమ్ అభ్యర్చ్య సిద్ధిమ్ విస్తతి మానవః ॥ ౧౮-౪౬॥
 శ్రేయాన్స్వధర్మో విగుణః పరధర్మాత్స్వనుష్ఠితాత్ ।
 స్వభావనియతం కర్మ కుర్వన్నాప్నోతి కిల్బిషమ్ ॥ ౧౮-౪౭॥
 శ్రేయాన్ స్వధర్మః విగుణః పర-ధర్మాత్ స్వనుష్ఠితాత్ ।
 స్వభావ-నియతమ్ కర్మ కుర్వన్ న ఆప్నోతి కిల్బిషమ్ ॥ ౧౮-౪౭॥
 సహజం కర్మ కౌన్తేయ సదోషమపి న త్యజేత్ ।
 సర్వారమ్భా హి దోషేణ ధూమేన్నాగ్నిరివావృతాః ॥ ౧౮-౪౮॥
 సహజమ్ కర్మ కౌన్తేయ సదోషమ్ అపి న త్యజేత్ ।
 సర్వారమ్భాః హి దోషేణ ధూమేన అగ్నిః ఇవ ఆవృతాః ॥ ౧౮-౪౮॥
 అసక్తబుద్ధిః సర్వత్ర జితాత్మా విగతస్పృహః ।
 నైష్కర్మ్యసిద్ధిం పరమాం సంన్యాసేనాధిగచ్ఛతి ॥ ౧౮-౪౯॥
 అసక్త-బుద్ధిః సర్వత్ర జిత-ఆత్మా విగత-స్పృహః ।
 నైష్కర్మ్య-సిద్ధిమ్ పరమామ్ సంన్యాసేన అధిగచ్ఛతి ॥ ౧౮-౪౯॥
 సిద్ధిం ప్రాప్తో యథా బ్రహ్మ తథాప్నోతి నిబోధ మే ।
 సమాసేనైవ కౌన్తేయ నిష్ఠా జ్ఞానస్య యా పరా ॥ ౧౮-౫౦॥
 సిద్ధిమ్ ప్రాప్తుః యథా బ్రహ్మ తథా ఆప్నోతి నిబోధ మే ।
 సమాసేన ఏవ కౌన్తేయ నిష్ఠా జ్ఞానస్య యా పరా ॥ ౧౮-౫౦॥
 బుద్ధ్యా విశుద్ధయా యుక్తో ధృత్యాత్మానం నియమ్య చ ।
 శబ్దాదీన్విషయాన్త్యక్త్వా రాగద్వేషౌ వ్యుదస్య చ ॥ ౧౮-౫౧॥
 బుద్ధ్యా విశుద్ధయా యుక్తః ధృత్యా ఆత్మానమ్ నియమ్య చ ।
 శబ్దాదీన్ విషయాన్ త్యక్త్వా రాగ-ద్వేషౌ వ్యుదస్య చ ॥ ౧౮-౫౧॥

వివిక్తనేపీ లఘూశీ యతవాక్కాయమానసః ।
 ధ్యానయోగపరో నిత్యం వైరాగ్యం సముపాశ్రితః ॥ ౧౮-౫౨॥
 వివిక్తనేపీ లఘు-ఆశీ యత-వాక్-కాయ-మానసః ।
 ధ్యాన-యోగ-పరః నిత్యమ్ వైరాగ్యమ్ సముపాశ్రితః ॥ ౧౮-౫౨॥
 అహంకారం బలం దర్పం కామం క్రోధం పరిగ్రహమ్ ।
 విముచ్య నిర్మమః శాన్తో బ్రహ్మభూయాయ కల్పతే ॥ ౧౮-౫౩॥
 అహంకారమ్ బలమ్ దర్పమ్ కామమ్ క్రోధమ్ పరిగ్రహమ్ ।
 విముచ్య నిర్మమః శాన్తః బ్రహ్మ-భూయాయ కల్పతే ॥ ౧౮-౫౩॥
 బ్రహ్మభూతః ప్రసన్నాత్మా న శోచతి న కాఙ్క్షతి ।
 సమః సర్వేషు భూతేషు మద్భక్తిం లభతే పరామ్ ॥ ౧౮-౫౪॥
 బ్రహ్మ-భూతః ప్రసన్న-ఆత్మా న శోచతి న కాఙ్క్షతి ।
 సమః సర్వేషు భూతేషు మత్-భక్తిమ్ లభతే పరామ్ ॥ ౧౮-౫౪॥
 భక్త్యా మామభిజానాతి యావాన్యశ్చాస్మి తత్త్వతః ।
 తతో మాం తత్త్వతో జ్ఞాత్వా విశతే తదనంతరమ్ ॥ ౧౮-౫౫॥
 భక్త్యా మామ్ అభిజానాతి యావాన్ యః చ అస్మి తత్త్వతః ।
 తతః మామ్ తత్త్వతః జ్ఞాత్వా విశతే తత్ అనంతరమ్ ॥ ౧౮-౫౫॥
 సర్వకర్మాణ్యపి సదా కుర్వాణో మద్వ్యపాశ్రయః ।
 మత్ప్రసాదాదవాప్నోతి శాశ్వతం పదమవ్యయమ్ ॥ ౧౮-౫౬॥
 సర్వ-కర్మాణి అపి సదా కుర్వాణః మత్-వ్యపాశ్రయః ।
 మత్-ప్రసాదాత్ అవాప్నోతి శాశ్వతమ్ పదమ్ అవ్యయమ్ ॥ ౧౮-౫౬॥
 చేతసా సర్వకర్మాణి మయి సంన్యస్య మత్పరః ।
 బుద్ధియోగముపాశ్రిత్య మచ్చిత్తః సతతం భవ ॥ ౧౮-౫౭॥
 చేతసా సర్వ-కర్మాణి మయి సంన్యస్య మత్-పరః ।
 బుద్ధి-యోగమ్ ఉపాశ్రిత్య మత్-చిత్తః సతతమ్ భవ ॥ ౧౮-౫౭॥
 మచ్చిత్తః సర్వదుర్గాణి మత్ప్రసాదాత్తరిష్యసి ।
 అథ చేత్త్వమహంకారాన్న శ్రోష్యసి వినఙ్క్ష్యసి ॥ ౧౮-౫౮॥
 మత్-చిత్తః సర్వ-దుర్గాణి మత్-ప్రసాదాత్ తరిష్యసి ।

అథ చేత్ త్వమ్ అహంకారాత్ న శ్రోష్యసి వినశ్శ్యసి ॥ ౧౮-౫౮॥

యదహంకారమాశ్రిత్య న యోత్యసి ఇతి మన్యసే ।

మిథ్యైష వ్యవసాయస్తే ప్రకృతిస్తాం నియోక్ష్యతి ॥ ౧౮-౫౯॥

యత్ అహంకారమ్ ఆశ్రిత్య న యోత్యేష ఇతి మన్యసే ।

మిథ్యా ఏషః వ్యవసాయః తే ప్రకృతిః త్వామ్ నియోక్ష్యతి ॥ ౧౮-౫౯॥

స్వభావజేన కౌన్తేయ నిబద్ధః స్వేన కర్మణా ।

కర్తుం నేచ్ఛసి యన్మోహాత్కరిష్యస్యవశోఽపి తత్ ॥ ౧౮-౬౦॥

స్వభావజేన కౌన్తేయ నిబద్ధః స్వేన కర్మణా ।

కర్తుమ్ న ఇచ్ఛసి యత్ మోహాత్ కరిష్యసి అవశః అపి తత్ ॥ ౧౮-౬౦॥

ఈశ్వరః సర్వభూతానాం హృద్దేశేఽర్జున తిష్ఠతి ।

భ్రామయన్సర్వభూతాని యన్త్రారూఢాని మాయయా ॥ ౧౮-౬౧॥

ఈశ్వరః సర్వ-భూతానామ్ హృత్-దేశే అర్జున తిష్ఠతి ।

భ్రామయన్ సర్వ-భూతాని యన్త్ర-ఆరూఢాని మాయయా ॥ ౧౮-౬౧॥

తమేవ శరణం గచ్ఛ సర్వభావేన భారత ।

తత్ప్రసాదాత్పరాం శాంతిం స్థానం ప్రాప్స్యసి శాశ్వతమ్ ॥ ౧౮-౬౨॥

తమ్ ఏవ శరణమ్ గచ్ఛ సర్వ-భావేన భారత ।

తత్ ప్రసాదాత్ పరామ్ శాంతిమ్ స్థానమ్ ప్రాప్స్యసి శాశ్వతమ్ ॥ ౧౮-౬౨॥

ఇతి తే జ్ఞానమాఖ్యాతం గుహ్యోద్గుహ్యతరం మయా ।

విమృశ్యైతదశేషేణ యథేచ్ఛసి తథా కురు ॥ ౧౮-౬౩॥

ఇతి తే జ్ఞానమ్ ఆఖ్యాతమ్ గుహ్యోత్ గుహ్యతరం మయా ।

విమృశ్య ఏతత్ అశేషేణ యథా ఇచ్ఛసి తథా కురు ॥ ౧౮-౬౩॥

సర్వగుహ్యతమం భూయః శృణు మే పరమం వచః ।

ఇష్టోఽసి మే దృఢమితి తతో వక్ష్యామి తే హితమ్ ॥ ౧౮-౬౪॥

సర్వ-గుహ్యతమమ్ భూయః శృణు మే పరమమ్ వచః ।

ఇష్టః అసి మే దృఢమ్ ఇతి తతః వక్ష్యామి తే హితమ్ ॥ ౧౮-౬౪॥

మన్మనా భవ మద్భక్తో మద్యాజీ మాం నమస్కరు ।

మామేవైష్యసి సత్యం తే ప్రతిజానే ప్రియోఽసి మే ॥ ౧౮-౬౫॥

మత్-మనాః భవ మత్-భక్తః మత్-యాజీ మామ్ నమస్కరు ।
 మామ్ ఏవ ఏష్యసి సత్యమ్ తే ప్రతిజానే ప్రయః అసి మే ॥ ౧౮-౬౫॥
 సర్వధర్మాన్పరిత్యజ్య మామేకం శరణం వ్రజ ।
 అహం త్వా సర్వపాపేభ్యో మోక్ష్యయిష్యామి మా శుచః ॥ ౧౮-౬౬॥
 సర్వ-ధర్మాన్ పరిత్యజ్య మామ్ ఏకమ్ శరణమ్ వ్రజ ।
 అహమ్ త్వా సర్వ-పాపేభ్యః మోక్ష్యయిష్యామి మా శుచః ॥ ౧౮-౬౬॥
 ఇదం తే నాతపస్కాయ నాభక్తాయ కదాచన ।
 న చాశుశ్రూషవే వాచ్యం న చ మాం యోఽభ్యసూయతి ॥ ౧౮-౬౭॥
 ఇదమ్ తే న అతపస్కాయ న అభక్తాయ కదాచన ।
 న చ అశుశ్రూషవే వాచ్యమ్ న చ మామ్ యః అభ్యసూయతి ॥ ౧౮-౬౭॥
 య ఇదం పరమం గుహ్యం మద్భక్తేష్యభిధాన్యతి ।
 భక్తిం మయి పరాం కృత్వా మామేవైష్యత్యసంశయః ॥ ౧౮-౬౮॥
 యః ఇదమ్ పరమమ్ గుహ్యమ్ మత్-భక్తేషు అభిధాన్యతి ।
 భక్తిమ్ మయి పరామ్ కృత్వా మామ్ ఏవ ఏష్యతి అసంశయః ॥ ౧౮-౬౮॥
 న చ తస్మాన్మనుష్యేషు కశ్చిన్నే ప్రియకృత్తమః ।
 భవితా న చ మే తస్మాదన్యః ప్రియతరో భువి ॥ ౧౮-౬౯॥
 న చ తస్మాత్ మనుష్యేషు కశ్చిత్ మే ప్రియ-కృత్తమః ।
 భవితా న చ మే తస్మాత్ అన్యః ప్రియతరః భువి ॥ ౧౮-౬౯॥
 అధ్యేష్యతే చ య ఇమం ధర్మ్యం సంవాదమావయోః ।
 జ్ఞానయజ్ఞేన తేనాహమిష్టః స్యామితి మే మతిః ॥ ౧౮-౭౦॥
 అధ్యేష్యతే చ యః ఇమమ్ ధర్మ్యమ్ సంవాదమ్ ఆవయోః ।
 జ్ఞాన-యజ్ఞేన తేన అహమ్ ఇష్టః స్యామ్ ఇతి మే మతిః ॥ ౧౮-౭౦॥
 శ్రద్ధావాననసూయశ్చ శృణుయాదపి యో నరః ।
 సోఽపి ముక్తః శుభాన్లోకాన్ప్రాప్నుయాత్పుణ్యకర్మణామ్ ॥ ౧౮-౭౧॥
 శ్రద్ధావాన్ అనసూయః చ శృణుయాత్ అపి యః నరః ।
 సః అపి ముక్తః శుభాన్ లోకాన్ ప్రాప్నుయాత్ పుణ్య-కర్మణామ్ ॥ ౧౮-౭౧॥
 కచ్చిదేతచ్ఛుతం పార్థ త్వయైకాగ్రేణ చేతసా ।

కచ్చిదజ్ఞానసమ్మోహః ప్రనష్టస్తే ధనజ్ఞాయ ॥ ౧౮-౭౨॥

కచ్చిత్ ఏతత్ శ్రుతమ్ పార్థ త్వయా ఏకాగ్రేణ చేతసా ।

కచ్చిత్ అజ్ఞాన-సమ్మోహః ప్రనష్టః తే ధనజ్ఞాయ ॥ ౧౮-౭౨॥

అర్జున ఉవాచ ।

అర్జునః ఉవాచ ।

నష్టో మోహః స్మృతిర్లబ్ధా త్వత్ప్రసాదాన్మయాచ్యుత ।

స్థితోఽస్మి గతసందేహః కరిష్యే వచనం తవ ॥ ౧౮-౭౩॥

నష్టః మోహః స్మృతిః లబ్ధా త్వత్ ప్రసాదాత్ మయా అచ్యుత ।

స్థితః అస్మి గత-సందేహః కరిష్యే వచనమ్ తవ ॥ ౧౮-౭౩॥

సజ్ఞాయ ఉవాచ ।

సజ్ఞాయః ఉవాచ ।

ఇత్యహం వాసుదేవస్య పార్థస్య చ మహాత్మనః ।

సంవాదమిమమశ్రౌషమద్భుతం రోమహర్షణమ్ ॥ ౧౮-౭౪॥

ఇతి అహమ్ వాసుదేవస్య పార్థస్య చ మహాత్మనః ।

సంవాదమ్ ఇమమ్ అశ్రౌషమ్ అద్భుతమ్ రోమ-హర్షణమ్ ॥ ౧౮-౭౪॥

వ్యాసప్రసాదాచ్ఛృతవానేతద్గుహ్యమహం పరమ్ ।

యోగం యోగేశ్వరాత్కృష్ణాత్పాశ్చాత్కథయతః స్వయమ్ ॥ ౧౮-౭౫॥

వ్యాసప్రసాదాత్ శ్రుతవాన్ ఏతత్ గుహ్యమ్ అహమ్ పరమ్ ।

యోగమ్ యోగేశ్వరాత్ కృష్ణాత్ సాక్షాత్ కథయతః స్వయమ్ ॥ ౧౮-౭౫॥

రాజన్సంస్మృత్య సంస్మృత్య సంవాదమిమమద్భుతమ్ ।

కేశవార్జునయోః పుణ్యం హృష్యామి చ ముహుర్ముహుః ॥ ౧౮-౭౬॥

రాజన్ సంస్మృత్య సంస్మృత్య సంవాదమ్ ఇమమ్ అద్భుతమ్ ।

కేశవ-అర్జునయోః పుణ్యమ్ హృష్యామి చ ముహుః ముహుః ॥ ౧౮-౭౬॥

తచ్చ సంస్మృత్య సంస్మృత్య రూపమత్యద్భుతం హరేః ।

విస్మయో మే మహాన్ రాజన్స్తృష్యామి చ పునః పునః ॥ ౧౮-౭౭॥

తత్ చ సంస్మృత్య సంస్మృత్య రూపమ్ అతి-అద్భుతమ్ హరేః ।

విస్మయః మే మహాన్ రాజన్ హృష్యామి చ పునః పునః ॥ ౧౮-౭౭॥

యత్ర యోగేశ్వరః కృష్ణో యత్ర పార్థో ధనుర్ధరః ।
తత్ర శ్రీర్విజయో భూతిర్భువా నీతిర్మతిర్మమ ॥ ౧౮-౭౮॥

యత్ర యోగేశ్వరః కృష్ణః యత్ర పార్థః ధనుర్ధరః ।
తత్ర శ్రీః విజయః భూతిః భ్రువా నీతిః మతిః మమ ॥ ౧౮-౭౮॥

ఓం తత్సదీతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు
బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే
మోక్షసంన్యాసయోగో నామ అష్టాదశోఽధ్యాయః ॥ ౧౮॥

ఓం తత్ సత్ ఇతి శ్రీమత్ భగవత్ గీతాసు ఉపనిషత్సు
బ్రహ్మ-విద్యాయామ్ యోగ-శాస్త్రే శ్రీకృష్ణ-అర్జున-సంవాదే
మోక్ష-సంన్యాస-యోగః నామ అష్టాదశః అధ్యాయః ॥ ౧౮॥

Gita - sandhi-vigraha

pdf was typeset on September 6, 2024

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

